

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2016 / 08 FİYATI: 5 TL

Başkent Üniversitesi
Ayşebla Okulları
Lise Kız Voleybol Takımı

Dünya Şampiyonu

Dr. Sıtkı Aydinel:

**Ağustos
Türk Ulusu'na
Başarılarını ve
Zaferlerini
Anımsatıyor** Sh: 5

Mete Akyol:

**Bizim Çocuklar
İyi İşler
Başardılar** Sh: 3

Başkent
Üniversitesi'nden
Bir İlk Daha:
**Uluslararası
Satranç
Yarışması** Sh: 25

**Egede Bir İnci:
Bademler
Köyü**

Cengiz Özakıncı:
**Birleşmiş
Milletler
"Örnek Önder"
Atatürk'e
Sahip Çıkıyor** Sh: 13

Dr Öğüt Yazman:
**Dış Politikada
Onarım
Zamanı** Sh: 53

İyi biliniz ki,
Türkiye Cumhuriyeti
şeyhler, dervişler,
müritler, mensublar
memleketi olamaz.

K. Atatürk

Başkent Üniversitesi
Ayşeabla Okulları
Lise Kız Voleybol
Takımı'nın Kazandığı
Dünya Şampiyonluğu
Kupası

Bizim Çocukların Başarısı

Türkiye geçen ay, ulusca övünceğimiz büyüklükte ve önemde, iki başarı yaşadı. Toplumsal olgunluğumuzun ve kültürel gelişmemizin somut kanıtları da olan bu başarılar, tüm ulusumuza toplumsal bir gurur yaşattırken, biz Başkentlilere de ayrıca, bencilce bir beyinsel lezzet tattırdılar.

Çünkü bu önemli iki başarının da, onların yurda yaydıkları mutluluğun da kaynakları, Başkent Üniversitesi’ydi.

Kapağımızdaki müjdemizi, sayfamızda yineleyelim:

“Başkent Üniversitesi Ayşeabla Okulları Lise Kız Voleybol Takımı’mız, geçen ay Sırbistan’ın başkenti Belgrad’da düzenlenen 24. Dünya Okullararası Voleybol Şampiyonası’nda, Dünya Şampiyonluğu Kupası’nı kazandı ve Dünya Şampiyonu oldu.”

31 ülkenin temsilcisi takımların katıldığı şampiyonada Türkiye temsilcisi takımımızın hiçbir karşılaşmada yenilgi almadan şampiyonluk kupasına sahip olması, kazanılan başarıya özel bir anlam da kattı.

Lise öğrencilerimizin, ayrıntılarını iç sayfalarımızda bulacağınız başarı öykülerinin devamında, bir “Başkent Başarısı”nın öyküsü daha var:

“Başkent Üniversitesi’nde, 12 ülke ve Türkiye’nin 61 ilinden 711

satranç sporcusunun katılımıyla uluslararası bir satranç yarışması düzenlendi.”

Yarışmaya katılan tüm sporcuların, aileleriyle birlikte Başkent Üniversitesi kuruluşlarındaki ağarlanma ve konaklama hizmetleri, “konuklanma” sözcüğüyle özetlediğimiz evsahipliği görevimizin “kişiyeye özel” kimliğinde saklıdır ve bu sayfanın konusu dışındadır.

Bugünkü konumuz, ülkemizde bir üniversitemizin evsahipliğinde, üstelik satranç gibi bir “insan beyni sporu”nun uluslararası yarışmasının düzenlendiği haberini duyurmak ve bu haberin anlamının oluşturduğu gururun coşkusunu paylaşmaktır.

Yıllardır kanıksadığımız, o nedenle toplumsal yaşamımızda pek de yadırgamadığımız irili ufaklı, sevinçli, üzüntülü, günlük olağan düzeyli olaylar arasında Başkentli gençlerimizin dünya ölçekli başarıları, önce üniversitemiz yerleşkesinin, sonra ülkemiz sınırlarının dışına taşan toplumsal olgunluğumuzun bir gelişmişlik ölçüsü ve... Coşkusudur.

Bravo, bizim çocuklar. İyi işler başardınız. •

meteakyol@butundunya.com.tr

Bütün Dünya 2000

**Başkent Üniversitesi
Adına Sahibi:**

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni
Mete Akyol

**Görsel Yönetmen
ve Yayın Genel Yönetmeni**
Yardımcısı :
Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Gülçin Orkut Akyol

Teknik Yapım Yönetmeni:
Faruk Güney

Yayın Danışmanı:
Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:
Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:
Süheyla Dinç

Eğitim Danışmanı:
Dr. Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:
Nükhet Alicikoğlu

*Başkent Üniversitesi'nin bir kültür
hizmeti olan Bütün Dünya 2000,
Başkent Üniversitesi
kuruluşlarından*

*1. Cadde, No: 77, Bahçelievler,
Ankara adresindeki Aküm
Reklamcılık, Danışmanlık ve
Yayıncılık Ajansı
Sanayi ve Ticaret A. Ş.'nin
Anafartalar Mah. Rüzgarlı Cad.
Plevne Sk. No:14/5 Ulus, Altındağ,
Ankara adresindeki tesislerinde
basılmıştır.*

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (*Anısal Başkan*)
Prof. Dr. Ahmet Mumcu
Prof. Dr. Solmaz Doğanca
Prof. Dr. Sevil Öksüz
Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,
Prof. Dr. Okay Eroskay
Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,
Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,
Prof. Dr. Levent Peşkiricioğlu,
Gürbüz Atabek, Kaya Karan,
Ayhan Erten, İlhan Banguoğlu,
Ahmet Aydede, Manuel Bilos, **Cengiz Dolunay**

Sürekli Yazarlar:

Yahya Aksoy, Yücel Aksoy, Sabriye Aşır, Dr. Sıtkı Aydınel,
Nuray Bartoschek, Kaya Boztepe, Sadi Bülbül, Haluk Cansın,
Nevin Dedeoğlu, Haluk Erdemol, Sema Erdoğan, Konur Ertop,
Gürbüz Evren, Metin Gören, Mümtaz İdil, Muzaffer İzgü,
Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal, Cengiz Özakıncı,
Saniye Özden, Tekin Özertem, Yaşar Öztürk,
Sezin Saç Sungunay, Mete Tizer, İzlen Şen Toker, İzmir Tolga,
Mehmet Ünver, Dr. Mehmet Uhri, Orhan Velidedeoğlu,
Dr. Öğüt Yazman, Halit Yıldırım, Mustafa Yıldız

Okur-BütünDünya Yazışma Adresi:
okurlabasbasa@butundunya.com.tr

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara
Tel: (0312) 215 51 27-313
Faks: (0312) 222 90 07

İletişim Adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok,
Kat: 3, Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul
Tel: (0216) 456 27 27 (pbx)
Faks: (0216) 456 27 29

Dağıtım: Yaysat

Basım Tarihi: 25 / 07 / 2016

www.butundunya.com.tr
butundunya@butundunya.com.tr

Yılmadan Yorulmadan
Dr. Sıtkı Aydınel

Atatürk ve Ağustos Ayı

Büyük asker ve büyük devrimci Mustafa Kemal Atatürk 57 yıllık ömrünün tamamını vatani ve milletine (hatta tüm insanlığa) hizmete adanmış, çok ağır koşullara rağmen verdiği mücadelede sonunda bizlere bağımsız bir vatan ve çağdaş bir cumhuriyet bırakmıştır.

Büyük liderin bu zorlu mücadele yaşamı içerisinde Ağustos ayının özel bir yeri bulunmaktadır. Dergimizin ağustos sayısında

Atatürk'ün ağustos ayındaki başarılarından kısaca bahsetmeyi uygun bulduk.

Ağustos 1915:

Büyük liderin asker olarak tarih

sahnesinde ilk kez kendisini gösterdiği muharebe Çanakkale muharebesidir. Albay Mustafa Kemal'in Çanakkale muharebelerinin sonucunu belirleyen asıl büyük

Mustafa Kemal, Büyük Taarruz'a karar verdiği günlerde

başarısı ise Ağustos 1915 ayındaki Anafartalar ve Conkbayırı karşı taarruzlarıdır.

25 Nisan'da başlayan kara harekatinde çok kayıp vermesine rağmen yarımadayı ele ge-

çiremeyen İtilaf orduları 6 Ağustos 1915'de yarımadanın batı kıyılarına (Anzac Koyu ve Suvla Körfezi'ne) 47 bin asker ile ikinci büyük çıkarıma-yı yapmıştır. Hedefi Kocaçimen

Mustafa Kemal ve İsmet Bey (Inönü) Ordu denetiminde

ki şahin Sırtı bölgesine göndermiş ve bu taburla düşmanın taarruzlarını Conkbayırı bölgesinde tıkamıştır.

Düşmanın Conkbayırı bölgesine yeni kuvvetler göndererek ilerleme ihtimaline karşı bölgeye güneyden (Seddülbahir bölgesinden) iki tümen (8. ve 4. tümenler) acele

ile kaydırılmıştır. Bu durum bölgedeki çeşitli birliklere kimin komuta edeceği konusunda soruna neden olmuştur.

Albay Kâzım Özalp

Bir süre sonra Ordu Kurmay Başkanı Albay Kâzım (Özalp) Mustafa Kemal'i telefonla arayarak bölgedeki durumu değerlendirmesini ve teklifini sormuştur. Mustafa Kemal, durumun çok kritik olduğunu değerlendirdikten sonra:

“Bir tek tedbir kalmıştır. Bütün komuta ettiğiniz kuvvetleri benim emrime veriniz” demiştir.

Albay Kâzım'ın “Çok gelmez mi?” sorusuna karşı “Az bile gelir”

Mustafa Kemal:

“Bir tek tedbir kalmıştır.

Komuta ettiğiniz tüm kuvvetleri benim emrime veriniz”

Albay Kâzım (Özalp):

“Çok gelmez mi?”

Mustafa Kemal:

“Az bile gelir.”

Bloku'dur. 19. Tümen komutanını Albay Mustafa Kemal kendi bölgesini başarı ile savunmaktadır. Ancak tümenin kuzeyinde Ağıldere bögesinden düşmanın kuşatıcı taarruzu gelişmektedir. Tehlikeyi gören Mustafa Kemal inisiyatif kullanarak bir taburunu tümen bölgesi dışında-

cevabını vermiştir.

Ordu komutanı kuzeyde Saroz bölgesinden sorumlu olan Albay Fevzi'ye (Mustafa Fevzi Çakmak değil, Ahmet Fevzi) 7. ve 12. Tümenleri ile 8 Ağustos günü düşmana bir karşı taarruz yapmasını emretmiş, fakat bu tümenler zamanında intikal ederek taarruz yapamışlardır. Bunun üzerine Ordu Komutanı Albay Fevzi'yi görevden alarak Albay Mustafa Kemal'i 8 Ağustos saat 21: 45'de Anafartalar Grup Komutanlığı'na atamıştır. 9 Ağustos sabahı karşı taarruz yapılacaktır. Hasta (sıtma) olan ve üç gündür uyumayan Mustafa Kemal Saat 01:30'da Grup Karagâhına gelerek duruma hakim olmuş ve 04:00'da taarruz emrini yayınlamıştır.

9 Ağustos saat 04: 30'da başlayan birinci Anafartalar karşı taarruzu sonunda İngiliz birlikleri ile Anzac birliklerinin birleşmesi önlenmiş, düşman Suvla gölüne kadar geri atılmıştır.

Conkbayırı'ndaki düşmanın geri atılması ise ertesi gün (10 Ağustos) yapılmış Mustafa Kemal bu karşı taarruzda en ileri hatta kamçısı ile işaret vererek baskın tarzında bir süngü hücumu yaptırmıştır. Mustafa Kemal bu taarruz esnasında göğsünden bir şarpenel parçası ile yaralanmıştır.

6 Ağustos taarruzunda da başarısız olan General Hamilton yeni takviyeler alarak 21 Ağustos'ta

yeni bir taarruz yaptı ise de Mustafa Kemal'in aldığı tedbirler ve tümen süvari alayının yaptığı karşı taarruz karşısında başarılı olamamıştır.

21 Ağustos'da Mustafa Kemal'in komutasında kazanılan ikinci Anafartalar zaferi Çanakkale muharebelerinin doruk noktasıdır. Düşman Türk ordusu karşısında daha fazla ilerleyemeyeceğini o zaman anlamış ve yarımada'yı boşaltmaya karar vermiştir.

Sonuç olarak; Çanakkale Muharebelerinin kazanılması, düşmanın yarımada'yı terke zorlanması

Anafartalar Grup Komutanı Albay Mustafa Kemal, Anafartalar Zaferin'den sonra birliğindeki silah arkadaşları ile

Anafartalar Grup Komutanı Albay Mustafa Kemal'in Ağustos 1915 ayı içerisinde yaptığı birinci ve ikinci Anafartalar ve Conkbayırı zaferleri sonunda gerçekleşmiştir.

Ağustos 1916:

Çanakkale'deki başarılarından sonra 16. Kolordu Komutanlığı'na atanan Mustafa Kemal kolordusu ile doğu cephesinin güney kanadında (Murat mihverinde) 2. Ordu'nun

emrinde Rus ordusu karşısında görev almıştır. Cephenin kuzey kesiminde (Aras mihverinde) savunan 3. Ordu Rus taarruzları karşısında gerilemiştir. 2. Ordu 3. Ordu ile koordineli olarak 1916 yazında genel bir karşı taarruzla Rus ordusunu anavatandan çıkartacaktır.

Rus ordusu Türklerden önce davranarak her iki ordu cephesinde genel bir taarruz başlattı. Ruslar Erzincan'a kadar ilerlediler.

Mustafa Kemal henüz hazırlıklarını tamamlamamış olan kolordusunu Kulp Geçidi'nin içindeki Kulp Deresi'ne kadar geri çekmek zorunda kaldı...

16. kolordunun derin geri çekilmesi karşısında Rus ordusu kuvvetlerini dağıtmamak için takip harekâtı yapmamış, bundan faydalanan 16. Kolordu noksanlarını tamamlama fırsatı bulabilmiştir. Mustafa Kemal'in maksadı toparlanan kolordusu ile Muş ve Bitlis'i Ruslardan geri almaktır.

Hazırlıkların tamamlanmasını müteakip 2 Ağustos'ta taarruza başlayan 16. Kolordu bir tümeni (5. Tümen) ile Bitlis, bir tümeni ile (8. Tümen) Muş istikametinde ilerledi. 8. tümen 8 Ağustos'ta Muş'u ele geçirdi. Muş'u kaybeden Rus ordusunun savunması çökünce 5. Tümen de Bitlis'i kurtardı.

Böylece Kafkas cephesinde Ruslara karşı tek Türk zaferini yine başka bir Ağustos ayında Mustafa Kemal kazanmış oldu ve 2. Ordu Komutanlığı'na terfi ettirildi.

Ağustos 1918

Ekim 1917'deki Sovyet devriminden sonra Kafkas cephesi nispeten sakin bir duruma geldi. Bu defa asıl tehlike Suriye-Filistin cephesindeki İngiliz tehdidi idi. Bunun üzerine başkomutan Enver Paşa Suriye cephesinde 7. Ordunun kurulmasına karar verdi ve bu ordunun komutanlığına Mustafa Kemal atandı. 7. Ordu, Yıldırım Orduları Grup Komutanlığı'na bağlı olacak ve Halep'te konuşlanacaktı.

Yıldırım Orduları Grup Komutanı ise Alman General Falkenheim idi. Falkenheim'in öncelik verdiği husus Alman çıkarlarına uygun olarak

Bağdat'ın İngilizlerden geri alınması idi, ancak Filistin-Suriye cephesi emniyete alınmadıkça Bağdat'a yapılacak bir taarruzun gerisi tehlikeye olacağından, önce Filistin'deki İngiliz ordusuna taarruza karar verdi. Mustafa Kemal ise 100 bin kişilik İngiliz ordusu karşısında 40 bin kişilik Yıldırım Ordular Grubu ile taarruz etmeyi uygun bulmuyordu. Taarruz yapılacaksa Alman komutanın komutasında değil, kendi komutasında yapılmalı idi. Ona göre öncelik Türk ordusunu "son neferine kadar" korumak ve Türklerin çoğunlukta olduğu Anadolu

coğrafyasını emniyete almaktı. Bu düşüncelerini 20 Eylül 1917 tarihli ayrıntılı rapor ile devlet yetkililerine ilettili. Enver Paşa'nın cevaben *"Falkenheim'e güvenim tamdır. Siz de güveniniz"* demesi üzerine, Mustafa Kemal 7. Ordu Komutanlığı'ndan

Mustafa Kemal, 1921

istifa ederek İstanbul'a döndü. Üstün İngiliz kuvvetleri 31 Ekim 1917'de Yıldırım Ordular Grubuna taarruz etti ve 9 Aralık'ta İngilizler Kudüs'ü aldılar. Mustafa Kemal istifa gerekçesinde haklı çıkmıştı.

A İmanları Batı cephesinde gerileten İtilaf Orduları Filistin cephesine kuvvet kaydırma imkânı buldular. Buradaki durum tekrar Türkiye'nin aleyhine dönmeye başladı. Mustafa Kemal Enver Paşa'nın bir entrikası ile 1917'de yenilmiş olan 7. Ordu'nun komutanlığına (ikinci kez) atandı.

Mustafa Kemal'in 7. Ordu Komutanlığı'na ikinci kez atandığı tarih 7 Ağustos 1918'dir. İngilizler Yıldırım Ordular Grubu cephesine

20 Eylül 1918'de genel bir taarruza başlarlar. Grubun üç ordusundan (4, 7, ve 8. Ordular) yalnız Mustafa Kemal'in 7. Ordusu kuvvetlerini kaptırmadan ve dağılmadan Toroslar'a çekilmeyi başarabilmiştir.

Ağustos 1921:

Mustafa Kemal'in ve Türkiye'nin kaderinde diğer önemli bir dönüm noktası ise 5 Ağustos 1921'de Mustafa Kemal'e TBMM tarafından Başkomutanlık yetkisinin verilmesidir.

10 Temmuz 1921'deki Yunan büyük taarruzu karşısında Türk ordusu Afyon-Kütahya-Eskişehir muharebesini kaybetmiş, 17 Temmuz'da Kütahya düşmüştür. Ertesi gün Eskişehir'de Batı Cephesi Komutanı Mirliva (Tuğgeneral) İsmet Bey ile görüşen TBMM başkanı Mustafa Kemal;

- Düşman ordusu ile mesafeyi açmak,
- Ordumuzun gücünü muhafaza etmek,
- Düşmanı ikmal üslerinden uzaklaştırmak ve,
- Müteakip muharebeyi kendi seçtiğimiz bir mevzide kabul etmek maksatları ile Sakarya Nehri doğusuna (250 km.) çekilmeye karar vermiştir.

Bu geri çekilme üzerine Ankara'da ve özellikle TBMM'de Mustafa Kemal aleyhine muhalifler tarafından bir kampanya başlatılmış ve Mustafa Kemal'in sorumluluğu alması istenmiştir.

Uzun tartışmalardan sonra 5

Ağustos 1921’de Mustafa Kemal “ordununun maddi ve manevi gücünü azami surette çoğaltmak ve yönetiminin bir kat daha sağlamlaştırılması konusunda TBMM’nin bu yoldaki yetkilerini meclis adına kullanmaya yetkilidir” hükmünü içeren başkomutanlık yasaasının çıkmasını sağlamıştır.

Başkomutan Mustafa Kemal bu yetkisini kullanarak; Tekalif-i Milliye emirleri ile ordunun lojistik seferberliğini tamamlamış, Sakarya meydan muharebesini bizzat yöneterek Yunan Ordusu’nun Ankara’yı ele geçirmesine engel olmuş, nihayet ulusun tüm gücünü toparlayarak yine bir ağustos ayında (1922) memleketi düşman işgalinden tamamen kurtarmıştır.

Ağustos 1922:

Mustafa Kemal bir kısmı yukarıda anlatılan çeşitli cepelerde çok büyük başarılar kazanmış bir komutandır.

Ancak onun askerlikteki baş yapıtı 26 Ağustos 1922’de başlayan ve 9 Eylül’de İzmir’in kurtuluşu ile sonuçlanan Büyük Taarruz ve Başkomutan Meydan Muharebesi’dir.

Sakarya meydan muharebesinde yenilen Yunan ordusu 1921 Eylülünde Eskişehir-Afyon hattına çekilmiş ve bu hatta savunma için tertiplenmiştir. Kurtuluş savaşının son büyük darbesi düşmanı bulunduğu hatta imha ederek tamamen memleketten kovmak olacaktır. Bu maksatla Türk ordusu başkomu-

tan Mustafa Kemal komutasında Sakarya meydan muharebesindeki kayıplarını tamamlamış, taarruz hazırlıklarını yapmıştır. Memleketin bütün imkânları kullanılarak yapılan hazırlıklar 1922 ağustos ayına kadar (1 yıl) sürmüş, buna rağmen ordumuz ancak düşmanla denk bir duruma getirilebilmiştir. Kesin sonuç alıcı bir taarruzun yapılabilmesi için cephenin dar bir kesiminde sıklet merkezi yaparak düşman cephesinin

Mustafa Kemal Sakarya Cephesinde

Mustafa Kemal’in askerlikteki baş yapıtı İzmir’in kurtuluşu ile sonuçlanan Büyük Taarruz ve Başkomutan Meydan Muharebesi’dir.

yarılması ve düşmanın düzenli çekilmesine imkân vermeden Dumlu-pınar mevzileri önünde kuşatılarak imhası planlanmıştır. Yarma yeri

2 Eylül'de esir alınan Yunan Ordusu komutanları: soldan sağa 4. Tümen komutanı Dımaras, 1. Kolordu komutanı (Başkumandanlığına yeni tayin edilen) Trikopis, Kurmay Albay Adnan Bey, 2. Kolordu komutanı Dighenis (Diyenis), Yüzbaşı Emin

olarak Afyon Güneyi seçilmiş, bu görev Nurettin paşa Komutasındaki 1. ordu'ya verilmiştir. Bu bölgede sıklet merkezi yapabilmek için Eskişehir-Afyon arasındaki 120 km lik bir bölge daha zayıf tutulan 2. Ordu'ya verilmiştir (tali taarruz). plan aslında çok risklidir. Düşman 2. Ordu bölgesinin zayıf tutulduğunu, kuvvetin büyük kısmının Afyon güneyine kaydırıldığını fark ederse, Eskişehir-Ankara istikametinde taarruz edebilir veya 1. Ordu Birliklerini kuşatarak göller bölgesine ve Toroslara kadar atabilirdi. Riski azaltmak için 2. Ordu bölgesinden güneye 1. Ordu bölgesine üç kolordu (100 bin asker) büyük bir gizlilik içinde kaydırılmış, düşmana zamanca ve yerce stratejik ve taktik baskın sağlanmıştır.

Kurtuluş savaşımızın sonucunu alacak son muharebe Başkomutan

Mustafa Kemal'in komutasında 26 Ağustos 1922'de başlamış, planlandığı şekilde düşman cephesi yarılarak kuşatılmış ve düşman ordusunun büyük bir kısmı 30 Ağustos Başkomutan

Meydan Muharabesi'nde Dumlupınar mevzileri önünde imha edilmiştir. İmhadan kurtulan dağınık Yunan birlikleri de süratle ve geçtikleri yerleşim yerlerini yakıp yıkarak İzmir'e kaçmışlardır. Yunan Anadolu ordusu komutanı General Trikopis 2 Eylül'de Uşak'ta esir alınmıştır. Başkomutan Mustafa Kemal bu muharebeleri en ileri hatlarda bizzat sevk idare etmiş, bu nedenle yapılan muharebeye Batı Cephesi Komutanı Tuğgeneral İsmet (İnönü) tarafından "Başkomutan Meydan Muharebesi" ismi verilmiştir.

Yine bir Ağustos ayında kazanılan bu zafer sayesinde Mudanya Ateşkesi ve Bilahare Lozan Barış Antlaşması ile kurtuluş savaşının siyasi sonuçları alınmıştır.

Sonuç olarak; Büyük komutan Mustafa Kemal askerlik hayatının en önemli başarılarını Ağustos ayı içerisinde kazanmıştır.

Büyük taarruzun 94. yıldönümünde saygı, hasret ve rahmetle anıyoruz. •

sitkiaydineli@butundunya.com.tr

Batının bilimsel üstünlüğünü Eski Yunan Çoktanrıcılığının, Yahudiliğın ve Hıristiyanlığın bir başarısı olarak gösterenler, Doğunun bilimsel geriliğini tümüyle Müslümanlığa bağlamaktadırlar. Oysa Müslümanlar 827-1109 yılları arasında yeryüzünde bilimin tek öncüsü durumundaydılar; elinizdeki kitap bunun belgeleriyle dolu.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Otopsi
Cengiz Özakıncı

Cumhuriyetimizin Kurucularına
Yöneltilen Soykırım İrkçılık vs.
İftiralarına Birleşmiş Milletler
Örgütü'nün Yanıtı

UNESCO VE ATATÜRK

Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Kurumu UNESCO'nun anayasası¹ 1945 yılı Kasım ayında, Londra'da, aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 44 ülke temsilcilerinin katıldıkları bir toplantıda kabul edilmişti. Türkiye'nin adı, 4 Kasım 1946'da UNESCO anayasasını onaylayan ilk 20 ülkenin oluşturduğu *Kurucu Üye Devletler* listesinde, ön safta, 10. sırada yer almaktadır.²

Türkiye delegeleri

UNESCO bayrağı

UNESCO'da oldukça verimli çaba göstermiş, Matrakçı Nasuh, Türk ve İslam Eserleri Müzesi, İsmail Gasıralı, Halide Edip Adivar, Abdülkadir Meragî, Piri Reis Haritası, İtri, Yusuf Nabi, Kemal Ahmet Aru, Osman Hamdi Bey, Katip Çelebi, Kaşgarlı Mahmut, Celaleddin Rumi, Nazım Hikmet, Şeyh Galip, Hasan

Ali Yücel, Nasreddin Hoca, Fuzuli, Uluğ Bey, Yunus Emre, Mimar Sinan gibi değerlerimizin uluslararası etkinliklerle anılmalarında oldukça

“*Kemal Atatürk’ün vefatının 25’inci yıldönümünü anma törenine iştirak edebilmekten şeref duymaktayım. Atatürk adı insana bu yüzyılın büyük insanlarından birinin tarihi başarılarını, Türk halkına ilham veren liderliğini, modern dünyayı ileri görüşlü anlayışını ve bir askeri lider olarak kudret ve yüksek cesaretini hatırlatmaktadır... Çöküntü halinde bulunan bir imparatorluktan hür bir Türkiye’nin doğması, yeni Türkiye’nin hürriyet ve bağımsızlığını şerefli bir şekilde ilan ve o zamandan beri Atatürk’ün ve Türkiye’nin giriştiği derin ve geniş devrimler kadar bir milletin kendisine olan güvenini daha başarı ile gösteren bir misal mevcut değildir. Atatürk’ün bağımsız bir Türkiye’de, hür*

bu büyük adamı saygı ile selamlıyorum.”⁸

Atatürk, ölümünün 25. yıldönümünde, UNESCO kararıyla, pek çok ülkede çeşitli etkinliklerle ve devlet başkanlarının özel demeçleriyle anıldı.

* * *

UNESCO’nun Atatürk konulu ikinci etkinliği, 100. doğum yıldönümü kutlamalarıydı. Türkiye delegesi, Atatürk’ün doğumunun 100. yıldönümü etkinliklerine UNESCO’nun da katılması önerisini Almanya, Avusturya, Rusya, Bulgaristan, Portekiz, Meksika, Tunus, Pakistan, Endonezya, Nijerya’nın imzalarıyla 27.10.1978 günü Genel Direktör’e sunmuş; öneri 15 Kasım 1978 günü görüşülmüş;

İngiliz Heyeti’nden B. B. Shaffer’in başkanlık ettiği oturumda yapılan oylamada, hiç olumsuz oy çıkmamış; hazır bulunan 82 ülke olumlu, bir ülke (İsveç) çekimser oy kullanmıştır. İsveç delegesi: “*Yıldönümleri anılan insanların sayısı çoğalıyor, bu yüzden*

Milliyet, 09.11.1963

ideallere bir idare kurulması için hazırladığı sağlam temel, şimdiki sıkı ittifakımızın dayanağıdır. Bizi Atatürk’ün memleketine ve onun Türkiye’de ve dünyada yerleşmesine hizmet ettiği ideallere bağlayan bu ittifaka Amerika Birleşik Devletleri’nin bir ortak olabilmesinden gurur duyuyorum. Vefatının yıldönümünde

böyle oy kullandık” deyince, Sovyet Rusya delegesi; “*Kemal Atatürk bu çağa damgasını vurmuş bir insan, o, sayısı çok insanlardan değil”* demiş; Komisyon Başkanı Prof. Shaffer de “*Burada bulunan komisyon üyelerinin hepsi bu görüşü paylaşırlar elbette”* diyerek İsveç’in çekimser tutumunu yadırgadıklarını belirtmişlerdir.⁹

Convinced that eminent personalities who worked for international understanding, co-operation, and peace, should serve as an example for future generations,

Recalling that the hundredth anniversary of the birth of Mustafa Kemal Atatürk, the founder of the Republic of Turkey, will be celebrated in 1981,

Bearing in mind that he was an exceptional reformer in all the fields coming within Unesco's competence,

Recognizing in particular that he was the leader of one of the earliest struggles against colonialism and imperialism,

Recalling that he set an outstanding example in promoting the spirit of mutual understanding between peoples and lasting peace between the nations of the world, having advocated all his life the advent of 'an age of harmony and co-operation in which no distinction would be made between men on account of colour, religion or race',

1. Decides that Unesco shall co-operate on the intellectual and technical planes with the Turkish Government for the organization in 1980, at that Government's financial expense, of an international symposium designed to bring out various aspects of the personality and work of Atatürk, the founder of the Republic of Turkey, whose action was always directed towards the promotion of peace, international understanding and respect for human rights;

2. Requests the Director-General to take the necessary steps for the implementation of this resolution.

UNESCO'nun Atatürk'ün doğumunun 100. yıldönümü anmalarına katılma kararı (27 Ekim-15 Kasım 1978)

Tıpkıbasımını ilk kez yayımladığımız 1978 UNESCO kararı şöyle:

UNESCO Genel Konferansı;

- Uluslararası anlayış, işbirliği ve barış yolunda çaba göstermiş seçkin kişilerin gelecek kuşaklar için örnek olacakları inancıyla,

- Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün doğumunun 100. yıldönümünün 1981 yılında kutlanacağını anımsatarak;

- UNESCO'nun yetkisi içerisinde giren tüm alanlarda onun olağanüstü bir reformcu olduğunu gözönünde tutarak;

- Özellikle sömürgecilik ve emperyalizme karşı açılan ilk savaşlardan birinin önderi olduğunun ayırında olarak;

- İnsanlar arasında hiçbir renk, din ve ırk ayırım gözetmeyen bir uyum ve işbirliği çağının doğacağını tüm yaşamı boyunca savunmakla, halklar arasında karşılıklı anlayış ruhu ve dünyanın

ulusları arasında kalıcı barışı teşvik konusunda seçkin bir örnek oluşturduğunu anımsatarak;

1. Türkiye Cumhuriyeti'nin her zaman barışı, insan haklarına saygıyı ve

uluslararası anlayışı teşvik etmek doğrultusunda çaba göstermiş olan kurucusu Atatürk'ün çalışma ve kişiliğinin çeşitli yönlerini ortaya koymak üzere düzenlenen giderleri hükümetçe karşılanacak bir uluslararası sempozyumun 1980 organizasyonu için, UNESCO'nun Türk Hükümeti ile entellektüel ve teknik konularda işbirliği yapmasını karar verilmiştir.

*2. Bu kararın uygulanması için gereken tüm düzenlemeleri gerçekleştirmesini Genel Direktör'den rica eder."*¹⁰

UNESCO'nun bu kararı dünyanın çeşitli ülkelerinde değişik etkinliklerle uygulandı. Örneğin, ABD'de New York Belediye Başkanı Edward Koch, New York Times gazetesinde kendi imzasıyla yayımlanan tam sayfa duyurusunda, UNESCO kararını yayımlayarak, 19 Mayıs 1981'i "Atatürk Günü" olarak ilan etmişti.¹¹

Bir başka örnek: Avustralya'da, Canberra Times gazetesinin 18 Temmuz 1981 günlü sayısında Frank Cranston imzalı yazıda;

“UNESCO, 1981’i Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu Kemal Atatürk’e bir saygı olarak ‘Atatürk Yılı’ ilan etmiştir. Atatürk’ün doğumunun 100. yılı anmalarına bir Avustralya katılımı olarak, 10-11 Ağustos 1981’de, Avustralya Ulusal Üniversitesi’nde, Türkiye’nin geçmişi ve şimdisi üzerine büyük bir uluslararası konferans gerçekleştirilecektir.” deniliyordu. Bu konferansa sunulan bildirilerden biri, Marian Kent’in “Britanya Politikası, Uluslararası Diplomasi ve Türk Devrimi” başlıklı bildirisiydi.

Atatürk, ölümünün 25. yılında olduğu gibi, doğumunun 100. yıldönümünde de UNESCO’nun ilan ettiği “Atatürk Yılı” kapsamında, dünyanın çeşitli ülkelerinde, bilimsel ve kültürel etkinliklerle anıldı.

963’ün üzerinden 53 yıl, 1981’in üzerinden 35 yıl geçti...

O tarihlerde Atatürk’ü ve Türkiye Cumhuriyeti’ni öven UNESCO üyesi devletler; şimdi Atatürk’ü ve Türkiye Cumhuriyeti’nin Atatürk dönemindeki uygulamalarını karalama, suçlama yarışındalar...

Yukarıda özetle değinip geçtiği-

The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation — UNESCO — has declared 1981 ‘The Year of Atatürk’, an a tribute to the founder of the Turkish Republic. A major international conference on Turkey, its past and its present, will be held at the Australian National University on August 10 and 11 as an Australian contribution to the commemoration of the centenary of Atatürk’s birth.

Atatürk — both with and without warts

By FRANK CRANSTON

THE histories and backgrounds of the founders of foreign nations, except where they can be shown to have some global impact such as Mao Tse-tung and Lenin, probably are not the sort of stuff to which most Australians would turn for light reading save for those following a steady discipline in which they are proficient.

But in the case of a young Turkish military officer, Mustafa Kemal, there was an early and abiding Australian interest which was focused upon at the national identity was being shaped in the east and death of the Ottoman peninsula.

It can be reasonably claimed that Mustafa Kemal played a significant part in the establishment of the Australian and New Zealand identity as did the men who were trying to write a statistically vital picture of his country from its official sources. What country could the Australians could the official war historian observe claim that a foreign general — and one which gave Australia’s forces a good looking — was probably the best of all the generals on either side in his manner (because of the World War I campaign) in the military sense at least for as is recorded in his country on his, in his own.

But there is more to Kemal’s affiliation with Australia than that upon his evidence the Turkish army occurred conditions which led to the ANZAC, British and French forces being recruited successively through all a bit of ground on which they had shed tons of blood. In creating a defeat of such magnitude Kemal helped forge not only the nationhood of Australia and New Zealand but reinforced his reputation for the rest of the world.

What, one wonders, might have been the judgment of history and the impact upon Australian news of Kemal’s troops had been honest instead of our own? Would we have discovered such a large of self-doubt and of mutual partnership which has shaped our lives, and have discovered only that by politicians either side by the people? Would we have been able to see clearly a victory as a defeat? If the idea of war had indeed in our favour would the spirit of self-interest within at Anzacs have never left our world?

Two recent books, though they deal with the same man, the same achievements and the same tragedy, approach the material in a manner almost diametrically opposed. They speak of the same man, one of its problems but only one of them, by Lord Kinross, in the dispassionate manner of his historical reporting what the public expects to find without too heavy an overlay of interpretation. Jorge Blanco Villalba’s work, by contrast, infuses probably because he was not close to the early events in the evolution of modern Turkey and because he has been unable, even as in terms of World War I, to establish that in his biography there were some very human feelings, the unrecovered or leaving of which makes his subject, worthy of higher rather than lower praise.

Thus the late Kemal Atatürk, founder of modern Turkey, was heavily influenced by the battle which was to kill him, demands from one side or the other of his own. Villalba is unable to mention it.

That Atatürk was also heavily indebted toward the chains of women

A genuine bust of Kemal Atatürk.

make him not to be a man in Kinross’s view. Again Villalba pretends to give the facts.

That in his struggle to bring Turkey from the 19th century while at the same time reaching for to escape the chains of foreign nations he was able to succeed not only in personal dispatch but also in such a task as establishing a historical record, is not hidden from view by Kinross. Mr. Villalba pretends to acknowledge it really and has inevitably stated many details on the way.

The Turkey was corrupt/riddled/rotten in religious superstitions and, socially, politically and economically backward in the terms of World War I. It was able to avoid the worst excesses imposed by war by an act of national will which could have been manifested only by a dedicated patriot as Atatürk, in common ground between them. But Mr. Villalba finds in some of his approaches to Atatürk an embarrassment which he is constantly extending. Not so Lord Kinross, who seems to accept that what politicians might say and what they might do can sometimes be very different — a phenomenon which is no stranger to the Western world.

The ground both authors cover is necessarily largely the same save that Kinross tends not to dwell too much on the wrongs inflicted upon Turkey by Turkey’s past, preferring to be concerned in his own words (the title of Atatürk himself). In this area he is easily bested by Mr. Villalba, who gives us some fascinating insights into the origins of the lands which are now Turkey, of the people who have come through them and of the consequently painful evolution of the Turkish people themselves.

But in his analysis of the one himself Kinross comes through as the greatest authority on English as a figure whose influence on our own history and development has never been properly estimated. It remains to see when Australian Lord New Zealand has fought, the only one without a clear personal hatred was “John” Cook, and in the discipline, he studied it could well be that Atatürk led the groundwork for that. There were a number of reasons for either side but he never believed, or certainly not by the Australian side, but it is not surprising that after the last of the conflict, Villalba glazes over the matter.

It may be that Mr. Villalba’s work suffers from frustration from the original Spanish and it may be that diplomatic habits prevent him from presenting the “warts and all” picture which his English counterpart puts forward.

But in not dealing with his subject head on, Mr. Villalba has denied himself the opportunity to present clearly such matters as the Armenian genocide and the consequent loss of the world’s headlines and the lingering dislike of sympathy. Turkish actions, as Syrians, which still emerge as historic, irrelevant ones.

Even now, as it is to establish our own independence stands in the world, the history from Gallipoli need not influence our thinking.

ATATÜRK: THE REBIRTH OF A NATION. By Lord Kinross. Knickerbocker, 1981. Pp. 320. £12.95.

ATATÜRK: THE REBIRTH OF A NATION. By Jorge Blanco Villalba. Turk Tarih Kurumu, 1981. Pp. 400.

Kemal Atatürk, President of the Turkish Republic.

18 Temmuz 1981 günlü Canberra Times gazetesinde UNESCO’nun Atatürk Yılı kapsamında Avustralya’da gerçekleştirilen Uluslararası Konferans duyurulu.

18 Temmuz 1981 günlü Canberra Times gazetesinde UNESCO’nun Atatürk Yılı kapsamında Avustralya’da gerçekleştirilen Uluslararası Konferans duyurulu.

cemgizozakinci@butundunya.com.tr

Dünyanın en somut ama en akılda kalan bilmecelerinden birini William Shakespeare, Kral Lear tragedyasında Lear'ın ağzından Edmund'a söyler: "İliklere kadar işleyen bu azgın fırtınayı sen bir şey sanıyorsun. Sana göre belki öyledir. Ama asıl büyük illetin bulunduğu yerde küçüğü pek hissedilmez. Bir ayı ile karşılaştın kaçarsın tabii, ama yolun gürleyen denize çıkıyorsa, döner ayıyla kapışırısın"

Bir yazar, entelektüel, düşünür, bilim ve sanat insanı için yukarıdaki alıntı her zaman geçerlidir. Onların yolu hep "derya köpük" denize açılır ve bir mağarada koşmaktadırlar.

Eğer kendilerini bir ayı kovalıyorsa, uçuruma atlamaz döner ayıyla boğuşurlar.

Bu kitap ayıyla boğuşmayı göze alan insanları anlatıyor...

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Başkent Üniversitesi
Özel Ayşeabla Okulları
Kız Voleybol Takımı

Dünya Şampiyonu Oldu!

Başkent Üniversitesi Özel Ayşeabla Okulları Kız Voleybol Takımı, Liselerarası Dünya Kız Voleybol Şampiyonası'nda "Dünya Şampiyonu" oldu.

Bütün Dünya
HABER MERKEZİ

Sırbistan'ın başkenti Belgrad'da düzenlenen ve 31 ülke 32 takımın katıldığı şampiyonada Türkiye temsilcisi takımımız Dünya Şampiyonluğu ünvanına, yaptığı karşılaşmaların tümünü

kazanarak ulaştı. Dünya Şampiyonu takımın oyuncuları ve yöneticilerini yurda döndüklerinde Başkent Üniversitesi Kurucusu **Prof. Dr. Mehmet Haberal** karşıladı ve kendilerini kutladı.

Prof. Dr. Mehmet Haberal ve Prof Dr. Ali Haberal, Başkent Üniversitesi Özel Ayşeabla Okulları Kız Voleybol Takımı ve yöneticileri ile

Prof. Dr. Haberal, “Türkiye’yi ve Türk bayrağını en iyi şekilde temsil ettiniz. Hepinizi tebrik ediyor, antrenörlerimize, ailelerinize ve sizlere teşekkür ediyorum.” dedi.

Başkent Üniversitesi Rektörü **Prof. Dr. Ali Haberal** da, dünya şampiyonu takımın oyuncusu öğrencilerini kutlarken duygularını, “Başardılar ve bütün dünyaya bunu gösterdiler. Tüm ekibi kutluyorum” sözleriyle özetledi.

Dünya Şampiyonası’nda hiçbir yenilgi almadan Dünya Şampiyonu olan Başkent Üniversitesi Özel Ayşeabla Okulları Kız Voleybol Takımımız, kendisini bu şampiyonaya götüren “voleybol maratonu”nda önce Ankara, sonra Türkiye Şampiyonası’nda yaptığı karşılaşmalarda da yenilgi almamış, tüm maçlarını kazanmıştı.

Takım oyuncularını yetiştirme ve takımı çalıştırma sorumluluğunu

üstlenen antrenör **Hüseyin Doğan** ve Başkent Üniversitesi Özel Ayşeabla Okulları Kız Voleybol Takımı, bu maratonun ilk

Kız Voleybolcularımız ve antrenörleri Hüseyin Doğanın dünya şampiyonluğunun gururunu ve sevincini yaşadılar

adımını oluşturan Ankara elemelerinin finalinde Özel Çankaya Mektebim Anadolu Lisesi'

ni finalde 3-0'lık sonuçla geçerek Ankara Şampiyonu olmuş, bu başarısıyla Türkiye Şampiyonası'na katılmaya hak kazanmıştır.

Şampiyona maratonundaki adımlarını Nevşehir'de düzenlenen Türkiye Şampiyonası'nda sürdüren kızlarımız, burada da güçlü rakipleri Doğa Koleji'ni 3-0'la geçerek Türkiye şampiyonu olmuşlardı.

Başkent Üniversitesi Özel Ayselba Okulları Kız Voleybol Takımının oyuncuları, Sırbistan'ın başkenti Belgrad'da 26 Haziran 2016 günü başlayan 2016 Dünya Liselerarası 24. Voleybol Şampiyonası'ndaki maçlarına, yüreklerinde bir Dünya Şampiyonası'nda Türkiye'yi temsil etmek onuru ve omuzlarında, bu onurun sorumluluğuyla çıktılar.

Prof. Dr. Haberal:
“Türkiye’yi, Türk bayrağını en üst düzeyde temsil ettiniz. Hepinizi tebrik ediyor, antrenörlerimize, ailelerinize ve sizlere teşekkür ediyorum.”

Prof. Haberal, Kız Voleybol Takımımızın kaptanına ödülü verirken

Prof. Haberal, Başkent Üniversitesi Özel Ayselba Okulları Kurucu Temsilcisi Hilal Erdinç'e çiçek verdi

Rakiplerine değil yenilmek, set dahi vermeden kazandıkları maçlarla son 16 takım arasında yer aldılar.

Ay yıldızlı formaya hakettiği teri akıtarak ülkemizi başarıyla temsil eden takımımız, 2. turda Macaristan'ı, çeyrek finalde İspanya'yı ve yarı final-

Takım Antrenörü
Hüseyin Doğanüz

üstesinden geldi ve son kez de

de turnuvanın güçlü ekiplerinden ev sahibi Sırbistan'ı eleyerek başarılarına başarı üstüne başarı eklediler ve "final oynamaya" hak kazandılar.

Şampiyonanın final maçında takımımızı, şampiyonanın diğer gözde takımı, Brezilya bekliyordu. Temsilcimiz, çekişmeli geçen bu çetin çekişmenin de

Brezilya'yı yenerek şampiyonanın zirvesine ulaştı, Dünya Şampiyonu ünvanıyla zirvedeki "Şampiyonluk Kupası"na ulaştı.

Ter damlalarıyla ay yıldızlı formalarını ıslatan kızlarımız şimdi, sevinç ve mutluluklarından kaynaklanan gözyaşı damlalarının ıslattıkları yüzlerini siliyorlar. •

Dünya Şampiyonuyuz!

Sporun bilimselliğini, başarının anahtarı olarak görebilmek gurur verici şampiyonluklar getiriyorsa, bunun doğal olabileceğini düşünmeliyiz. Sporda ileri ülkelerin yıllardan beri sürdürdükleri liderlik konumları eğitim denilen olgunun beton ayakları üzerinde çakılı durmalarından kaynaklıdır. Dünyayı kasıp kavuran Amerika Profesyonel Basketbol Ligi'nin (NBA) temelinde eğitim olduğunu bilmeliyiz.. Tanrı vergisi yeteneklerini, kolej ya da üniversite düzeyinde sürdüren ve tamamlayan onlarca gencin,

basketbolcu olabilme evrimi, hiç bir döneminde eğitimsiz olmamıştır. Brezilya futbol estetiğinin, ülkenin deniz kıyısı kumsallarındaki gösterisi bir yeteneğin, yeşil alanlara ham madde olarak taşındığını düşünmemiz yanlış bir saplantıdır. O yetenek, oyuncu oluncaya dek eğitim sıralarından geçer. En azından okuma yazma, davranış biçimleri, söylem tarzı, arkadaş ilişkileri eğitimleri almak zorundadır. Dünyanın en büyük futbolcularından Garincha'nın *"Benim okuma yazmam yok ama ben büyük futbolcuym"*

Prof. Dr. Mehmet Haberal, Liselerarası Dünya Kız Voleybol Turnuvası'nda dünya şampiyonu olan sporcular ve yöneticilerle

iddiası özel hayatını çok etkilediği için Brezilyalı sambacıyı, 26 yaşından sonra, ilkokul eğitimi almaya zorlamıştır..

Tüm bu gerçekler gözardı edilmediğinde, Sırbistan'da düzenlenen Liselerarası Dünya Kız Voleybol Turnuvasında şampiyon olan Başkent Üniversitesi, Özel Ayşe Abla Okulları takımı daha çok alkışlanmalıdır. 31 ülkeden 32 takımın katılımıyla şampiyonluğa ulaşan takımın tüm oyuncularının, Başkent Üniversitesi Kurucusu Profesör Doktor Mehmet Haberal'ı ziyaretleri sırasında yaşadıkları sevinç dek, Haberal'ın söylemi de önemlidir:

“Türkiyeyi en iyi şekilde temsil ettiniz. Bu ülkemiz adına bir gururdur. Önemli olan da budur. Bu başarınızı tüm dünyaya gösterdiniz. Emegi geçen herkesi kutluyorum.”

Ayşe Abla Okulları kurucularından Hilal Erdiñ'in açıklamalarında ise bir konuya yaptığı vurgu dikkate değerd:

“Dışarıdan oyuncu takviye alabilme iznimiz olmasına karşın, biz;

bizden yetişen ve sonsuz mücadele veren oyuncularımızla bu gururu yaşamak istedik ve başardık.”

Hilal Erdiñ'in açıklamasının, ülkenin ulusal takımlarına yönelik uzantısı, yıllardan beri moda olan, bunun ötesinde çalışılmadan eğitimi verilmeden getirilen ve kürsülere çıkartılan, özcesi bizden olmayan devşirme sporcuların egemenliğine dek anlamlı bir söylem olarak gidebilecekti. Başkent Üniversitesi Özel Ayşe Abla Okulları Kız Voleybol Takımının başarılı antrenörü Hüseyin Doğanyüz, kupaların içeride dışarıda tümünü almalarına karşın, bunu başarının sınırı olarak görmediklerini belirtti, ***“Kalıcı olmak istiyoruz. Bunu için de, daha çok çalışmalıyız.”*** dedi..

Sporta başarının en güzel yolu, Eğitim olgusunun yetenekleri belli sporcularımıza bilimsel sistemler içinde enjekte edilmesinden geçebileceğini aklımızdan çıkarmamalıyız. Başkent Üniversitesi Özel Ayşe Abla Okullarının Liselerarası Kız Voleybol Takımının Dünya Şampiyonluğu ülke sporu için bu açıdan çok önemlidir. •

metingoren@butundunya.com.tr

Başkent Üniversitesi,
Bir Üniversitenin Ev Sahipliğinde Gerçekleşen
İlk Uluslararası Satranç Turnuvasını Düzenledi

Türkiye Satranç Federasyonu Başkanı Tulay:
"Başkent Üniversitesi
İnsana ve Geleceğe
Yatırım Yapıyor"

Başkent Üniversitesi, "Türkiye'de bir üniversitenin ev sahipliğinde gerçekleşen ilk uluslararası satranç turnuvası" özelliğini taşıyan **Başkent Üniversitesi Uluslararası Açık Satranç Turnuvası**'nda, 12 ülkeden 40 yabancı uyruklu ve Türkiye'nin 61 ilinden toplam 711 satranç sporcusunu ağırladı ve spor alanında öncü bir buluşmaya imza attı.

Türkiye Satranç Federasyonu ve

Başkent Üniversitesi işbirliği ile bu yıl ilk kez düzenlenen Başkent Üniversitesi Uluslararası Açık Satranç Turnuvası, 13 Temmuz 2016 günü Başkent Üniversitesi Bağlıca Kampüsü'nde düzenlenen ödül töreniyle sona erdi.

Dünyaca ünlü satranç sporcuları ile Türk sporcuları Ankara'da bir araya getiren ve kıyasıya bir mücadeleye sahne olan turnuvada; **Özbekistan, Azerbaycan, Gürcis-**

Bütün Dünya
HABER MERKEZİ

tan, Türkmenistan, Bulgaristan, Polonya, Makedonya başta olmak üzere 12 ülke ve Türkiye'nin 61 ilinden 711 sporcu hamle yaptı. Bu süre boyunca Başkent Üniversitesi, sporcular ve ailelerinin konaklama, ulaşım, yemek gibi tüm ihtiyaçlarını düşündü. Üniversitenin tüm tesisleri 24 saat hizmet verdi.

“Türkiye’de bir üniversitenin ev sahipliğinde gerçekleşen ilk uluslararası satranç turnuvası” özelliğini taşıyan organizasyonda, 6 gün süren turnuva maçlarının ardından, dereceye giren sporculara ödülleri verildi. Başkent Üniversitesi Bağlıca Kampüsü Prof. Dr. İhsan Doğramacı Konferans Salonu’ndaki ödül törenine, Başkent Üniversitesi

Kurucusu Prof. Dr. Mehmet Haberal, Rektör Prof. Dr. Ali Haberal, öğretim üyeleri, federasyon temsilcileri, turnuvada görev alan 24 hakem ve sporcuların aileleri katıldı.

Prof. Dr. Mehmet Haberal törende yaptığı konuşmada, tüm sporcuları tebrik etti. Haberal, Türkiye’nin ve Başkent Üniversitesi’nin bilim ihraç eden bir konuma geldiğini vurguladı. Haberal, Başkent Üniversitesi’nin spora ve sporcuya verdiği katkılara da dikkat çekerek, dünya şampiyonu olan

Prof. Dr. Mehmet Haberal, TSF Başkanı Gülkız Tulay ve BEDAM Müdürü Prof. Dr. Ali Halıcı’ya hediyelerini takdim etti. ▼

Türkiye Satranç Federasyonu Başkanı Gülkız Tülay, Başkent Üniversitesi Kurucusu Prof. Dr. Mehmet Haberal ve üniversite yöneticilerine plaket takdim etti.

Başkent Üniversitesi Özel Ayşeabla Okulları Kız Voleybol Takımı'nın tarihi başarısını anımsattı. Prof. Mehmet Haberal, "İlklere talibiz. Bu da onlardan birisi. Bu ülkenin topraklarından, bu ülkenin üniversitelerinden ilklere imza atıyoruz." dedi.

Başkent Üniversitesi Uluslararası Açık Satranç Turnuvası'nın ülkemiz için çok önemli bir turnuva olduğunu belirten Rektör Prof. Dr. Ali Haberal ise, "Bu turnuva bir adım ve bu adımı katılımı daha yüksek bir turnuva organizasyonu ile atmaya devam edeceğiz." açıklamasında bulundu. Başkent Üniversitesi

Eğitim ve Danışmanlık Hizmetleri Merkezi (BEDAM) Müdürü Prof. Dr. Ali Halıcı, "Satranç turnuvasını gerçekleştirirken sağlık ve emniyet hizmetleri, kütüphane olanakları, müze gezileri ve geniş bir orman alanıyla misafirlerimizi en iyi şekilde ağırlamaya çalıştık, Federasyonumuzla çok başarılı bir organizasyona imzamızı attık." dedi.

TSF BAŞKANI TULAY: BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ İNSANA VE GELECEĞE YATIRIM YAPIYOR

Başkent Üniversitesi Uluslararası Açık Satranç Turnuvası'nın,

Başkent Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ali Haberal, dereceye giren sporcuları kutladı.

Prof. Dr. Mehmet Haberal yarışmada ödül kazanan küçük yarışmacı ile bir üniversitenin ev sahipliğinde gerçekleştirilen ilk turnuva olduğunu vurgulayan Türkiye Satranç Federasyonu Başkanı Güllüz Tulay da, bir ilke imza atmanın gururunu Başkent Üniversitesi ile paylaştıklarını ifade ederek, şu görüşlere yer verdi:

“Eğitimi, spordan bağımsız düşünmeyen Başkent Üniversitesi ile işbirliğimizin ilk adımını Ocak ayında attık ve bugün bu işbirliğinin gurur dolu sonuçlarını alıyoruz. Sadece sporcularımız için değil tüm misafirler için festival tadında bir turnuva programına imza atan TSF

ve Başkent Üniversitesi, Türk satranç sporuna ve ülkemiz geleceğine son derece önemli bir hizmet sundu. Ülkemizde bu tür organizasyonların sayısının artması, sosyal ve akademik hayata sayısız katkıları olan satranç gibi özel bir spor branşının yayılması açısından büyük önem taşıyor. Türk satranççı bugün 700 binlere ulaşan lisanslı sporcu sayısıyla futbolu bile geride bırakırken, sporcularımız uluslararası arenada kazandıkları kupa ve madalyalarla övünç kaynağımız olmaya devam ediyorlar. 711 sporcunun hamle yaptığı uluslararası turnuvada derece elde eden tüm sporcuları ayrı ayrı kutluyorum. Turnuvamızın en iyi şekilde ve ahenk içinde tamamlanması için emek veren, katkı sağlayan herkese şükranlarımı sunuyorum.”

Törende, Başkent Üniversitesi Bağlıca Kampüsü’nde 6 gün süren ve 9 tur gerçekleştirilen turnuvada 3 kategoride derece elde eden sporculara kupa ve madalyaları takdim edildi. Turnuva sonunda derece elde eden sporculara toplam 50 bin TL değerindeki nakdi ödülleri de verildi. •

İsimsiz Kahramanlar

Tarihimizde 19 Mayıs 1919 tarihiyle özdeşleşen yer Samsun değil, belki de Gebze-Kocaeli olacaktır.

Son iki yazımızda, Mustafa Kemal Atatürk'ün, resmi bir görev almak ve Anadolu'ya geçmek için bir fırsat yaratmak yolundaki düşünce ve çabalarını anlatmıştık.

Fırsatı iyi değerlendiren Mustafa Kemal Atatürk, arkadaşlarının da yardımlarıyla, olağanüstü yetkilerle 9. Ordu Müfettişi olarak, görev bölgesinde iç huzuru sağlamak, silah ve cephaneleri toplamak, vatandaşlara silah dağıtılmasını engellemek ve bunu yapan kuruluşları ortadan kaldırmak üzere gönderilir. İngilizlerin denetiminde olan Samsun'da

milli mücadele hareketi için istediklerini gerçekleştiremeyeceğini anlayınca hiç vakit kaybetmeden 25 Mayıs'ta Havza'ya geçen Atatürk halkı işgalcilere karşı örgütlemek için çalışmalarına başlar.

Mustafa Kemal 9. Ordu Müfettişi olduğu günlerde

İngilizler ve Saray tam bir şaşkınlık yaşamaktadır. Nasıl bir hata içine düştüklerini anlayan İngiliz güdümlü Saray, telaş içinde Mustafa Kemal Paşa'yı, Havza'ya gitmesinden hemen 3 gün sonra geri İstanbul'a çağırır ancak artık iş isten geçmiştir.

Mustafa Kemal ve
İsmet İnönü

Pekiye, ya bu görev olmasaydı? Tarihi çarpıtmaya çalışan, Paşa'yı sanki Vahdettin göndermiş, gitmeseydi "Milli Mücadele" başlayamazdı diyenlerin suratlarına bir "Osmanlı tokadı" gibi çarpan, 15 Ocak 1919 tarihli bu macerayı çakmak gözlü önderin kendisinden dinleyelim.

"Bir gün İsmet Bey'i (İnönü) davet ettim. Şişli'deki evimde beni yalnız bulan İsmet Bey, 'Gene ne var?' dedi. Soru sorarken gözlerinin içi, yüksek zekası ve güven veren neşesi ile güllüyordu. Bu müna-sebetle söyleyeyim ki benim en iyi anlaştığım dostlarımdan biri İsmet olmuştur.

'Şuradan bana bir Türkiye haritası bulup masaya açar mısın,

üzerinde konuşacağım.'

'Mesela' dedim, 'Hiçbir sıfat ve yetki sahibi olmaksızın Anadolu'ya geçmek ve orada milleti uyandırarak kurtulma çarelerini aramak için en uygun muntika ve beni o muntika-götürecek en kolay yol hangisi olabilir?'

İsmet Bey masanın başındaki sandalyeye ilişti ve derin, derin düşünmeye başladı. O sırada ben salonun içinde dolaşıyordum. Bana sesleninceye kadar gezindim. Bir-denbire ayağa kalktı, gülererek:

'Yollar çok, muntikalar çok' dedi. "

İsmet Paşa seneler sonra aynı hikayeyi neredeyse harfiyen aynı şekilde anlatır ve şöyle bitirir.

"Bana sordu, 'İsmet, nasıl gideriz?'

Ben kendisine şu cevabı verdim. 'Canım her taraftan gideriz, yol da çoktur, tedbir de. Mesele, çalışmak için yönümüzü tayin etmektir.' (İsmet İnönü, Hatıralar)

Cebesoy da anılarında resmi görev henüz ortada bile yokken, yeni atandığı ve komuta edeceği 20. Kolordu Karargâhını Ankara olarak tespit ederek direniş merkezinin bu nokta olması konusunda anlaştıklarını ifade eder. (Cebesoy, Milli Mücadele Hatıraları)

Şimdi işin en ilginç noktasına bakalım. Atatürk'ün yanından bir an bile ayrılmayan yaveri Cevat Abbas'ın, seneler sonra, Atatürk'ün Anadolu'ya geçmek için üzerinde çalıştığı haritaları ve bu güzergahın

Gebze-Kocaeli olduğunu gerçeğini ortaya çıkarıyor.

Biz milletçe 19 Mayıs 1919 Samsun üzerine odaklaşmışken ortaya çıkan hikaye daha da önem kazanıyor. İşgal edilen İstanbul'a yeni dönen Mustafa Kemal Paşa Fethi Bey aracılığı ile Yenibahçeli Şükrü Bey'i (Ahmet Şükrü Oğuz) Pera Palas'a davet ediyor. Henüz Şişli'deki eve bile taşınmamıştır. Yenibahçeli Şükrü Bey, Atatürk'e bağlı çalışan Karakol teşkilatının da içinde yer almış aynı zamanda da Maltepe Atış Okulu Müdürüdür. Paşa ile Çanakkale ve Anafartalar'da beraber çarpışmıştır.

Atatürk Şükrü Bey'e çakmak gözleriyle bakar ve "Şükrü Bey, gözünüz Gebze-Kocaeli yolunda olacak, orayı sıkıca kontrol altına alacaksınız" der.

"Bu Mustafa Kemal Paşa da, şu yolu neden tutunuz demiştir acaba, ne yapacak ki bu yol lazımdır, bir iş vardır da biz mi akıl edemeyiz" diyerek Paşa'nın yanından ayrılır.

Yenibahçeli bu emirin sebebini hiç anlamaz ancak yolu kontrol altına alır.

Atatürk, Samsun yoluna çıkmadan hemen önce Şükrü Bey'i bir kez daha çağırır ve *"Bakınız, bu yollar bizim için çok önemli bir hal olacaktır. Buradan yapılacak işler önemlidir. Bu yollardan istemediklerimiz kesinlikle geçmemelidir, geçerse bozuyoruz"* der. Heyecanlanan Yenibahçeli Şükrü Bey *"Paşam geçsin dedikleriniz geçer, geçmesin dedikleriniz dünya başımıza gelse*

geçemez, mahçup olmayız" diyerek heyecan içerisinde topuklarını vurarak selam verir. Oysa üzerinde üniforması, başında şapkası yoktur.

Neler yapılmıştır o yol ve güzergâhta?

Yahya Kaptan

Yahya Kaptan işbirlikçi ve ittihatçılar içerisinde de her zaman Atatürk'ün yanındaydı.

Bu planla İzmit körfezinden 20. Kolorduya direk bir bağ, güvenilir bir yol oluşmuştur. Bu yolu takip ederek Milli Mücadele saflarına katılan bir çok isim arasında Halide Edip, İsmet İnönü gibi isimler de vardır. Atatürk'ün Cevat Abbas'ı bizzat gönderip tespit yaptırarak görev verdiği Yahya Kaptan, çevre köylerden Türk gençlerini alıp, gece sabahlara kadar talim ederek müfrezeler kurmuş, bunları Rum çeteleri ve hain saltanatın idam fermanıyla gönderilen kuvvetlerine karşı örgütlemiştir. İsimsiz kahramanlardan

Yahya Kaptan, Atatürk'ün Nutuk'ta da yer verdiği üzere, 7 Ocak 1920 tarihinde işbirlikçi İstanbul hükümetinin hain tuzağına düşürülerek şehit edilmiştir. Yahya Kaptan işbirlikçi ve itihatçılar içerisinde de her zaman Atatürk'ün yanındaydı. Nutuk'ta en çok yer alan isim işte bu Atatürk'ün çok sevdiği kahraman Yahya Kaptan'dır.

Bu yolu açık tutarak bir çok görevli ve ailelerini Milli Mücadele sınırlarına güven içinde getirilmesini sağlayan Atatürk silah sevkiyatı için de İnebolu yoluna önem vermiş, düşmandan alınan cephaneler önce Üsküdar'daki Özbekler Tekkesine getirilmiş daha sonra kayıklarla Karadeniz ve İnebolu üzerinden Anadolu'ya ulaştırılmıştır. Yağmur altında sırtındaki bebeğinin değil, top mermilerinin üzerini yemeniyle örten Türk kadınının efsanevi hikayeleri bu yolda yazılmıştır.

Atatürk Samsun'a çıktıktan sonra can dostlarıyla başbaşa kalan Yenibahçeli kafasını iki yana salları ve *"Ehh be yaa, şimdi yavaş, yavaş anlarım Mustafa Kemal Paşa bize ilk vaziyette Pera Palas'ta sen Gebze yolunu tutmaya bak demiştir de aklıma bunların hiç biri gelmemiştir. Şimdi anlarım ki hesaplamıştır bu işleri. Lakin ne zaman? Ona da benim itihatçı aklım ermez be yaa!*

İsimsiz kahramanlardan biri de Topkapılı Cambaz Mehmet Beydir. Haylaz mı haylaz, zalimlerin karşısında, mazlumların yanında ve onların hakkını gözeten, kollarında

bileklik, boynunda muskası, omuzunda ceket, çıkık elmacık kemikli, sürmeli gözlü, kaytan bıyıklı, genç kızların yüreğini hoplatan, hem bıçak hem de silahla attığını vuran bu yakışıklı delikanlı, önce tulumbacı olarak halkın gözünde kahramanlaşmış sonra koşarak Çanakkale'ye gitmiştir.

Topkapılı Cambaz Mehmet

Uyanıktır, İstanbul çocuğudur. Gösterdiği kahramanlıklar ve şeytana külahını ters giyerecekzekasıyla büyük kahramanlıklar gösterir. Önce onbaşı sonra çavuş şeritlerini Mustafa Kemal Paşa'nın kendisinden bizzat alır. Her seferinde Paşa şöyle seslenir kendisine: "Göreylim seni Topkapılı!"

İstanbul'a döndüğünde tam bir bitirim, külhanbeyidir. İşgalcilere ve işbirlikçi Saltanat'a ateş püskürtmektedir. Ellerini, kollarını sallayarak İstanbul'u işgal edenlere seyirci kalanlara "Biz bunun için mi bunca şehit verdik Çanakkale'de" der, başka bir şey demez Topkapılı. Tüm kabadayılar gelip ona biat ederler. Haksızlıklara karşı köpürür, adalet verilmez, adalet alınır" diyen Topkapılı gözü pek bir vatanseverdir.

Atatürk bir gün Cambaz Mehmet'i yanına çağırır?

Ne zaman çağırır?

Sıkı durun; 13 Kasım 1918'de.

Kendisine bazı görevler veren Atatürk konuşmasını yine eski günlerde olduğu gibi bitirir. "Hadi göreyim seni Topkapılı!"

Atatürk'ün İstanbul'da kaldığı süre içinde ve Samsun'dan itibaren güvenliği Topkapılı ve onun kurduğu bir koruma ekibi ile yapılmıştır.

Atatürk Anadolu'ya geçtikten sonra Karakol Cemiyetinde yaşanan bazı sıkıntılar üzerine Fevzi Çakmak Paşa aracılığı ile Topkapılı Cambaz Mehmet'e ulaşmış, kendisinden düşman ve Osmanlı cephanelerinin yerini öğrenmesini, el koymasını, depolamasını, zamanı gelince Gebze-Kocaeli yolu üzerinden bunları ve vatan için çarpışacak herkesi Anadolu'ya geçirmesini istemiştir. Atatürk'e bağlı çalışan Mim Mim (Milli Müdafaa) Cemiyetinin Başkanı olan Topkapılı, İsmet Paşa'nın Harbiye Nezareti Müsteşarlığına getirilmesi için büyük uğraş vermiştir. Bu yolla terhis ve emekli olan asker ve subayların isim ve adresleriyle silah depolarının yerlerini öğrenmiş, hem vatanseverleri hem de silah sevkiyatını Anadolu'ya yönlendirmiştir. İstanbul Telgraf Müdürü İhsan Bey'i de Milli Mücadele saflarına katan ve haberleşme konusunda son derece başarılı bir çalışma yapan Topkapılı Cambaz Mehmet, Sadrazam Damat Ferit'in yanına soktuğu

hizmetkârlar aracılığı ile olanı biteni Ankara'ya rapor etmiş, Halife Ordusu, Casus Rahip Frew ve Sait Molla yazışmalarını da ele geçirerek büyük hizmette bulunmuştur.

Muazzam bir istihbarat ağı kuran Topkapılı İngiliz İşgal Kuvvetleri Komutanı General Harrington'un erken yaşlanmasına sebep olmuştur. Türk Ordusu Büyük Taaruz'a hazırlanırken eksik silahları

İngiliz İşgal Kuvvetleri Komutanı Charles Harrington

karşılatabilecek tek bölge Maçka Kışlası, son derece sıkı güvenlik önlemleriyle bir İngiliz Taburu tarafından korunmaktaydı. Kimsenin adım atmadığı bu depoya Topkapılı tünel kazarak girdi ve cephaneliği içeriden boşaltıp silah sandıklarının içini toprak doldurup bir gecede ortadan kayboldu.

Yine silah lazımdı ama bu sefer güvenlik daha da sıkılaştı. Hedef Rami Kışlasıydı. Geceyarısı Fransız askeri uniformaları ve arabalarla kapıya gelen Topkapılı ve adamları Fransızların gözleri önünde kışladaki tüm silahları alıp ortadan kaybolmuşlardı. Ağzınız açık, hayretlerle dinleyebileceğiniz

bu hatıralar bence Milli Mücadele sonrasında yaşanmıştır.

Atatürk Topkapılı'yı Ankara'ya çağırıyor ve " hakkın ödenmez" diyor. Kendisine İstanbul Milletvekilliği teklif ediyor.

"İltifatınıza teşekkür ederim Paşam, beni bilirsiniz, koşum tutmaz bir insanım, müsaade edin serbest kalayım" diyor ve Topkapı'da mütevazı hayatına dönüyor.

Dönmesine dönüyor ama bir gün bir mektup geliyor kendisine.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'ndan İstanbul'un düşman işgali altında bulunduğu sırada Osmanlı ordusunun depolanan silah ve teçhizatını her an ölümlerle karşı karşıya kalarak Anadolu'ya kaçırın,

düşmanın gizli istihbarat teşkilatının içine yuvalanarak, milli kuvvetlere çok yararlı bilgiler sağlayan, M.M Grubu Başkanı Topkapılı Mehmet Bey'e Vatan'a Hizmet faslından ayda (o zamanın parasıyla) 1500 lira maaş bağlanması, Büyük Meclis'in 24 Haziran 1923 tarihli toplantısında oy birliğiyle kararlaştırıldı.

Bu mektubu gözü dolarak okuyan Topkapılı ne yapıyor biliyor musunuz?

"Vatanım için, Mustafa Kemal Paşam için üzerime düşen görevi yerine getirmeye çalıştım" diyerek maaşını Kızılay'a bağışlıyor.

Ruhları şad olsun. •

kayaboztepe@butundunya.com.tr

"Dağ başındaki haydutlar diye isimlendirdiğiniz kahraman Mustafa Kemal ve onun tüm askerleri burada olsalardı, teker teker hepsinin heykellerini dikerdik. Böylesine kahraman bir antlaşma imzalamaktan gurur duyuyorum."

Aristide Briand,
Fransa Başbakanı, 1921

(Yeni Türk Devleti ile Ankara Antlaşması'nın imzalanması nedeniyle; "Bizi arkadan vurdu, dağ başındaki haydutlarla, Mustafa Kemallerle anlaştı" diyenlere Fransız Başbakanı'nın Mecliste verdiği yanıt.)

Hakimiyeti Milliye

Olgun Millet

Olgun Millet!

İtalya başbakanı Mussolini, Türk Milleti için böyle diyor.

Mussolini, bir Amerikan gazetesine yazdığı makalede Afganistan'da Amanullah tarafından girişilen devrim hareketlerinin neden başarıya ulaşmadığını tahlil ediyor.

Aynı makalede Türk Devrimleri'ne, bu devrimlerin ruhu olan Gazi Mustafa Kemal'e ve Türk Milleti'ne de değinerek, Türkiye'de devrimlerin başarıya ulaşmasında etken olan belli başlı hususları anlatıyor.

Benito Mussolini'nin

kararları şöyle özetlenebilir:

1) Gazi, bir siyaset üstadıdır, müthiş bir savaşçıdır. Üstün bir güç ve nüfuz sahibidir. O, yenilikler yoluna götürmek istediği milletin kalbini kazanmak yolunu da buldu.

Ülkesini iki kez kurtaran Gazi, yenilik hareketlerini, yavaş yavaş uygulamıştır.

2) Türkler, asırlardan beri aslında Batı'yla temasta bulunuyorlardı. Onun için Mustafa Kemal'in yüksek karakterinden başka, millette de Batı fikirlerini kabul edecek olgunluk vardı.

Kendisi de büyük

Benito Mussolini

bir devrimci olan Mussolini, bir ideolojiden, ona tamamen karşıt olan bir başka ideolojiye geçmenin güçlüğünü çok iyi bilir. Onun için konuyu Doğu ve Batı anlayışı bakış açısıyla incelemek doğru bir yaklaşım değildir.

Önemli olan husus, devrimlerin akla uygun bir şekilde yönetilmesidir. Milletlerin tarihlerinde öyle yaşamsal önemi haiz anlar olur ki, devrimciler veya devlet adamları, şiddet ile ılımlılığı, hız ile yavaşlığı, duyarlılık ile hoşgörüyü aynı zamanda kullanmak zorunda kalırlar. Bunların sınırlarını belirlemek için seçkin bir yetenek ister.

Eğer Gazi Mustafa Kemal, Ankara'da Büyük Millet Meclisi'ni açtığı gün yaptığı konuşmasında, Cumhuriyet'ten, Laiklikten, Saltanat ve Halifelik'in kaldırılmasından bahsetseydi; kesinlikle aynı saygıyı ve davranışı göremezdi.

O zamanki anlayışa göre, kararlılığı savunmayı dini görev kabul eden bir muhalefeti ilk günden itibaren karşısında bulacaktı.

O, her durumun gereklerine göre hareket etmesini bildi. Gerekliği zaman asker, zorunluluk gördüğünde devrimci, durum emrettiği zamanlarda ise devlet adamı oldu. Her üç durumda da; zamanın seçkin ve ideal bir şahsiyeti olmak yeteneğini gösterdi. Her üç yüz altında da; rastlantıların lütfuna değil, hesabın ve aklın etkisine güvendi ve o yolu izledi.

Diyorlar ki, Afgan milleti daha

önce devrimlere hazırlanmadığı için Amanullah başarılı olamadı. Gerçi büyük hareketler için zeminin ve çevrenin bir dereceye kadar hazırlanmış olması zorunludur. Ancak bu zorunluluğun sınırı yok mu? Eğer devrimleri gerçekleştiren milletler, aslında yeni fikirleri güçlük çıkartmaksızın kabul edecek bir yetenekte bulunsalardı; ne büyük devrimciler tarihte yücelirdi, ne de büyük değişimler ve devrimler tarihte yer bulabilirdi...

Gazi Mustafa Kemal'in, büyük devrim hareketlerine başlamak kararını verdiği günkü durumu ve koşulları hepimiz hatırlıyoruz. Ülke bir uçurumun kenarında... Büsbütün batmak için hafif bir çırpınma yeterliydi...

Millet, başsız ve öndersiz bir durumda ve büsbütün şaşırılmış haldeydi. Kurtuluş çarelerini hayalen düşünenler bile, bu işe saltanat makamının kurtarılmasıyla başlamak gerektiğine inanıyorlardı.

Devletlere karşı güce dayanan olumsuz bir tavır almayı herkes delilik sayıyordu. Bu ruh hali, sadece halk kesiminde değil, daha şiddetli olarak, aydın ve seçkinler kesiminde de hâkimdi.

Türk devrimleri'nin büyüklüğünü sadece sonuçlarıyla değil, birbirine karşıt olan neden ve etkenlerle birlikte, başarı için başvuru araçları incelemekle daha iyi ölçülebilir. •

Hâkimiyeti Milliye Gazetesi
4 Ağustos 1929

75

Mustafa Kemal ile Ankara'da Birlikte Çalışma

Albay İsmet Bey, Mustafa Kemal'in daveti üzerine, 20 Ocak 1920 tarihinde ilk kez Ankara'ya gelmiştir. Ancak, bir süre sonra, Harbiye Nazırı Fevzi (Çakmak) Paşa'nın, Albay İsmet Bey'e Harbiye Nazırlığı'nda görev vermek üzere davet etmesi sonucunda, Mustafa Kemal'in izniyle, İsmet Bey, 10 Şubat 1920 tarihinde yeniden İstanbul'a dönmek zorunda kalmıştır. Mustafa Kemal, İsmet Bey'in bu seferki İstanbul'a dönüşünde, gelecekte düzenli bir ordunun kurulmasına ilişkin gerekli çalışmaları İstanbul'da yürütmesini ister...

Ama İstanbul'un, 16 Mart 1920 tarihinde emperyalist güçler tarafından işgal edilmesi üzerine, Albay İsmet'in, İstanbul'da kalmasının bir anlamı olmadığına

kanaat getiren Mustafa Kemal, İsmet Bey'i yeniden Ankara'ya çağırmıştır. Bunun üzerine İstanbul ile bütün bağlarını koparan Albay İsmet, hemen harekete geçmiş ve İstanbul'dan ayrılarak, bin bir güçlüklerle karşın 3 Nisan 1920 tarihinde Ankara'ya ulaşmayı başarmıştır. Bundan böyle de; Ulusal Kurtuluş ve Bağımsızlık Savaşı'nın sonuna kadar, Mustafa Kemal Paşa'nın ade-

Albay İsmet İnönü Mustafa Kemal ile birlikte (Ankara)

ta sağ kolu olarak görev yapmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurulması çalışmalarını kapsamında, öncelikle Düzenli Ordu'nun oluşturulması, biryandan da Batı Anadolu'da açılan birçok cephede, emperyalist gücün tetikçisi durumunda olan işgalci Yunan ordusuna karşı mücadele edilmesini çabaları başta olmak üzere; Mustafa Kemal ve İsmet Paşa birlikteliğini ayrıntılı olarak irdeleyelim:

İsmet Bey'in Genelkurmay Başkanlığı'na Atanması

23 Nisan 1920 tarihinde Meclis'in açılmasından sonra, 2 Mayıs 1920 tarihinde çıkarılan bir kanunla oluşturulan ilk ulusal hükümette İsmet Bey (Edirne

Milletvekili) Genelkurmay Başkanı olarak görevlendirilmiştir.

Bu atama, birçok kimse tarafından kabullenilememiş olsa da, herhangi bir tepki gösteren olmamıştır. Ancak, birçok insanın da ihtiraslarını kamçılamanın bir atama olduğunu da belirtmek gerekir.

İsmet Bey'in atanmasının bazılarını rahatsız etmiş olabileceği hususu Mustafa Kemal'in de dikkatinden kaçmamış ve bu atanmanın gerekçesini Nutuk'ta şu şekilde anlatmıştır:

(...)

“Bakanlar kurulu seçimi ile

ilgili yasa çıktığı zaman Meclisçe bakanlığa seçilen kişilerden kimileri daha önce göreve başlamışlar, bana yardım ediyorlardı. Bu arada İsmet Paşa da Genelkurmay işlerini üzerine almış bulunuyordu.

Efendiler!

Bununla ilgili olarak bir noktayı bildirmeyi gerekli görüyorum:

O günlerde, arkadaşların hangi işlerde görevlendirilmesinin uygun olacağı düşünülürken, Genelkurmay Başkanlığı için İsmet Paşa'yı yeğlemiştim.

Ankara'da bulunan Refet Paşa, beni özel olarak görüp bilgi istedi. Anlamak istediği, Genelkurmay Başkanlığı'nın en yüksek askeri kat olup olmadığı nok-

tası idi. Benden, sözü geçen katın en büyük askeri makam olduğu ve ondan daha büyük makamın Millet Meclisi olacağı yanıtını alınca, buna karşı olduğunu bildirdi. Akabinde İsmet Paşa'nın Başkomutanlık demek olan bu durumunu kabul edemeyeceğini söyledi.

Görevin çok önemli ve ağır olduğunu; Benim bütün arkadaşlar hakkındaki bilgime ve yansızlığımı güvenmenin uygun olacağını belirttim. Kendisinin böyle bir savda bulunmasının uygun olmadığını da sözlerime ekledim.

Efendiler!

Daha sonra Batı Cephesi karargâhında görüştüğüm Fuat Paşa da, İsmet Paşa'nın Genelkurmay Başkanlığı'na getirilmesine kesinlikle karşı çıktı. Fuat Paşa'yı da, durumun gerektirdiği en uygun çözüm yolunu kabul zorunluluğuna inandırmaya çalıştım.

Refet ve Fuat paşaların kendilerine özgü birtakım düşüncelerine ekledikleri şu idi: Kendileri daha önce Anadolu'da benimle işbirliği yapmışlar, İsmet Paşa ise sonradan katılmış.

Oysa bundan önceki sözlerim arasında sırası ve yeri geldiği için bildirmiştim ki, İsmet Paşa, ben İstanbul'dan ayrılmadan önce Benimle işbirliği yapmıştı. Daha sonra Anadolu'ya gelip birlikte çalışmıştık. Ama Fevzi (Çakmak) Paşa'nın Harbiye Nazırı (Savaş -Savunma-Bakanı) olması üzerine, önemli bir takım düşünceler dolayısıyla, özel görev verilerek yine İstanbul'a gönderilmişti.

Genelkurmay Başkanlığı görevinin ilkin İsmet Paşa'ya verilmesi yerinde olmasaydı, bu işte Fevzi Paşa'nın da beni uyarmaları bir yurt görevi olurdu. Oysa Fevzi Paşa, tam tersine, bu görevlendirmeyi pek uygun bulmuş ve kendileri, verilen Milli Savunma Bakanlığı görevini içten gelen bir duygu ile hemen kabul buyurmuşlardır.

İsmet Paşa'nın, gerek Genelkurmay Başkanlığı'nda gerekse daha sonraki eylemler olarak Cephe Komutanlığı'nda gösterdiği yararlık ve

üstün çaba, kendisine görev verişteki yanılmazlığımı eylemler olarak ortaya koymuş bulunduğu için Türk Ulusu karşısında, ordu karşısında ve tarih karşısında içim rahattır.”

Albay İsmet Bey'in Garp (Batı) Cephesi Kuzey Kesimi Komutanlığı'na Atanması

Bilindiği üzere Sivas Kongresi'nin tamamlanmasının ardından hükümet yetkisiyle hareket eden Temsilciler Kurulu, ilk işlerinden birisi olarak, Batı Anadolu Kuvayı

23 Nisan 1920 tarihinde Meclis'in açılmasından sonra, oluşturulan ilk ulusal hükümette İsmet Bey (Edirne Milletvekili) Genelkurmay Başkanı olarak görevlendirilmiştir.

Milliye Genel Komutanlığı'na Ali Fuat (Ceibesoy) Paşa'yı getirmiştir.

Anadolu Ulusal Hareketi bir yandan İstanbul Yönetimi'nin akıl almaz işlerine karşı tedbir almaya çalışırken, bir yandan da; Sivas Kongresi'nde alınan kararlar çerçevesinde bütün Anadolu insanının

Ulusal Savaşım'a katılmasını sağlama gayret ediyordu. Emperyalist güç de boş durmamış, İstanbul Yönetimi ile Anadolu Ulusal Hareketi arasındaki bu anlaşmazlıktan yararlanmaya çalışarak Yunan İşgal Güçleri'nin İzmir'i işgal etmesini sağlamıştır.

Yunan Ordusu'nun hareketi sadece İzmir ve civarını işgal etmekle kalmamış, Anadolu içlerine yayılmaya başlamıştı. Düşmanın yayılmacı emellerinin önüne geçilmeliydi. Elde sadece yerel kuvvetlerden oluşturulabilmiş Ulusal Güçler vardı ve Yunan güçlerine karşı direnme çalışılıyordu. Direnmeler kısa ömürlü oluyor ve arzu edilen sonuca ulaşmak mümkün olamıyordu...

Bu gayretler içersinde Ali Fuat Paşa, Gediz'deki Yunan tümeni üzerine taarruz etmek teklifinde bulundu. Genel Kurmay Başkanlığı bu taarruz teklifini, düşman güçlerinin bizim ulusal güçlerimizden çok daha fazla olması ve böylesi bir taarruzunda onarılması imkânsız olabilececek sonuçlar doğurabileceği gerekçesiyle kabul etmedi.

Ulusal Ordumuz henüz oluşturulamamıştı. Cephanemiz de yetersizdi. Ani bir taarruzla başarı sağlansa bile, bunu sürdürülebilmek mümkün değildi. Genel Kurmay Başkanı Albay İsmet Bey, cephe komutanlığınca taarruz edilmesi konusundaki ısrarlı talepleri, açıklanan gerekçelerle, kabul etmediğini bildirdi. Ali Fuat Paşa, daha sonra kişisel inisiyatif kullanarak ve Ge-

nelkurmay Başkanlığı'nın olumlu görüşünü almadan taarruza geçti ve başarısız oldu.

Gediz Muharebesi'nden ve onun maddî ve manevî can sıkıcı etkilerinden sonra Ali Fuat Paşa'nın, cephe üzerinde tesiri ve nüfuzu sarsılmış olmasından ötürü, cephe kumandanlığından ayrılması zorunlu görüldü.

Moskova'ya Büyükelçi olarak atanan Ali Fuat Paşa'nın yerine, Batı Cephesi ikiye ayrılarak kuzey ve esas kısım Batı Cephesi ve güneyde de ikinci cephe kuruldu.

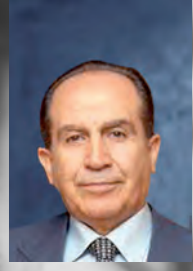
Batı Cephesi Kuzey Kesimi Komutanlığına, milletvekilliği ile birlikte mevcut görevini de sürdürmek kaydıyla, Genel Kurmay Başkanı Albay İsmet Bey 10 Kasım 1920 tarihinde atandı. Güney Cephesi Kumandanlığı'na da İçişleri Bakanı Albay Refet Bey tayin olundu. Ardından hemen Bilecik'e giden İsmet Bey ilk iş olarak emrindeki ulusal kuvvetleri düzenli ordu birlikleri haline getirmeye koyuldu.

Bir yandan düzenli ordunun kurulması çalışmalarını sürdürürken; bir yandan da, Genelkurmay Başkanlığı emirlerini kabul etmeyen ve kendi başına aldığı kararları uygulamada direten Çerkez Ethem ve kuvvetleriyle uğraşmak zorunda kalan Albay İsmet Bey, sonunda Çerkez Ethem Ayaklanması ile diğer isyanların bastırılmasında büyük başarılar kaydetti. •

cengizonal@butundunya.com.tr

(Gelecek Ay: İsmet Paşa'nın Batı Cephesi Genel Komutanlığı'na Atanması)

Bilmek Gerek
A. Erdem Akyüz

Atatürk'ün Çocuklara Yaklaşımı

Atatürk; sevdiklerine ve yakınlarına, hangi yaşta olursa olsunlar “çocuk” diye hitap ederdi.

Çünkü onun anlayışın-
da çocuk; sevginin,
anlayışın, yakınlığın bir
sembolü idi. Çağdaş,
aydın, gelişmiş ve mutlu
Türkiye’yi çocuklarda
görür ve çocuklarda

bulurdu.

Onun içindir ki günlük yaşantısını yansıtan resimlerinde onu;

bir çocukla birlikte salıncakta sallanırken, yere bağdaş kurmuş oturup oynarken, elele tutuşup gezerken, birlikte denize girerken, bir araçtan inmesi için elinden tutup yardım ederken ve bir yetişkini dinlerken gösterdiği ciddiyetle bir çocuğu

Atatürk, çocukların açık ve aydın görüşlü olmalarını; arzu, istek ve düşüncelerini korkmadan açıklamalarını istemiştir.

dinlerken görürsünüz.

Ona göre; vatani korumak, çocukları korumakla başlar.

Çocuklara hitaben “Küçük Hanımlar, Küçük Beyler” diye başladığı söylemini “Sizler hepiniz geleceğin bir gülü, yıldızı ve ikbal ışığıdır. Memleketi asıl ışığa boğacak olan sizsiniz. Kendinizin ne kadar önemli, değerli olduğunuzu düşünerek ona göre çalışınız. Sizlerden çok şey bekliyoruz.” Şeklinde tamamlamıştır.

Çocukların açık ve aydın görüşlü olmalarını; arzu, istek ve düşüncelerini korkmadan açıklamalarını istemiş ve bunu şu sözlerle ifade etmiştir: “Çoğu ailelerin öteden beri çok kötü bir alışkanlıkları var; çocuklarını söyletmez ve dinlemezler. Zavallılar lâfa karışınca, ‘sen, büyüklerin konusuna karışma’ der,

sustururlar. Ne kadar yanlış, hatta zararlı bir hareket. Halbuki tam tersine, çocukları serbestçe konuşmaya; düşündüklerini, duyduklarını olduğu gibi ifadeye teşvik etmelidirler. Kısacası; artık çocuklarımızı, düşüncelerini hiç çekinmeden açıkça ifade etmeye, içten inandıklarını savunmaya, başkalarının samimî düşüncelerine de saygı beslemeye alıştırmalıyız. Aynı zamanda onların temiz yüreklerinde yurt, ulus, aile ve yurttaş sevgisiyle beraber; doğruya, iyiye ve güzel şeylere karşı sevgi ve ilgi uyandırmaya çalışmalıyız. Ancak bu suretledir ki, çocuklarımız memlekete yararlı bir vatandaş ve mükemmel birer insan olurlar.”

Atatürk bu sevgisinin yanında, çocukların aydın, bağımsız, özgür ve vatansever bireyler olarak yetişebilmesi için gerekli adımları atmış

ve gereken kurumları kurmuştur.

Ankara’da 1921 yılında toplanan “Maarif Kongresi’nde” yurtdan dört bir yanından gelen kadın ve erkek öğretmenleri bir araya getirerek, tek tek ellerini sıkarak görüşmüş, köy öğretmeni yetiştirilmesi yolundaki isteklerini iletmış ve açılış konuşmasını yapmıştır.

Aynı yıl Ankara’da kurulan “Himaye-i Etfal Cemiyeti’ne” destek vermiştir. Bu kuruluş 1935 yılında “Çocuk Esirgeme Kurumu” adını alarak çalışmalarına devam etmiştir.

1924 yılında kabul edilen “Tevhid-i Tedrisat” yani Öğrenimin Birleştirilmesi Kanunu ile ülkedeki tüm eğitim ve öğretim kurumları Maarif Vekaletine (Milli Eğitim Bakanlığına) bağlanarak, eğitim ve öğretimde birlik ve beraberlik sağlanmıştır.

Aynı yıl “Karma Eğitim’e” geçilerek büyük bir devrim başlatılmış; kız ve erkeklerin aynı okullarda, birlikte eğitim görmelerinin yani çağdaşlığın yolu açılmıştır.

Bunu 1928 yılında “Türk Harflerinin, Alfabesinin ve Uluslararası Rakamların” kabul edilmesi izlemiştir.

Bunlar çağdaşlığın olmazsa olmazlarıdır ve Atatürk İlke Devrimlerinin vazgeçilmez ve önemli kısımlarını oluşturmaktadır.

Bütün bunların yanında hepimizin bildiği gibi; yeryüzünde çocuklara armağan edilen ilk ve tek Bayram Atatürk’ün eseridir.

TBMM’nin açıldığı 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı çocuklara armağan edilen ve tüm dünya çocuklarının sahip olduğu tek bayramdır.

Ayrıca 1933 yılında Atatürk’le başlayan, Ulusal bayram ve önemli günlerde, üst derece yöneticilerin makamlarını çocuklara bırakarak, çocukları yönetici makamına kabul etme geleneği de onun bir eseridir. Atatürk tarafından başlatılan bu uygulama diğer ülkelerde de benimsenmiş ve benzer etkinlikler giderek artan bir şekilde uygulanmaya başlanmıştır.

Atatürk’ün çocuklara verdiği önem, gösterdiği sevgi ve bakış açısı, kişisel yaşamında da aynı şekilde yer almıştır. O, bunları hiçbir zaman bir reklam ve gösteri aracı olarak kullanmamıştır. O kadar ki; manevi evlatları ile bilgileri halen yeteri kadar bilmemekteyiz.

Atatürk ve çocuk denildiğinde akla ilk gelen isim, kuşkusuz Ab-

dürrahim Tuncak'tır.

“Anımsadığım en eski anım, 3,5 yaşlarımda, Akaretler'deki evimizde, Zübeyde annemin kucağında oturduğum anımdır” diyen Abdürrahim'i Atatürk önce Çankaya'daki bir devlet okulunda okutmuş, sonra İstanbul'a göndererek İETT İdaresi'nin İsviçreli Genel Müdürü'nden özel olarak matematik, Fransızca ve Almanca dersler aldırarak yetiştirdikten sonra Almanya'ya göndermiştir. Berlin Üniversitesi'nden elektrik mühendisi olarak

Atatürk'ün çocuklara yaklaşımı, özetle, kişisel yaşamının özünü oluşturan evrensel sevecenliğinin bir yansımasıdır.

mezun olan Abdürrahim Tuncak, Türkiye'ye döndüğünde Ankara Belediyesi'nin Elektrik, Gaz ve Otobüs İşletmesi (EGO)'da göreve başlamış ve emekli oluncaya değin bu görevde kalmıştır.

İkincisi, altı yedi yaşlarında Afife adlı Bitlisli bir yetim kızdır ki, onu İstanbul'a evine göndermiş, okutmuş, büyütmüş, terbiye etmiş, sonra evlendirerek İzmir'e yollamıştır.

Zehra adındaki bir kız çocuğu ise korumasına almış, Arnavutköy

Amerikan Kız Koleji'ne göndermiştir.

Konya taraflarında geziye çıkan Atatürk, orada gördüğü Rukiye adındaki kimsesiz kız çocuğunu Ankara'ya getirterek Çankaya Köşkü'ne misafir etmiş, eğitmiş ve bir yüzbaşıyla evlendirmiş, düğününü de Ankara Palas'ta yaptırmıştır.

Koruması altına aldığı Nebile adlı bir kız çocuğunu da Arnavutköy Amerikan Koleji'nde okutmuş, onu da evlendirmiştir.

Yalova gezisi sırasında, rastladığı küçük sığırtmaç (çoban) Mustafa'yı okutmuş, Kuleli Askeri Lisesi'ne göndermiştir. Çoban (sığırtmaç) Mustafa, Atatürk'ün ölümünden sonra Dolmabahçe'de kurulan katafalkta onun na'sını yaşamış gözlerle selamlarken, Kuleli Askeri öğrenci üniformasını taşımaktaydı.

Atatürk'ün, bir baba şefkati ve sorumluluğuyla yetiştirdiği çocuklardan biri de, Türkiye'nin ve dünyanın ilk kadın savaş pilotu Sabiha Gökçen'dir.

Profesör Afet İnan, Hukuk eğitimi vererek yargıç yaptığı Sabriye, Atatürk'le oynarken resimlerini gördüğümüz, sinema filmlerini izlediğimiz manevi kızı küçük Ülkü, Çankaya Köşkü'nde çalışan bir kadın görevlinin öz kızı, Atatürk'ün manevi kızıdır.

Atatürk'ün çocuklara yaklaşımı, özetle, kişisel yaşamının özünü oluşturan evrensel sevecenliğinin bir yansımasıdır. •

erdemakyuz@butundunya.com.tr

Tarih Kürsüsü
Prof. Dr. Kemal Arı

ÇİĞİLTEPE EFSANESİ

MİRALAY REŞAT BEY

Gazi elinde dürbün, bulunduğu tepeden Sincanlı yönüne doğru bakıyordu.

Uzaklarda yoğun dumanlar öbek öbek yükseliyordu. İlerleyen, taarruza kalkan alaylar, sanki Anadolu efsanelerinin birinden çıkmış, tarih denilen o sahnede oyunlarını olağanüstü bir yetenekle oynuyorlardı. İnsan haykırıları; kesif tüfek sesleri, arada bir kükreyen toplar, ölüm anında hançereden çıkan çığlıklar...

Ve tepeden aşağıya doğru inildikçe, güneşe doğru yönünü dönmüş bozkır çiçekleri...

Çiçek umut ve gelecek demektir.

Zaten bütün yürekler, bir çiçek gibi açarak, geleceğe uçmak istemiyor muydu?

Emperyalizm Anadolu topraklarında en kanlı oyununu sahneye koymuş, bir ulusu tarihten silmek

Reşat Bey'in
Çiğiltepe
Şehitliği'ndeki
büstü

için ölüm kusan silahlarını, kendine uşaklık eden orduları buralara göndermişti. Türkler, bu topraklarda namus borçlarını ödemek için Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın etrafında kenetlenmiş, bağımsızlığı elde etme uğruna öleceklerine yemin etmişlerdi.

Top gülleleriyle havaya kalkan toprak yığınları, sağa sola fırlayan şarapneller; tek tük de olsa tepeleri aşırıp süzülüp gelen tayyareler... Atılan naralar, arada bir kulağa çarpan subayların "hücum" emirleri... Güneşin altında parıldayıp sönen süngüler, tepelerin eteklerinde ya da siperlerin içinde bir uzanıp, bir geriye çekilen başlar üzerinde ay yıldızlı serpuşlar... Sanki yer küre kükrüyor; üzerindeki günahlardan arınmak istiyor gibiydi. Gazi'nin mavi bir bulutu andıran gözleri,

arada bir Çiğiltepe'ye doğru gidip geliyordu. Oralarda bir gariplik vardı: Sincanlı Ovası'na uzanan kıvrımların ortasında, bir kilit taşı gibi duran bu tepenin o ana kadar alınması gerekiyordu. İlk saldırının şokunu atmış olan Yunan Başkomutanı Trikopis, tepenin önemini kavradığı için, o bölgeye taze kuvvetler göndermişti.

Alay komutanı Miralay (Albay) Reşat Bey'di... Kendisine bağlı kuvvetlerle Çiğiltepe'yi sarmıştı. Aynı anda değişik cephe-lerde yoğun çatışmalar oluyor, Türk süvarileri düşmanın ikmal yollarını kesmek için düşman gerisini sızmak için at koşturuyorlardı. O anlarda Çiğiltepe'de Miralay Reşat Bey'e bağlı birlikler yoğun ateş gücüyle tepeye saldırıyor, ölümün üzerine gider gibi hücumla kalkıyorlardı. Ancak karşıdan o denli yoğun ateş ediliyordu ki bir türlü direniş kırılmıyordu.

26 Ağustos, yerini 27 Ağustos'a bıraktı. Gece gündüze döndü. Çiğiltepe hâlâ direniyordu. Elinde dürbünüyle bir türlü düşmeyen Çiğiltepe'ye gözlerini dikmiş Gazi sabırsızdı... Geçen dakikalar, uygulamaya konulmuş taarruz planının öteki boyutlarını etkileyecek diye kaygılanıyordu. Gerçekten de Çiğiltepe ele geçirilemediği için, öteki birliklerin bazıları buldukları yerden, bir sonraki hedefe yönelmiyorlardı.

Gazi daha fazla duramadı; hışımıyla telefona sarıldı:

Reşat Bey karşısındaydı.

“Reşat Bey” dedi Gazi.

“Çiğiltepe”nin şu ana dek ele geçirilmesi gerekiyordu. Bu gecikme genel harekâtı etkiliyor. Ne zaman tepeyi alacaksınız?

Reşat Bey bu soru karşısında sarsıldı. Kendisi yüzünden, bir ulusun bütün bir kaderini bağladığı büyük taarruzun olumsuz etkilenmesi ha? Heyecanla karşılık verdi:

“Paşam, tepe yarım saat sonra elimizde olacak!”

Telefonun duvarından Gazi'nin sesi duyuldu.

“Pekâlâ! Bekliyorum...”

Artık Reşat Bey'e bağlı kuvvetler yağmur gibi üzerlerine yağın kurşunlara karşı göğüslerini siper etmiş, hedeflerine ulaşmaya çalışıyorlardı. Bir asker ölüyor; derhal yerini başka biri alıyor; gencecik bedenler fidan gibi kutsal yurt toprağının bağrına düşüyorlardı.

Albay Reşat Bey, askerler arasında namusu, dürüstlüğü, korkusuzluğu ve bir parça da heyecanları ile tanınan ve saygı duyulan bir komutandı. Kaderi çoğu kez Gazi Mustafa Kemal Paşa ile onu değişik yerlerde yan yana getirmişti. Balkan Savaşları, derken Birinci Dünya Savaşı... Ardından Nemrut Mustafa Paşa Divanı'ndaki görevi... Anadolu direnişi başladığında bir anlık kararlar Anadolu'ya, yurtsever cepheye koşuşu... Mustafa Kemal Paşa'nın onu heyecanla karşılayışı...

Gazi Çanakkale'de ve Doğu Cephesi'nde emrinde görev yapan Reşat Bey'in dirayetini ve onun

ne denli sözünün eri bir kahraman olduğunu biliyordu... O cephelerdeki başarılarını görmüş ve Çiğiltepe gibi önemli bir mevziinin ele geçirilmesi görevini bilerek ona vermişti.

Reşat Bey'in ise içi içini yiyordu. Gazi'nin karşısına çıkmak ve “başaramadım!” demek ha! Sorumluluk, ölümden bile ağır bir yükü. Onca çaba sonuç vermedi. Ve bir süre sonra Gazi telefondaydı.

“Bana Reşat Bey'i verin!”

Suluk bir gölgenin üzerine düşmüş ateş gibi Gazi'nin sesi kulaklarında yankılandı:

“Reşat Bey, ne oldu? Neden hâlâ tepe ele geçirilemedi? Saat 10.30 dediniz... Saat 10.45”

Gazi, Reşat Bey'in dirayetini ve onun ne denli sözünün eri bir kahraman olduğunu biliyordu...

“Paşam, düşman tümenlerini tepeye yığmış, direniyor. Az sonra alacağız”

Telefon kesildi.

Ancak hayır! Onca özveriye, saldırıya, kana ve ölüme karşın tepe alınmıyordu. Mehmetçik şimdi daha ileri hatlara girebilmişti; ancak tepe inatla direniyordu.

Bir süre sonra telefon yine çaldı.

Telefonu açan kişiye Gazi, Reşat Bey'in telefona gelmesi emrini verdi. Karşıdaki ses, titreyerek yanıt veriyordu:

"Paşam... Reşat Bey size bir not bıraktı ve intihar etti!"

"İntihar mı? Ne diyorsunuz siz?"

Sanki telefonun ahizesine ölümün soğuk nefesi düşmüş ve Gazi donup kalmıştı. Boğazı düğümlenmiş, gözleri buğulanmıştı. Karşıdaki ses ise, Reşat Bey'in intihar etmeden önce yazdığı notu okuyordu.

"Paşam! Size verdiğim sözü yerine getiremedim. Tepeyi ele geçiremedim. Askerlik şerefim lekelenmiştir. Bu lekeyle yaşayamam!"

Aradan çok kısa bir zaman geçtikten sonra bu kez Çiğiltepe'den Gazi'nin karargâhına gelen telefon-daki ses şunları söylüyordu:

"Paşa Hazretleri... Çiğiltepe alınmıştır. Düşman yüzlerce ölüsünü bırakmış ve Sincanlı Ovası'na doğru kaçmaktadır!"

Düşmanın Çiğiltepe'yi terk ederek, kaçmaya başladığı anda, Reşat Bey'in cansız bedeni üzerine basit örtü serilmişti. Gözleri gülümsüyordu. O, sağ şakağına tabancasını dayamış; bir anlık kararlar tetiği çekivermişti. Kurşun sol kulağından çıkmış ve o an beynini paramparça etmişti... Silahın parçaladığı noktadan siyah bir kan hala süzülüyor, süzülen kanı bozkırın toprağı bağrına doğru emiyordu.

Ölüm, ne hazine; ne acıydı. Her ölümden bir gül solar gibiydi. Ancak o gül solarken, Kocatepe'den

Uşak'a, Sincanlı'ya doğru kanla beslenen, o kanın temiz cevherinden nice umut çiçekleri güneşe doğru başlarını çeviriveriyorlardı..

Miralay Reşat Bey'in na'sı bir gün sonra Sandıklı'ya getirildi. Basit bir törenle burada defnedildi. Üzerinden harcamaya kıyamadığı maaşından bir miktar para çıkmıştı. Bekardı. Cepheden cepheye koşmaktan evlenmeye zaman bulamamıştı. Yaşlı babası Büyüka'da yaşıyordu ve hastaydı. Parasızlık yüzünden evi ipotekli babasına maaşını göndererek, onu ipotekten kurtarmaya çalışıyordu. Defin parası babası için ayırdığı parasından karşılandı. Ve defin masrafları çıkarıldıktan sonra, kalan para, ölüm haberiyle birlikte hasta ve yaşlı babasına, Büyüka'da gönderildi.

Yolunuz düşerse Çiğiltepe'ye uğrayın... Kulağınızı esen rüzgâra, arada bir kulağınıza çarpan çıtırtılara ve esinti halinde nereden geldiği pek belli olmayan, ne olduğunu bir türlü anlayamadığımız seslere; bazen bir sinek ya da arı vızıltısına; uzayıp giden zamanın ötesine verin... Gözlerinizi mavi gökyüzüne dikin... Top top bulutların ötesinde esinti halinde oynayan gölgeleri görmeye çalışın.. İnanın tüfek sesleri, top gümbürtüleri, at nalları arasında Reşat Bey'in de sesini duyacaksınız... O sese şehitlerin gölgeleri eşlik edecek; kanla ıslanan toprakların kokusunu yüreğinizin en derinlerinde hissedeceksiniz... •

kemalari@butundunya.com.tr

Kurtuluş Savaşından
Zeki Saruhan

Meğer Hepsi

“Efendi” imiş!

Eskiden öğrencilere ve teğmen gibi düşük rütbeli askerlere “Efendi” derlerdi.

Bu bilgiyi belleğimize yazdıktan sonra şimdi anlatacağımız olaya kulak verin.

Kurtuluş Savaşı yıllarında, İstanbul’da rahat edemeyip vatanın kurtuluşu için bir görev almak üzere Anadolu’ya geçen birçok insan oldu. Bunların bir kısmı kendiliğinden harekete geçti, bir kısmı ise bu işler için kurulan gizli

Doktor Arif İsmet Bey, onu bir kenara çekerek “Teşkilat” a girmek isteyip istemediğini sorar.

örgütler tarafından yönlendirildi.

Bu sayıdaki öykümüzü eski bir doktor olan Sırrı Alıçlı anlatıyor.

Alıçlı, 1919 yılında Askeri Tıbbiyeden mezun olmuştur. Gü-

müşsuyu’na taşınmış olan Gülhane Tatbikat Hastanesi’nde staj yapmaktadır. Üsteğmen rütbesinde yüz kadar stajyer doktordurlar. Her gün aralarında Anadolu’daki Milli Mücadeleyi tartışmaktadırlar.

Bir gün Dâhiliye Servisi Asistanı Doktor İsmet

Bey, onu bir kenara çekerek “Teşkilat” a girmek isteyip istemediğini sorar. Bu “Teşkilat” ın ne olduğu malumdur. Sırrı Efendi hiç düşünmeden: “Evet”, yanıtını verir.

Artık bu konudaki emirleri Arif İsmet Bey kanalıyla almakta ve kedisinin teşkilata kaydettiği sınıf arkadaşı Rüştü Veli Efendi’ye aktarmaktadır. Bu talimatlar hakkında üçüncü bir kişinin haberdar olması mümkün değildir. Bu nedenle hastanede kendilerinden başka teşkilata mensup hiç kimseyi tanımazlar.

On aylık bir staj döneminden sonra sıra bu doktorların atanmasına gelmiştir.

Tam bu sırada Teşkilatın emri gelir: Sırrı Efendi, sınıf arkadaşı Rüştü Veli’yi de alarak Anadolu’ya geçecektir. Bu iş için Selimiye

Kışlası’nda Teşkilattan Üsteğmen Şaban Efendi’yi göreceklerdir. Emir sevinç ve gururla kabul edilir.

Ertesi gün Sırrı ve Rüştü Selimiye Kışlasına giderler. Şaban Efendi’den şu tebliği alırlar:

“16 Haziran 1920 sabahı buraya gelecek, esir elbiseleri giyecek

ve diğer esirlerle birlikte Mudanya Vapuruyla Anadolu’ya sevk edileceksiniz. “

Birinci Dünya Savaşı’nda İtilaf devletlerinin ordularına esir düşmüş Türk askerlerinin yurtlarına dönüşü o tarihte de devam etmektedir. Bunlar memleketlerine dönmektedir.

Belirlenen tarih ve saatte Selimiye’de hazır bulunurlar. Verilen giysiler, İngiliz ve Fransız ordularındaki Mısır, Hint, Senegal ve saire sömürgelerinden esir edilmiş olanların üstlerinden alınma eski

püskü şeylerdir.

Ertesi günü erkenden bunları giyerler. Elllerinde su şişesi, yırtık pabuçlar, sıcak olmasına rağmen uzun kaput, birkaç günlük tıraş...

Kendilerine esir görüntüsü vermek için vücutlarının el, ayak gibi görünür yerlerini is ve çamurla da kirletmeyi ihmal etmemişlerdir. Bu kılık kıyafetle Selimiye

Harem vapur iskelesi (1920)

Kışla'sı'nda iki gece kalırlar.

19 Haziran 1920 günü Harem İskelesi'ne bir vapur yanaşır.

Şaban Efendi, onları kışlanın önünde sıraya sokar. İskeleye gelirler ve bütün "esir"lerle birlikte vapura girer, gösterilen yere otururlar.

Vapur ağır ağır yol alırken, onlar da çocukluk ve ilk gençlik yıllarının geçtiği Tıbbiye'ye uzun uzun bakarlar. Kastamonulu Ali Onbaşı'nın bitmeyen askerlik menkıbelerini dinleye dinleye Mudanya'ya varırlar. Burası Anadolu'dur ve uzaktan görünmesi bile iki Efendi'yi son derece heyecanlandırmaya yetmiştir. Buralar çoktandır rüyalarına girmekte olan anayurdun bir parçasıdır, kapısıdır.

İskeleye yaklaşır ve esir rolünü oynayarak karaya çıkarlar. Onları karşılamaya gelmiş olan subaylardan biri:

"Erler şuraya, efendi kardeşleri-

miz buraya!" diye bağırır.

Sırrı ve Rüşti, vapurda bulunan efendilerin yalnız kendileri olduğunu sanmaktadırlar. Bu düşünce ile subayın işaret ettiği tarafa yürürken bir de ne görsünler: Yolda uzun uzun savaş anılarını anlatan Kastamonulu Ali Onbaşı da dâhil, bütün o vapur kalabalığının hepsi o tarafa yönelmemiş mi? Çünkü hepsi esir kılığına sokulmuş subaylar, yani "efendiler" değil miymiş?

Efendilerin kimlik kayıtları yapıldıktan sonra bir kahvehane'ye götürülüp çay içirilirlir. Sonra bir trene bindirilip Bursa yoluna çıkarılırlar. Artık bir işe yarayacakları için hepsi mutludur. Şu dağların ardı hayata anlam verebilecekleri tek yerdir!

zekisarihan@butundunya.com.tr

Kaynak: Dr. Sırrı Aliçli: "Anadolu Yolunda İki Tıbbiyeli", Yakın Tarihimiz, C. 2, s. 405.

Bilgi bir başkasına anlatılabilir, aktarılabilir ama bilgelik bir başkasına aktarılamaz. Yalnızca bilgi paylaşılır, bilgelik değil...

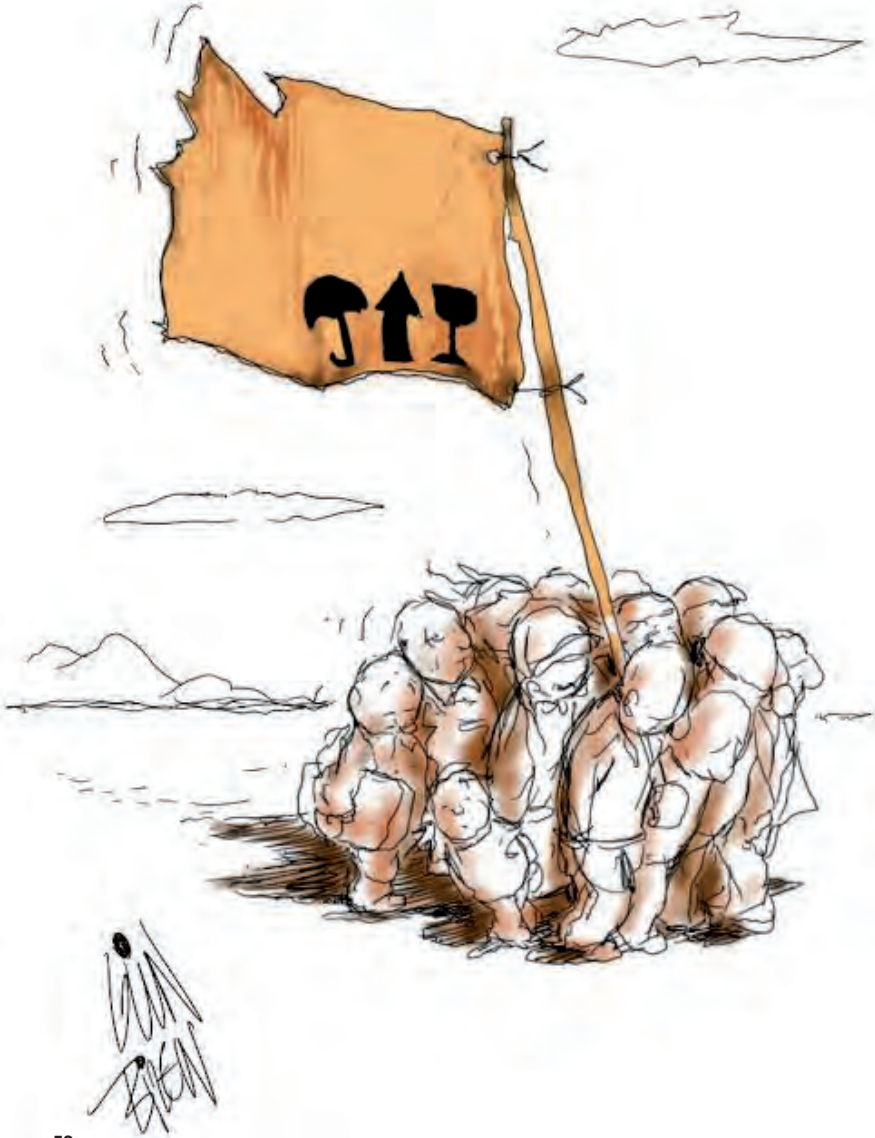
Bilge: Bilgiyi alan, içselleştiren, deneyimleyen ve o bilgiyi doğru yerde kullanabilen kişidir.

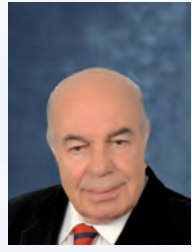
- Bilgelik, bildiklerini ihtiyaçların doğrultusunda harekete geçirmektir. İnandığın şekilde yaşamak için gerekli durumu ve koşulları oluşturmak, riske girebilmek ve girilen risklerde sonuca ulaşabilmek için gerekli sabatı gösterebilmektir.
- Doğru zamanda, doğru şeyi düşünme ve doğru zamanda eyleme geçebilme yeteneğidir.
- Hayata ve insanlara karşı açık olabilmek; doğayla bir bütün olup, onunla iletişim kurabilmektir.
- İçsel sesinle, öz benliğinle irtibatla olmak ve onun söylediklerine kulak vermektir.

Fırçalayarak

Serdar Günbilen

Türk Dış Politikasında Onarım Zamanı

Türkiye Cumhuriyeti, on yıl öncesine kadar dış politikada barış içinde temel sürekliliğe sahip bir istikrar örneği olarak kalabilmişti.

Çok partili yaşama geçildiğinde de siyasal iktidar ve muhalefetteki yer değiştirmelere karşın dış politikada aynı istikrar çizgisi sürdürülmüştür. Türkiye Uzmanı yabancı bir tarihçinin dediği gibi “Dünyada ve yakınında yaşanan ça-

tışma ve savaşların dışında, yabancı denetimi başarı ile üzerinden atan Müslüman halklar arasında Türkiye, tektir.”

Bu barışçıl politikası ile Türkiye, uluslararası toplumun barışsever ve saygın bir üyesi olabilmiştir. (Bütün

Dünya, Kasım 2015)

“Yurtta barış, dünyada barış” özdeyişiyle özetlenen Cumhuriyet’in kurucu ilkesine dayanan bu politikadan son yıllarda uzak durulmuş, değişik bir yola sapılmıştır. Bu yolda ileri sürülen “stratejik derinlik” savı, dost olan ve olmayan bir çok çevrede Türkiye’nin, eski imparatorluk dönemine özendiği izlenimi uyandırmıştır.

Uluslararası ilişkilerde karşılaşılan başlıca sorunlar ana hatlarıyla şöyle özetlenebilir:

ARAP BAHARI

Adı, diktacı sıfatının da önüne

Zeynel Abidin Binali

geçen yolsuzluklarıyla anılan Bin Ali’ye ve yönetimine karşı Tunus’da protesto olarak başlayan ve giderek ayaklanmalara dönüşen toplumsal rahatsızlık Aralık/2010’da “Arap Baharı” kod adıyla Orta Doğu’ya yayılırken Bin Ali, kendisi için kurtuluş ülkesinden kaçmakta görmüştü.

Aynı “Bahar”ın

rüzgarı kısa sürede Libya ve Mısır’ı altüst ederek Kaddafi ve Mübarek’in devrilmelerine neden olmuştu. Tunus kökenli bahar rüzgarı, daha sert eserek 2011’de Suriye’yi dalgalandırmaya başladı.

SURİYE ÇIKMAZI

“Beşar Esad”, ülkedeki toplumsal protestoyu silahlı güç kullanarak bastırmayı deniyordu.

Türkiye, kısa sürede gideceğini varsaydığı “eski dost” Esad’la ilişkisini kesti; bununla da kalmadı, Esad’ın karşısındaki kimi güçlere destek vermeye de başladı.

Türkiye’nin bu desteğinin en somut örneği, “Açık Kapı” adını verdiği uygulamayla, sayıları bugün üç milyonu aşan sığınmacılara sınırlarını açması oldu.

Suriye’de bilinmeyen çeşitli örgütlerin ve terorist yapıların katıldıkları, kimin elinin kimin cebinde olduğu anlaşılamayan ve bugün de sürmekte olan karmaşık savaşın başlaması, kaçınılmazdı.

Türkiye “Açık Kapı” uygulamasıyla, üç milyonu aşan sığınmacıya sınırlarını açtı.

Uluslararası dengelerin gerektirmesi ile Suriye konusunda, ABD ve Rusya birçok konuda görüş birliğine vardı. Türkiye, “Esad gitmelidir” ısrarında yalnız kaldı. Rusya, askeri gücü ile Suriye’ye yerleşti. ABD, koalisyon güçleri ile elele vererek ve birbirleriyle iletişim içinde, hava bombardımanlarını sürdürüyor. İki dev gücün birlikte Türkiye’yi suçlayan yaklaşımlar karşısındaki konumumuzun adına “anamlı yalnızlık” dedik.

MISIR VE MURSI

Arap Baharı rüzgarı ile Mısır’da Mübarek sonrası seçime gidilirken Müslüman Kardeşler (İhvan) Hareketi “Özgürlük ve Adalet Partisi”ni kurdu. Cumhurbaşkanı seçiminde Mursi ilk turda %25, ikinci turda, bu kez “demokrasi gelebilir” umuduyla laik kesiminden gelen destekle %51 oy aldı, Cumhurbaşkanı seçildi (2012). Ancak kısa sürede acele bir anayasa değişikliği ile yetkileri kendisinde toplayıp ülkeyi İhvan anlayışıyla tek başına yönetmeye kalkınca önce hükümetteki altı bakan istifa etti, sonra Başkan Yardımcısı Nobel Barış Ödülü sahibi Elbaradei’in istifası duyuldu.

Halk meydanlarda toplanıp Mursi aleyhine gösteriler yapmaya başlayınca bu kez Mursi taraftarları da, başka meydanlarda karşı gösterilere başladılar. Gösteriler, beklenen sonu getirdi ve kanlı iç çatışmalarına dönüştü.

Mursi’nin atadığı Genel Kur-

may Başkanı Abdülfettah el Sisi, taraflara 48 saat süre vererek çatışmaların durmasını istedi. Gerçekleşmeyince 2013’de askeri darbe ile Mursi’nin görevine son verdi.

Muhammed Mursi

Mursi, evinde gözaltında tutulacaktı ama yandaşlarına “direnenin ve savaşın” çağrısı yapınca önce cezaevine kapatıldı, sonar yargılandı ve idam cezasına çarptırıldı. (2015)

Ülkede dökülen kan devam ediyordu.

Mısır’ın bu tablosu karşısında Türkiye, Mursi’yi destekledi, Sisi’yi gayri meşru ilan etti.

Sonuçta Türkiye-Mısır dostluğu kesildi, ilişkilere son verildi.

İSRAİL’LE İLİŞKİLER

2009’da Davos’ta “One Minute” çıkışıyla bozulan Türkiye-İsrail arasındaki siyasal ilişkiler, 2010’da on Türk vatandaşının yaşamlarını kaybettiikleri Mavi Marmara baskınıyla kesilince, Türkiye’nin bölgedeki yalnızlığı daha da artmış oldu.

Türkiye, altı yıl süren bu “ayrılık”tan sonra İsrail’le yeniden

Gazze'ye yardım gemisi
Mavi Marmara

Gazze ablukası kalkmamış, yalnızca yapılan işlemin adlandırılması ve yorumlanmasının sözcükleri değiştirilmişti.

diplomatik ilişkilerine başlayabilmesi için üç koşul ileri sürdü. Bunlar: özür dilenmesi, yaşamlarını kaybedenlerin ailelerine tazminat verilmesi ve Filistin'e uygulanan ablukanın kaldırılmasıydı.

İki ülkenin Başbakanları, aynı anda yaptıkları açıklama ile ülkelerinin anlaşışığını duyurdular. (Haziran/2016)

Türkiye'de "abluka kalktı, ilk yardım gemisi gidiyor" diye anlatılan olayın aslı şuydu:

Gazze ablukası kalkmamış, yalnızca yapılan işlemin adlandırılması ve yorumlanmasının sözcükleri değiştirilmişti.

Gazze'ye yardım gemisi İsrail'in Aşdod limanında İsrail'in denetiminde yükünü boşaltabilecek ve Türkiye'den gönderilen yardım malzemesi, bu denetimden sonra Gazze'ye gönderilebilecekti.

Türkiye bu işlemin "Gazze'ye abluka kalktı" iyimserliğiyle yorumlayınca, aradaki altı yıllık sorun çözümlenmiş oldu.

Oysa İsrail aynı koşulu Mavi Marmara olayında da ileri sürmüştü ve yardım gemisinin Aşdod limanına yönelmesini istemişti. Buna uyulmayınca İsrail, uluslararası hukuk kurallarını çiğneyerek açık denizde Mavi Marmara gemisine baskın düzenlemişti.

RUS UÇAĞININ DÜŞÜRÜLMESİ

24 Kasım 2015 Türk Hava sınırlarını ihlal eden SU 24M tipi Rusya Federasyonu'na ait bir

uçak düşürüldü. İki ülke arasında baş gösteren gerginlik, Rusya'nın çeşitli ekonomik önlemler alması ile Türkiye'nin turizm ve dış ticaret gelirlerinde önemli kayıplara neden oldu. Haziran 2016'da Türkiye'nin özür dilemesi ile ilişkiler yumuşamaya başladıysa da gelişmeler zaman alacak gibi görünüyor.

ÇELİŞKİLERLE U DÖNÜŞLERİ

Dış politikamızdaki bu yanlış uygulamalar sonucunda Türkiye Cumhuriyeti'nin, kuruluşundan bu yana uzun mücadele ve emeklerle oluşturduğu itibar ve güveni sarsıntıya uğramış, sıfır sorundan sıfır dost ve sıfır sorun noktasına gelinerek uluslararası ilişkileri bozulmuştur.

Uluslararası ilişkilerde temel kural: "Ülkeler arasında devamlı düşmanlıklar ve devamlı dostluklar olmaz. Dış ilişkiler, ülkelerin çıkarları doğrultusunda düzenlenir."

"İFLAS ERTELEME"

Şimdi yapılması gereken iş, "bozuklukları onarmaktır."

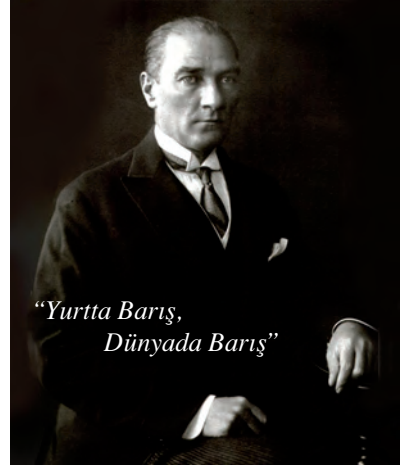
Türkiye, özellikle bölgede, şimdi bu onarma işine girişmektedir. Fakat herşeyin hemen düzeleceği umuduna kapılmak için erkendir.

İflas etmiş dış politikada son olumlu gayretlere, günümüzün moda deyimiyile bir "iflas erteleme" isteği olarak bakabiliriz. Cumhuriyetin yoktan varedilen maddi birikimlerini, kuruluşlarını satıp savuran, kurucularını kötüleyen, "yurtta barış, dünyada barış" ve

"Ülkeler arasında devamlı düşmanlıklar ve devamlı dostluklar olmaz. Dış ilişkiler, ülkelerin çıkarları doğrultusunda düzenlenir."

laiklik temellerini sarsan sorumsuz mirasyedi davranışlarıyla bu onarım yükümlülüğümüzü yerine getiremeyiz.

Bu "bozukluklar"dan kurtulabilmemizin tek yolu, bozukluğa neden olan uygulamalardan elbette vazgeçmektir.

*"Yurtta Barış,
Dünyada Barış"*

Ama daha önemli ve öncelikli olan: Türkiye Cumhuriyeti'nin çağdaş kuruluş ilkelerine ve uluslararası ilişkilerdeki "Yurtta Barış, Dünyada Barış" temel kuralına bağlı kalmaktır. •

ogutyazman@butundunya.com.tr

Hazırlayan:
Ş. GÜLBİN GÜZEY

Bilginizi Denetleyin

1-Dünya kupasında en fazla şampiyonluk yaşayan futbolcu kimdir?

- a-**Maradona**
- b-**Protta**
- c-**Pele**
- d-**Rivaldo**

2-2014 Cannes Film Festivali'nde Altın Palmiye ödülünü hangi film kazanmıştır?

- a-**İki gün, bir gece**
- b-**Yıldız Haritası**
- c-**Kış Uykusu**
- d-**Özgürlük Dansı**

3-Türkiye'nin en büyük,Dünya'nın 2. en büyük Ulubey Kanyonu nerede yer almaktadır?

- a-**Konya**
- b-**Uşak**
- c-**Sivas**
- d-**Erzurum**

4-Dünya'nın en derin gölü olan Baykal Gölü hangi kıtadadır ?

- a-**Asya**
- b-**Amerika**
- c-**Avrupa**
- d-**Afrika**

5-Atatürkün heykeli ilk olarak nereye dikilmiştir?

- a-**Gülhane Parkı**
- b-**Ankara Etnografya Müzesi**
- c-**Zafer Meydanı**
- d-**Atatürk Orman Çiftliği**

6-Dünyanın ilk haritasını çizen ünlü Türk denizcisi kimdir?

- a-**Barbaros Hayreddin Paşa**
- b-**Çaka Beyi**
- c-**Fatih Sultan Süleyman**
- d-**Piri Reis**

7-Güneşe en yakın gezegen hangisidir ?

- a-**Merkür**
- b-**Venüs**
- c-**Mars**
- d-**Satürn**

8-Nüvizmatik nedir?

- a-**Arma bilimi**
- b-**İnsan bilimi**
- c-**Madeni para bilimi**
- d-**Eski yazı bilimi**

9-Asya kıtasını Amerika kıtasından ayıran boğazın adı nedir?

- a-**Macellan**
- b-**Cebelitarık**
- c-**Çanakkale**
- d-**Bering**

10-Asprinin hammaddesi nedir?

- a-**Söğüt**
- b-**Kökнар**
- c-**Kavak**
- d-**Meşe**

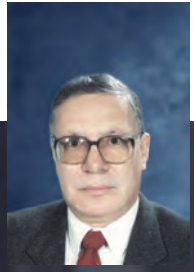
11-Aşağıdakilerden hangisi Servet-i Fünun dergisinin kapatılmasına yol açan Hüseyin Cahit Yalçın eseridir?

- a-**Rubab-ı Şikeste**
- b-**Edebiyat ve Hukuk**
- c-**Kırk Yıl**
- d-**Halukun Defteri**

12-Aşağıdakilerden hangisi en pahalı kanaldır?

- a-**Korint**
- b-**Panama**
- c-**Süveyş**
- d-**Welland**

Yanıtlar:
151.
sayfada

Geçmiş Zamanlarda

İş Ahlâkı

Tancalı gezgin İbni Battuta 14. yüzyılda Anadolu'da yolculuğu sırasında sık sık ahî zaviyelerine konuk olduğunu anlatır.

Antalya'dan Erzurum'a, Balıkesir'den Kastamonu'ya, daha sonra Kırım'a kadar gittiği yerlerde ahîlere konuk olmuş, el üstünde tutularak ağırlandı. Sultan Orhan döneminde gerçekleşen bu yolculukla ilgili olarak anlattıkları, elimize ulaşan ahîlikli ilgili en eski bilgilerdir:

“Ahî onlara göre, ‘sanatının ve

zanaatının erbabını toplayan ve işi olmayan genç bekârları da bir araya getiren adam’dır. Onlar, ahî’yi başlarına geçirirler. ‘Fütüvvet’ denen şey de budur.”

Arapçada “genç, yiğit, eliaçık” anlamlarındaki feta sözcüğünden türeyen fütüvvet, başlangıçta din-tasavvuf kaynağına dayanıyordu. Fütüvvetle ilgili ahlâk ve niteliklerin aynı zamanda bir sûfide de bulunması öngörülüyordu. Bu kavram

özveri, iyilik, yardım, insanseverlik, hoşgörü, kendi benliğine söz geçirme gibi ahlâksal nitelikleri kapsıyordu.

Fütüvvet kimseyi düşman saymamak, herkesle iyi geçinmek, sofrasında yemek yiyen müminle kâfir arasında ayırım gözetmemekti. 13. yüzyıldan başlayarak İslam ülkelerinde fütüvvet toplumsal, ekonomik, siyasal yapılanmaya dönüştü.

Fütüvvet kimseyi düşman saymamak, herkesle iyi geçinmek, sofrasında yemek yiyen müminle kâfir arasında ayırım gözetmemekti.

İbni Battuta'nın "ahîlik=fütüvvet" konusunda anlattıkları arasında şunlar da var:

"Geçimlerini sağlayacak kazancı elde etmek için gün içinde

çalışırlar. Kazandıkları parayı ikindiden sonra getirip başkana verirler. Bu parayla tekkenin ihtiyaçları karşılanır, beraber yaşama için gerekli yiyecek ve meyveler satın alınır.

Örneğin o sırada beldeye bir yolcu gelmişse hemen tekkede ağır larlar onu... Alınan yiyeceklerden sunarlar. Bu iş yolcunun ayrılışına kadar sürer. Bir yabacı ve konuk olmasa bile yemek zamanında yine hepsi bir araya gelip birlikte yerler, türkü söylerler raks ederler. Ertesi sabah işlerine giderek ikindiden sonra, kazançlarıyla yeniden önderin yanına dönerler. Onlara 'fityan' (feta'nın çoğulu; yiğitler) deniliyor. (...)

Ben onlardan

daha ahlâklı ve erdemlisini görmedim dünyada."

11. yüzyıldan başlayarak İslam dünyasında, fütüvvet yolunu benimseyenlerin inançlarını, yaşam biçimlerini konu edinen Arapça, Farsça yapıtlar yazılmıştır. Fütüvvetname adı verilen bu kitaplarda din ve tasavvuf inancına dayanan bilgiler, fütüvvet yoluna girmek için gerçekleştirilen uygulamalar, fütüvveti benimseyenlerin uyması beklenen meslek ahlakı kuralları yer alır.

Türkçe fütüvvetnamelerin en es-

kisi, belki İbni Battuta'nın çağdaşı olduğu, belki de biraz daha sonra yaşadığı varsayılan Burgazlı Çoban Halil'in oğlu Yahya'nındır.

“Burgazlı Fütüvvetnamesi” diye bilinen bu yapıtın yazarıyla ilgili ayrıntılı bilgiye ulaşılmamıştır.

Burgazlı'nın kitabı Eski Anadolu Türkçesi'nin güzel bir örneğidir. Yapıtın diliyle ilgili olarak yazarın açıklaması şöyledir:

“Türk dilince yazdığımıza sebep ol oldu ki Rum (Anadolu) halkı ekser Türk diline mensuptur, biz dahı Türk ıstılahı üzerine yazdık, ta ki ekser halayık (yaratıklar, insanlar) andan müstefid olalar (yararlanalar).”

Yazar bilgiyi, bilginleri pek sevdiğini, onları dinlemekten hoşlandığını, yirmi yaşına değin okuma yazma bilmediğini açıklar. İskenderiye'de Antalyalı bir hocadan öğrenim görmüş. Kitabını nasıl yazdığını anlatırken,

“Şükür ol Tanrı'ya kim bilmeyenleri bildirir, cahillik zulmetinden çıkarıp ilim nuruna ırgürür (ulaştırır), pes ben zaif diledim kim bir kitap yazam, Fütüvveti beyan kılam,” der.

Yaşadığı dönemin dönemin ahlâk düşüklüğünden söz ederek kitabının bütün bunlara çare olacağını umar:

“Yiğitlikte sıdk ve hidayet (doğruluk) yolun koyup tuğyan ve dalalet (azgınlık ve sapkınlık) ve fitne ve hile dâmın (tuzağını) kurdular. Heva ve heves (istek ve hevesler) galip olup şehvet bunlara hakim oldu. Dalalet birle (sapkınlıkla) çok

Burgazlı, kitabında konuya ilişkin din kurallarını, fütüvvet bağlanmanın yollarını, günlük yaşamda ve herkesin kendi mesleğinde uygulaması beklenen ahlâk kurallarını sıralar.

mekrler (hileler) düzdüler ve niza (çekişme) ve gavga ve ratb-u yabis kelimatın (doğru yanlış söylenmiş sözün) adını maani ve marifet ve fesahat (güzel, sanatlı açık söz) kodular: Gökten inen sofraya haram taam (yemek) kodular ve meskenet ve tevazu (alçakgönüllülük) yoluna tekebbür ve enaniyet (kibir ve benlik iddiası) kodular ve fütüvvet yolunda uğruluğu ve hıyaneti bahadırlıktır (kahramanlıktır) dediler.”

Burgazlı, kitabında konuya ilişkin din kurallarını, fütüvvet bağlanmanın yollarını, tekkedeki yaşamda geçerli uygulamaların yanı sıra günlük yaşamda ve herkesin kendi mesleğinde uygulaması beklenen ahlâk kurallarını sıralar.

Bunlar; hayır yapanın bunu söylememesi, halkın ayıbını örtmek, zahmet ve cefaya karşı sabır ve tahammül etmek, kötülük yapana iyilik yapmak, hatayı kendinde aramak, kibirli olmamak, konuğa

hizmet etmek, cömert olmak, zina etmemek, içki içmemek, gammazlık yapmamak, ikiyüzlü olmamak, kibirli olmamak, gönlünde haset ve kin tutmamak, yalan söylememek, başkalarına şehvet gözüyle bakmamak, cimrilik yapmamak, dedikoduya uzak durmak, iftira etmemek, hırsızlık etmemek, haramdan kaçınmak, helâli dilemek, yoldaşını iyiliğe yöneltmek, vefalı olmak, sözünde durmak, kimseye zulmet-

Hırsızlık ve hilenin karşıtı helal kazançtır. Helal kazanç övülür. Oduncunun alın teriyle kazandığı için cennette Hz. Davut'a yoldaş olduğuna inanılır.

memek, insanları ve hayvanları incitmek; Tanrı'ya, peygamberlere, velilere yakın olmak, gibi nitelikler, uygulamalardır.

Burgazlı, yönetici beylere yakın bulunmanın sakıncaları üzerinde durur. Doğanın korunmasını öğütler.

Din buyruklarını yerine getirmenin yanı sıra günlük yaşamda, başkalarıyla ilişkilerde, mesleğini uygulamada fütüvvet yoluna girenlerden beklenenler vardır:

“İki cihanda cömert ola, haya ve edep sahibi ola, helal kesb kıla (helalinden kazanmalı), bir sanatı ola, ilmi ola, beyler kapısına varmaya.”

Kötülükten uzak durmalıdır, yakınlarını kötülükten korumalıdır:

“Kişi kendi yoldaşını fesattan, yavuz işlerden saklaya.”

Zina etmemelidir:

“Bir halvet yerde bir hoş oğlan, ya bir hoş avret eline girse, namahrem, anın bile (onunla) zina kılmaya, nefsini yene.”

Hoş görülme-
yen mesleklerden biri -yalana dayandığı için- müneccimlik (falçılık):

“Dün ü gün (gece gündüz) halka yalan söyler. Ol katı yalan söylemeyecek halk inanmaz. Pes yalancıya fütüvvet değmez.”

Alıcıyla satıcıya aracı olurken iki yanın

da haklarını korumayan tellal, hoş görülme-
yenler arasındadır:

“Bir davar kim ona vereler, davar ıssına (sahibine) cefa kılar, her zaman halkın ziyain (zararını) ister. Dost ve düşman ona birdir, o halli kişiye fütüvvet değmez.”

Hırsızları, hırs ve haset besleyenleri, tuzak kurup hırsızları avlandıkları için avcılarını aralarına almazlar.

Hırsızlık ve hilenin karşıtı helâl kazançtır. Helâl kazanç övülür. Oduncunun alın teriyle kazandığı

için cennette Hz. Davut'a yoldaş olduğuna inanılır.

Ahlâk kurallarını açıklamak için zaman zaman din büyükleri, dinsel anlatılar konu edinilir. Bu bağlamda Hz. Ali'nin ayrıcalıklı yeri vardır. Hz. Peygamber'in, "Lâ feta illa Ali, lâ seyfe illa Zülfekar" (Ali'den başka er yok, Zülfekardan başka kılıç yok) sözü sık sık anılır.

Hz. Ali'yle ilgili şu anlatı hoşgörülü olmayı, insanların ayıbını yüzlerine vurmamayı öngörmektedir:

"Münafıklar Resul Hazretine geldiler, ayıttılar (dediler): Fulan eri, fulan avretle tuttuk ve kapıyı üstlerine bağladık dediler.

Resul ayıttı: Bir kişi olsa, varsa, bize doğru haber getirse dedi. Emirül Müminin (İnananların Emiri) Ali ayıttı: Ben varayın haber getireyin dedi. Resul destur (izin) verdi.

Ali vardı, kapıyı açtı, iki gözün

yumdu, ayıttı: İkiyseniz bir kalın dedi. Er çıktı gitti, avret kaldı. Ali gözün açtı, avreti gördü, döndü geri gitti.

Resul'e geldi, ayıttı: Ya Resulullah, ev içinde bir kişi gördüm dedi. Münafıklar feryat eylediler, yalancısıdır dediler. Derhal Cebrail geldi ayıttı: Ali gerçektir dedi."

Burgazi'nin fütüvvetname'sini Türkçe başka fütüvvetnameler de izlemiştir. Bu yapıtlar geçmiş zamanda çalışanların hangi ahlâk ilkelerine bağlı kaldığını gösterir.

Doğruluk, özveri, hoşgörü, çalışkanlık, yeme içme, temizlik gibi iş alanlarından gündelik yaşama uzanan öğütlerle doludur. Bunlara yancızilmesi çarşının, dükkânın, tezgâhın, alışverişin de zarar görmesine yol açmıştır. •

konurertop@butundunya.com.tr

Mutluluğun Peşinde

500 kişi bir seminerdeydi. Konuşmacı birden durdu ve bir grup çalışması yapmaya karar verdi. Herkese bir balon vererek başladı. Herkes gazlı kalemle balonuna adını yazmalıydı. Sonra bütün balonlar toplandı ve bir odaya kapatıldı. Katılımcılar odaya alındı ve 5 dakika içinde üzerine isimlerini yazdıkları balonu bulmaları söylendi. Herkes deli gibi kendi adını aramaya başladı, insanlar çarpıştılar, bir birlerini ittirdiler, tamamen bir kaos ortamı oluştu.

5 dakikanın sonunda kimse kendi balonunu bulamamıştı. Konuşmacı bu sefer herkesin bir balon almasını ve üzerinde adı yazan kişiye o balonu vermesini söyledi. Bir kaç dakika içinde herkes kendi balonuna kavuşmuştu.

Konuşmacı dedi ki: "Yaşamımızda bunu görüyoruz. Herkes deli gibi mutluluğu arıyor ve nerede olduğunu bilmiyor.

Mutluluğumuz başkalarının mutluluğunda gizlidir. Onlara mutluluk verin; sizinki size gelir. Ve insanların yaşam amacı da budur:

"Mutluluğun peşinden gitmek."

Tiffany Moore

İlk Dersimiz: Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

1 Alarm (Fr.)
a-Gerçeklik
b-Atak
c-Uyarı
d-Katılık	6 Ambulans (Fr.)
a-Cankurtaran
b-Ayaküstü
c-Onarım
d-Büyük, geniş	11 Sabotaj (Fr.)
a-Dayatmak
b-Kurultay
c-Sınırlamak
d-Baltalama
2 Vize (Fr.)
a-Ara sınav
b-Nesnel
c-Bölüm
d-Öznel	7 Servis (Fr.)
a-Yaratımcı
b-Görünüm
c-Hizmet
d-Sürdürüm	12 İnovasyon (İng.)
a-Yeteneksiz
b-Yenileşim
c-Özçekim
d-Nicelik
3 Termik (Fr.)
a-Süzgeç
b-Değişken
c-Karmaşa
d-Isı	8 Aktif (Fr.)
a-Dağıtıcı
b-Etkili
c-Yaratım
d-Kavrama	13 Ambiyans (Fr.)
a-Şenlik
b-Merkez
c-Hava, ortam
d-Yer bilimci
4 Politika (İta.)
a-Tanıtım
b-Siyaset
c-Gerçeklik
d-Seçenek	9 Operasyon (Fr.)
a-Tuzak
b-Eşzaman
c-Yasa dışı
d-Dizi eylem	14 Anons (Fr.)
a-Sesli duyuru
b-Zamanlama
c-Sesüstü
d-Subasar
5 Mobil (Fr.)
a-Tınlaşım
b-Arıtıcı
c-Gündelik
d-Taşınabilir	10 Lider (Fr.)
a-Alt kurul
b-Uzman
c-Şef, önder
d-Rütbeli asker	15 Buton (Fr.)
a-Ayarlama
b-Acayip
c-Düğme
d-Ölçüt

İnebahtı' da Osmanlı'nın Sakalını mı Kestiler?

Kıbrıs Adası'nın Osmanlı tarafından alınması, Avrupa'da korku yaratmıştı. Papa V. Pius, İspanyolları ve Venediklileri bir araya getirerek, 25 Mayıs 1571 tarihinde, Vatikan'da, Kutsal İttifak adlı bir anlaşmaya imza attırdı. Papa'yı harekete geçiren neden, Kıbrıs'ın fethine uzun süre direnen Venedikli komutan Bragadin'in, işkence edilerek öldürülmesiydi.

Ama ittifakın amacı, Avrupa için çok büyük bir tehlike haline gelen

Osmanlı'nın Akdeniz'deki üstünlüğüne son vermektir. Kutsal İttifak hedefine, 7 Ekim 1571 tarihinde Osmanlı Donanması ile yapılan İnebahtı Deniz Savaşı'nı kazanarak ulaştı.

Bu savaşla ilgili tarih kitaplarından kamuoyunun aklında kalan en önemli değerlendirme, Sadrazam Sokullu Mehmet Paşa'nın, Venedik Elçisine yönelik, "Biz Kıbrıs'ı alarak sizin kolunuzu kestik. Siz ise İnebahtı' da bizim sakalımızı kesti-

niz. Kesilen kol yerine gelmez, ama sakal yeniden ve daha gür çıkar” şeklindeki sözleridir.

Yine bu savaşla ilgili en çok anımsatılan konulardan biri de, Don Kişot adlı eseriyle tanınan ünlü İspanyol yazar Cervantes’tir. Savaşa katılan Cervantes hem bir kolunu kaybetmiş hem de Türklere esir

Miguel de Cervantes

düşmüştür. Uluç Ali Reis’in gemisinde tutulan Cervantes, kendisine gösterilen yakınlık ve iyi muameleden çok etkilenmiş, serbest kaldığında, bundan bahsetmiştir.

İnebahtı Deniz Savaşı hakkında sayısız yazı yayımlandı. Tekrara düşmemeye dikkat ederek, savaşın çok fazla bilinmeyen ayrıntıları hakkında bilgi vermeye özen göstereceğim.

Yunanistan’da, Korint Körfezi’ndeki, Naypaktos, Lepando ve Epakto gibi isimlerle de tanınan kasabanın Osmanlı dönemindeki adı İnebahtı’dır.

Komutanlığını Don Juan’ın yaptığı Haçlı Donanması’nın amiralleri arasında ünlü bir isim, Andrea Doria da vardı.

Osmanlı Donanması’nın başına ise hep kara ordusu yönetmiş Müezzinoğlu Ali Paşa getirilmişti.

Aslında iki taraf da savaşa pek niyetli değildi. Haçlı Donanması, İspanya Kralı Felibe’nin isteğiyle Sicilya’ya çekilip, orada gelişmeleri beklemek niyetindeydi. Ancak o sırada Osmanlılar Kıbrıs’ın fethini tamamen bitiremediği için Papa 5. Puis’in ısrarı üzerine harekete geçerek, Korfuz adasına geldiler. Osmanlı Donanması ise 1571 yılının Mart ayından beri denizde olduğu için, leventler yorgundu, silah, mühimmat ve personel eksikliği vardı. Donanmanın İstanbul’a dönmesi ve kışı orada geçirmesi gerekirken, kalesi güçlendirilmiş, rüzgârlara ve saldırılara karşı korunaklı İnebahtı’da kalmasına karar verilmişti. Bu uygulama, yaklaşık 50 yıl sonra ilk kez yapılıyordu.

Savaş havasının oluşmadığı bir sırada, Kıbrıs’ın fethinde Osmanlı’ya büyük direniş gösteren Venedikli komutan Marco Antonio Bragadin’in işkence edilerek öldürüldüğü haberi geldi. Olayın hemen ardından Kıbrıs’tan Girit’e giden bir tekneye binen Venedikli komutanlardan Mario Vincenzi, buradan Papa 5. Puis’e gönderdiği mektupta, “Magosa’da Türkleri perişan eden, büyük kayıplar verdiren direnişin komutanı Bragadin, teslim olmak zorunda kaldı. Kentin anahtarını Mustafa Paşa’ya verirken, öldürülmeyeceğini düşünüyordu. Ancak Paşa, Bragadin’e, ‘Savaş sırasında

esir aldığınız Türk askerlerini acımasızca katlettiniz. Ayrıca uzun süre direnerek Haçlı Donanması'nın kurulmasını sağladınız' diyerek, Lefkoşa'da, St. Nicholas Kilisesi'nin önündeki ağaca asılmasını emretti. Bragadin'in hikâyesi burada bitmedi, çünkü cesedi yerlerde sürünerek sokaklarda dolaştırıldı. Derisi yüzdü. İçi boşaltılıp samanla dolduruldu. Mustafa Paşa, 'Bize direnenlerin, esirleri öldürenlerin sonu böyle olacaktır' mesajı vererek, Hıristiyanlara korku saldı. Bunun intikamı mutlaka alınmalıdır" diyordu.

Bu gelişme Hıristiyan İttifakı'ndan büyük tepki yarattı. Papa'nın da baskısı sonucu Haçlı Donanması 4 Ekim 1571'de, İyon Denizi'ndeki Kefelonya Adası'na geldi.

Tam da bugünlerde İnebahtı'da, Osmanlı Donanması'nın önde gelen paşaları ile reisleri Müezzinoğlu Ali Paşa, Uluç Ali Reis, Pertev Paşa, Kara Hoca, Barbaros'un oğulları Mehmet ve Hasan, İskenderiye Valisi Mehmet, savaş divanında toplanmış gelişmeleri konuşuyordu.

Uluç Ali Paşa, donanmanın 6 aydır denizde olduğunu, askerlerin yorulduğunu ve birçok ekşiğinin bulunduğunu hatırlattı. Ayrıca savunması kolay İnebahtı'dan çıkmak yerine, burada kalıp düşmanı

Uluç Ali Reis

karşılamaı önerdi. Pertev Paşa da, aynı sorunları dile getirerek, İnebahtı'da kalınmasını önerisini destekledi ve "Haçlılar üstümüze gelmedikçe savaşmayalım" dedi.

Donanma Komutanı Müezzinoğlu Ali Paşa ise tam tersini düşünüyordu. "Her gemide 10-15

kişinin eksik olması bizi etkilemez" diye kestirip atınca, Pertev Paşa söze girerek, yetersiz malzeme, savaşçı ve kürekçi bulunmadan liman dışına çıkılmasının iyi sonuçlar doğurmayacağını savundu.

Bunun üzerine Donanma komutanı, "Düşman ile savaşmak konusunda Payitahttan (İstanbul) gelen emir kesindir. Haçlıların üstüne gideceğiz. Kimse makamımı kaybedeceğim korkusu içinde olduğumu sanmasın. Korkum kellemi kaybetmektir" dedi.

Uluç Ali ve Pertev Paşa'nın pes etmeye niyeti yoktu. Madem sava-

Uluç Ali Paşa,
donanmanın 6 aydır
denizde olduğunu,
askerlerin yorulduğunu
ve birçok ekşiğinin
bulduğunu hatırlattı.

şılacaksa, kıyılarına yakın ve adaların arasında değil açık denize çıkarak, çarpışmanın daha iyi olacağını söylediler.

Öneriyi reddeden Müezzinoğlu Ali Paşa, kıyıya yakın durarak, dar deniz alanlarında savaşmanın daha iyi olacağı konusunda kesin karar verdiğini tekrarladı.

Cezayir Beyi Uluç Ali Reis, divanda bulunanların sessiz kalmaları-

Padişah II. Selim

Sadrazam Sokullu Mehmet Paşa

na içerlemişti. Donanma komutanının göz göre göre tehlikeye gittiğini savundu.

Kara orduları yönetmiş, hiçbir deniz savaşına katılmamış Müezzinoğlu Ali Paşa, bunun üzerine denizcilik konusundaki bilgisizliği ortaya koyan şu yanıtı verdi; “Benim dediğim gibi olacak, çünkü kâfirlere Padişahın donanması kaçtı dedirtmem.”

Padişah 2. Selim ve Sadrazam Sokullu Mehmet Paşa'nın da, Osmanlı Donanması'nı İstanbul'dan yönetmeye çalışması sorun yara-

tıyordu. İkinci Selim gönderdiği son fermanında, “Yeterli istihbaratı aldıktan sonra Haçlı Donanması'na, Allah ve Peygamber aşkıyla saldırmanızı emrediyorum” diyordu.

Güç dengelerini de bakarsak, Osmanlı Donanması 310 gemi, 34 bin savaşçı, 41 bin kürekçi, 13 bin denizci ve 750 topa sahipti.

Kutsal İttifak'ın ise 200 gemi, 6 yüzer kale, 48 bin savaşçı, 4 bin 355 kürekçi ve 1815 topu vardı.

Fransız Alphonse de Lamartin, İnebahtı Deniz Savaşı hakkında önemli bilgiler veren tarihçilerden biridir. Lamartin, savaşın dönüm noktasını, “Müezzinoğlu Ali Paşa, savaşı bitirecek son darbenin, Don Juan'ın Amiral gemisine saldır-

mak olduğunu düşündüğü için hızla ona doğru ilerledi. İki gemi büyük bir hızla çarpıştıktan sonra önce uzaklaştı sonra birbirlerine yanaştı. Denize düşenler suda vuruşmaya devam ediyordu. Deniz kana bulanmıştı. Öyle ki, küreklerden bile kan sızıyordu. Gemilerin üzerinde sis ve ok yağmuru vardı. Bu ortamda, Ali Paşa ve Don Juan birbirlerini arıyordu. Bir süre sonra birbirlerini gördüler ve tam o sırada bir İspanyol gemisinin top ateşi Ali Paşa'yı yere serdi. İspanyollar zafer çığlıkları atarken, sayıları iyice

azalmış leventler çarpışmaya devam ediyordu. Afrikalılardan da vahşi davranan İspanyollar, Ali Paşa'nın kafasını baltalarla vücudundan ayırdılar. Sarığından kan damlayan kelleyi leventlere gösterdiler. Bunun üzerine Türklerin bir kısmı teslim olurken bazıları da denize atladı. Don Juan, Ali Paşa'nın gemisindeki Osmanlı sancağını indirip yerine Haçlı bayrağını çekti. Askerler Ali Paşa'nın kellesini Don Juan'a getirdi. Bu vahşetten etkilenen Don Juan, kelleyi eliyle itti, ardından da denize attırdı. Bir süre sonra İspanyol askerler Ali Paşa'nın kellesini denizden çıkararak, teknelerinin direğine çivilediler. Böylelikle Türkleri korkutmayı hedefliyorlardı" ifadeleriyle anlatmaktadır.

Uluç Ali Reis ise komuta ettiği filodan ayrılan 20 gemilik bir güçle Giovanni Andrea'nın filosunun arasına dalmıştı. Kutsal İttifak'ın gemilerini bordaladıktan sonra başlayan çarpışmalarda, yüzlerce şövalyeyi kılıçtan geçiren Uluç Ali Reis, tam bu sırada Müezzinoğlu Ali Paşa'nın gemisinden Osmanlı sancağının

İnebahtı'daki savaş düzeni. Sağ taraf Osmanlı donanmasıdır.

indirildiğini gördü. Bu durumun donanmayı etkileyeceğini anlayan Uluç Ali, emrindeki gemilerle Haçlı Donanması'nın arasından sıyrılıp, açık denize çıktı. Uluç Ali'nin ayrılışı ile savaşta ibre tamamen Haçlılardan yana döndü ve zafer Kutsal İttifak'ın oldu. Büyük bir talana başlayan Haçlı askerleri gemilerde ve ölen askerlerin üzerinde ne varsa kapıştılar. Hatta paşaların gemilerinde bulunan değerli eşyaları yağmalarken, birbirlerini boğazladılar.

Don Juan, İspanya Kralı Felibe için "Savaşın Özel Kayıtları" adı altında kaleme aldığı raporunun bir yerinde şöyle demektedir; "Osmanlı komutanı Müezzinoğlu Ali Paşa'nın gemisinde yaklaşık 2 saat çarpıştık. Sonunda Paşa ve çok iyi savaşan 500 askerini ele

geçirdik. Sancıklarını indirip direğe haçlı bayrağı çektiğimizde, Osmanlı askerleri yenildiklerini anlayıp ya kaçtı ya da teslim oldu.”

İnebahtı’da, Osmanlı 30 bin askerini ve 142 gemisini kaybetti. Yaklaşık 3500 asker de esir düştü. Kutsal İttifak’ın kaybı ise 15 gemi, 8 bin ölü olarak kayıtlara geçti.

Kaçmakla suçlanan Uluç Ali Reis, bozgunun 20 gemisini ve askerlerini kurtarmayı başarmıştı.

Kaçmakla suçlanan Uluç Ali Reis, bozgunun 20 gemisini ve askerlerini kurtarmayı başarmıştı. Bunun değeri sonradan anlaşılacak ve kurulacak yeni Osmanlı Donanması’nın çekirdeğini bu gemiler oluşturacaktı.

Bunun değeri sonradan anlaşılacak ve kurulacak yeni Osmanlı Donanması’nın çekirdeğini bu gemiler oluşturacaktı.

Kutsal İttifak’ın İnebahtı’da kazandığı zafer Avrupa’da büyük sevinç yaratacaktır. Öyle ki, esnaflar dükkânlarının kapısına, “Türklerin ölümü nedeniyle bugün kapalıyız”, “Kaçan Türkleri yakalamak için kapalıyız” yazılı kâğıtlar astı. Papa 5. Puis ise “Tanrım, bu zafere tanık

olduğuma göre, artık canımı alabilirsin” diyecektir.

Jean Keegan, “l’Art de Guerre” adlı kitabında, “Hıristiyanların arkebüz ve misket tüfeklerine karşılık, Türkler bileşik yay kullandılar. Bu neden önemlidir, çünkü Osmanlılar 60 bin askerden 30 binini kaybettiler. Bunların büyük bir bölümü, becerikli denizci-oğçularıydı. İşte bu usta askerlerin bir kuşakta yetiştiğini düşünürsek, Osmanlı’nın açığını çok çabuk kapatamayacağı anlaşılacaktır. Bu da İnebahtı Savaşı’nı kaybeden Osmanlı’nın denizlerdeki altın çağının kapanmasıdır” demektir.

Zaferin ardından Papa 5. Puis’in başlattığı şükür yortuları kendisinden sonraki papalar tarafından geleneksel haline getirildi. İspanya, İtalya ve Fransa’da, günümüzde de, İnebahtı yortuları coşkulu bir şekilde yapılmaktadır. Dönemin ünlü ressamı da, Türklere karşı kazanılan ilk büyük zaferi ölümsüzleştirmek için günümüzde Avrupa’nın bazı müzelerinde ve binalarında sergilenen tablolar yaptırdı.

Yazıyı Fransız Amiral Jurien De La Gravier’in İnebahtı’ya ilişkin sözleriyle bitirelim, “Türkleri 16. Yüzyılda yenmek, İngilizleri Ebukır ve Trafalgar’da yenmek kadar zordu.”

İnebahtı ile ilgili paylaşacak daha çok bilgi var, ama bunu bir başka sefere bırakalım. •

gurbuzevren@butundunya.com.tr

Yaşamdan Kesitler
Sema Erdoğan

Muazzez İlmiye Çığ

Bir Asrı Deviren Bilge Çınar

Hemen herkes kutlamayı sevmem dese de yaşamı boyunca en az bir kez bir doğum günü kutlamış ya da bir kutlamada bulunmuştur.

Bazılarımız için de bir ritüeldir. Ben de çok sayıda doğum günü kutlamalarına katıldım. Hepsinde de çok mutlu oldum. Sevdiklerimin yeni bir yaşı karşılamalarından daha büyük bir mutluluk olamazdı elbette. Ve katıldığım en anlamlı doğum günü kutlaması.

Muazzez İlmiye Çığ 'Hayatımın son sevinci bu' dediği kitap ile.

Gazeteci Sedef Kabaş Muazzam Muazzez kitabını 103. Doğum günü hediyesi olarak sundu.

Bu günü anlamlı kılan bir asrı deviren bir sonraki asırdan üçüncü yıla gülümseyen bir bilge kadının doğum günü olmasıydı. Türkiye'nin en çok bilinen sümerologlarından biri olan

“**Rol modelim Atatürk.**

Mücadele ederken kırmam, dökmem, sövmem. Yalnız ben değil Atatürk de öyleydi. Yaptığı her işi hep sevgiyle yaptı. Çünkü içinde insan sevgisi vardı.”

Muazzez İlmiye Çığ'ın 103'üncü yaş gününü kutlamak bir ayrıcalıktı.

Bugün kaçımız bir büyüğümüzün bir asrı geride bırakan bir doğum günü kutlamasına katılmış-

tır? Yanıt yok... Değil mi? İşte bu sorunun yanıtı bende var ve çok mutluyum. Günler öncesinden duyduğum heyecan bu satırlarla size yansır mı bilemem. Onu medya aracılığı ile tanıyoruz. Kitaplarını okuyoruz. O Ulu Önder Atatürk'ün açtığı yolda ilerleyen mücadeleciler bir kadını.

“Evet öyle diyorlar. Ben mücadeleyi seviyorum. İlle bir şey yapilsın olsun, istiyorum. Rol modelim Atatürk. Mücadele ederken kırmam, dökmem, sövmem. Yalnız ben değil Atatürk de öyleydi. Gayet mülayim, gayet sevecen. Ve yaptığı her işi hep sevgiyle yaptı. Çünkü içinde insan sevgisi vardı.”

Cumhuriyet aydınlanmasının özellikle kadınlar üzerindeki etkisini taşıyan en güzel örneklerden birisi. Atatürk onun rol modeli, o da Cumhuriyet kadınlarının. Yıllar önce katıldığı bir söyleşi sonrası yapmış olduğum bir radyo programında ağırlarken de aynı heyecanı

duymuştum. Karşımda bir “bilge çınar” vardı. Ne kadar donandığınızı sansanız da onun karşısında zorlanacağınız gerçeği var. Alanında ne kadar donanımlı olduğunu söylemeye gerek yok. Bunu yazdığı kitaplar ortaya koyuyor zaten.

O en ağır eleştirileri dahi gülen yüzüyle yaptı, kimse ondan nefret ederek söz etmiyor.

Her zaman şık ve bakımlı olmaya özen gösterdi. Radyo stüdyosuna girerken rujunu tazelemesi gün gibi aklımda. Aradan bir asır geçti bir şey kaybetmedi bu şıklığından ve güzelliğinden. Tüm olumsuzluklara dahi gülen yüzüyle baktı. Önemli olan sözlerin ağırlığı yapılması gerekenlerin sorumluluğunu taşımaktı.

Toplumsal duyarlılık gösterdi her zaman. Ben demedi, hep biz dedi. Haksızlıklara protestolarla ses yükseltti. Arkadaşı Tema Vakfı Kurucusu ve Onursal Başkanı Hayrettin Karaca ile lapa lapa yağın altında TBMM önündeki protestosu hafızalardaki en yakın protestolarından. Yargılandı, sorgulandı ama o doğrularından hiç şaşmadı.

Zaman su misali akıp gidiyor deriz. Ama geride kalan bir asır olursa ne dersiniz?

İnanılmaz gibi ancak bunu yaşayanlar da var. 103’üncü yaşından gün alan Sümerolog Muazzez İlmiye Çığ’a göre de geçen zaman inanılmaz.

“Nasıl geçti bir asır inanamıyorum, hâlâ inanamıyorum. Hiç aklıma gelmedi. Düşünemedim bile.

Şimdi de çok şaşıyorum ve zaman zaman böyle bir şey olur mu diye soruyorum kendime.”

Çığ da 103’ncü yaşına girdiğine inanmıyor. Çünkü hiç bir zaman ne kadar yaşarım diye bir soru aklının ucundan geçmemiş. 103’üncü yaşına bir süredir yaşamaya başladığı Mersin’de kızının evinde düzenlenen küçük bir kutlama ile girdi Muazzez İlmiye Çığ. Böyle bir kutlama kendi iradesi dışında oldu. Tatlı bir

Muazzez İlmiye Çığ 2009 yılında Adana’da Kitap Fuarında imza gününde.

mahcubiyet içindeydi.

“Ben böyle bir kutlama falan istemedim ama kızlarım düzenlemiş. Bu yaşta sonra artık kutlama mı olur allah aşkına!”

Hayat dolu, sevecen, yaşama ve insanlara hep pozitif bakan bir kişilik olan Çığ, o özel günde de öyleydi. Doğum gününü katılmak için çok uzaklardan gelenler de vardı. Ve gelen herkesi çok büyük bir nezaketle ayakta karşıladı, hal hatır sordu. Sevdikleri bu özel günde ona armağanlar da getirmişlerdi.

Büyük bir mahcubiyetle kabul etti. Küçük çocukların hediyesi ise çok özeldi. Çünkü onlar kendi yaptıkları resimleri armağan ettiler. Çığ'ın teşekkürü ise o güzel resimleri yapan ve sunan çocukların ellerini öpmek oldu.

Benim için herkes bir tarafa gençler bir tarafa.

Umudum gençler ve onları çok seviyorum. ”

Karşınızda pırl pırl hafızasıyla ve çok az destekle yürüyen hareketli, yaşam sevincini gözbebeklerine toplayan ve o sevinci bir arabanın uzun farı gibi kullanan bir insanı görünce şaşkınlığınızı gizleyemiyorsunuz. Yaşını bilmese-niz 70'in üzerindeki aralığı kestiremezsiniz.

Muazzaz İlmiye Çığ'ın kendisinin de inanmadığı bir yaşa merhaba demesi hepimiz için bir mucize. Klasik belki ama kendisine çokça sorulan bir soruyu ben de sordum.

Bu kadar uzun yaşamının bir sırrı olmalı değil mi? Ne yer, ne işerse insan uzun yaşar?

“Ne gıdada ne düşüncede hiçbir şeyi önemsemedim. Şu şöyle olsun bu böyle olsun diye dikkat etmedim. Ben yaşamımı oluruna bıraktım. Ye-

mem içmem herkes gibiydi. Sigara ve içki içmedim. Ha içmedim derken tatlarına bakmışlığım var. Zaman zaman sosyal içici dedikleri şekilde özel zamanlarda ... Ama hayatımı hiçbir zaman boş geçirmedim, dolu dolu yaşadım.”

Çıkardığımız sonuç; uzun yaşamının sırrı yaşamı dolu dolu yaşamak, yaşama güzel bakmak, güzellikleri ıskalamamak ve müca-deleci olmak.

“Hayatı dolu dolu yaşadığımı ancak benim gibi bir asrı devirin-ce anlıyorsunuz. Hiç ölüm hesabı yapmadan yaşadım ve inanamıyorum şimdi. Yalan gibi geliyor. Gençlik yıllarımdan unutmadığım bir anım var. Seksen küsür yaşında bir hanıma bu yaştasınız ne dersiniz diye sordular. Hanım soruyu sorana ‘kızım şu pencereyi aç dışarıya bak, gir içeri kapat pencereyi’ dedi. İşte geçen zaman benim için de bugün böyle. Anlamıyor insan.”

Kaynak olarak yararlanılacak çok sayıda kitaba imza atan Çığ'ın hâlâ yapmak istedikleri var. Dünya ve özellikle ülke gündemini yakından takip ediyor. Çok şeyden rahatsız olduğunu dile getiriyor.

“Hâlâ yapmak istediklerim var elbette. Yazıyorum. Yeni başladığım bir kitabım var: ‘Neydik Ne Olduk’ diye. Gençler için hazırladığım bu kitapta devrime başladığımız zaman neydik, bugün ne olduk diye karşılaştırmalar yapıyorum. Benim için herkes bir tarafa gençler bir tarafa. Umudum gençler ve onları çok seviyorum.”

Muazzez İlmiye Çığ'ın aldığı en anlamlı hediye kendisinin anlatıldığı bir kitap oldu. Kendisine bu büyük sürprizi yapan kişi Gazeteci Sedef Kabaş'tı.

“Zaten uzun yıllardır tanıyorum Muazzez Teyzeyi. Muazzez İlmiye Çığ, benim için Muazzez Teyze. 2002 yılında bir televizyon programında kendisini konuk etmiştim ve sonrasında hiç kopmadık. O, yıllarca benim ‘Muazzez Teyzem’ oldu ben de onun en yakın kadim dostlarından biri. Zihnimde böyle bir proje vardı yıllardır. Bir gün gerçekleştirmeyi umut ediyordum ve geçen sene söyleşilere başladım. Ardından bütün kitapları-

Sedef Kabaş

nı okudum. Çünkü bu kitap tarih öncesinden, Sümer ve Hititlerden Atatürk'e, Cumhuriyet devrimlerine ve bugüne kadar uzanan çok geniş bir perspektife kucak açan bir kitap. Dolayısıyla o dönemlerin hepsinde çalışarak kitabı zenginleştirdim. Özellikle 103. doğum gününe bir hediye olarak takdim etme planıyla noktayı koydum ve buraya getirdim ve kendisine hediye ettim.”

Çığ, geliri Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'ne bırakılacak olan bu sürpriz kitaba elbette çok sevindi.

“Çok heyecanlandım, çok sevin-

dim. Sedef Kabaş bu kitapla büyük bir doğum günü sürprizi yaptı bana. Hakikaten çok önemli. Hayatımın son sevinci bu.”

Kitabın adı “Muazzam Muazzez.” Gazeteci Kabaş böyle bir insanı en güzel ifade edecek kelimenin Muazzam olduğunu düşünerek kitaba bu adı vermiş.

*“Yaşamda bir ideale sahip olmak çok önemli. Yataktan uyan-
dığınızda bugün şunları yapmak
gerek diyorsanız siz mutlu yaşamamın
sırrını yakalamışsınız demektir.
Misyonu ve ideali olan insanlar
hayata çok daha sıkı tutunuyorlar.
Onlar yaşlanmıyorlar, yaş alıyorlar.
O nedenle her daim genç kalmanın
sırrı hayatta bir ideal sahibi olmak.
Bu idealler değişik olabilir kişiden
kişiye. Ama önemli olan bir idealin
olmasıdır. Kitabın adı ne olsun diye
düşünüyordum. Kime sorsam çok
beğenildi. Ve inanıyorum ki kısa
bir süre sonra Muazzez İlmiye Çığ
için nam-ı diğer Muazzam Muazzez
diyecekler.”*

Yaşam sevincini, yaşamı algılayışını ve daha güzel bir Dünya'da yaşamak için verdiği mücadeleyi bildiğiniz bir insan sağlıklı bir şekilde 103 yaşına giriyorsa; her doğum günü kutlamanızda kurduğunuz bir cümleyi kuruyorsunuz. Nice Nice Yıllara...

Sizin de inanmadığımız yaşın yeni yeni yıllarını aynı tebessümle karşılamamız dileği ile Muazzez İlmiye Çığ... •

semaerdogan@butundunya.com.tr

Muazzez İlmiye Çığ'dan

Mektup Var

Bir Doğum Günü Anısı

102 yaşı bitirip 103 yaşına dönüymüşüm! Olacak gibi değil. Yaşamım süresinde böyle uzun yaşayabileceğimi asla düşünmemiştim.

Yıllar su gibi aktı geçti. Doğrusunu isterseniz anlayamadım. O kadar canım ciğerim eşim, kardeşlerim gitti, ben henüz ayaktayım. Tek tesellim sevmeye doyamadığım, bakmaya kıyamadığım kızlarım ve torunum benimle birlikte. Tek duam bir yere gitmeye kalkarsam onlar beni uğurlasınlar. Bir yere gitmeye

halim varmış gibi gitmekten söz ediyorum, aldırmayın bana.

Benim doğum günüm 20 haziranmış. Ama bu kayıtlı değildi bir yere.

Rahmetli annem, birinci Cihan Savaşı için seferberlik ilan edildiği sıralarda, Miraç kandili olan bir Cumartesi günü doğduğumu söyleyince 1914 yılının Cumartesi gününe rastlayan miraç kandili tam 20 Haziran olduğu saptandı. Miraç kandili her yıl 10 gün geriye gittiğinden sende 2 kez doğum günü kutluyorlar bana! İnanır mısınız bir keresinde bir Cem töreniyle kutlanmıştı.

Gelelim bu son doğum gününe. Kızlarıma yapmayın, diye rica

etmeme rağmen tam aksini yaparak her tarafa davetiyeler gönderdiler. Hiç ümit etmediğim dostlar gelmez mi? şaşkına döndüm Hele benim sevgili doktorum Prof. Nuran Atamoğlu'nun Bodrum'dan bir hayli eziyetli bir yolculukla bir gece için gelmesi beni son derece mutlu etti. Ama Almanya'dan kalkıp habersizce gelen sevgili dostum Dr. Engin Çoruh'u karşımda görünce şaşkınlık ve sevinç arasında ne yapacağımı bilemedim.

Fakat bunların hepsinden daha büyük sürprizi Sevgili Sedef Kabaş yaptı. O toplantıdan 2 gün önce eşini ve oğlunu bırakıp gelerek evin kızı görevini yüklenip ablalarına yardım etti. Olacak gibi değildi ama oldu işte.

İstanbul'dan kızım gibi olan Prof. Firdevs Gümüšoğlu ve Emel Pak, çok eski dostlardan Balıkesir'den CHP Balya İlçe Başkanı Gülay Dayıcan, Ankara'dan Esin Yasa. Öğüneceğim, şişşinip şımaracağım kadar var değil mi?

Daha misafirler akın etmeden en büyük sürpriz de Ankara'dan oldu.

Ayaklar üzerinde çeşitli çiçeklerden oluşan iki büyük çiçek demeti, biri Bütün Dünya Dergisinden, Diğeri Sayın Mete Akyol ve Eşinden. Prof. Dr. Sayın Mehmet Haberal'dan ve Sayın Bedrettin Dalan'dan şahane birer orkide. Kaynak Yayınlarından

çok güzel bir saksı bitkisi. Misafirleri ilk karşılayan onlar oldu. Benim için ne büyük onurdu, anlatamam.

Bu kadar sevincin arasında aksilikler de oldu, halbuki benimle ilgili işler hep olumlu giderdi. Bu kez ne oldu bilmem? Baş yardımcı olarak site ile ilgilenen ailenin yakınları o gün vefat etmiş, ona gitmişler.

Bir yardımcı kızın babası hastalanmış o zorunlu olarak işini bırakıp hastaneye koştu.

Yerlerine insan bulmak da olanaksızdı. Kızlarım hiç beklemedikleri bu durumdan çok üzüldüler. Önce bahçemizde kokteyl partisi yapılacak, sonra sitenin özel alanında yemek yenecekti. Kokteyl alanını

çocuklar dolduruverdi. Halbuki kokteylde çocukların getirilmemesi gerekti ama, fazla samimiyetten olsa gerek, bu yüzden ikramda bir hayli sıkıntı çekilmiş. Tam o arada

B kanalından röportaj için bir hanım bir kameraman ile geldi. Röportaj uzunca sürdü, bana tebrike gelmek isteyenler beklemeye başladılar. Asıl söylenmesi gerekli olanı unutturdum. İlk yaş kutlamasını yapan elinde hakkımda yazdığı güzel kitabı getiren Sedef Kabaş oldu.

Davetiyelerde hediye getirilmemesi, yerine geliri Çağdaş Yaşam Vakfı'na verilecek olan hakkımda yazılan kitabın satın alınması önerisine rağmen birkaç hediye getiren de oldu. İstenildiği gibi olamayan kokteyl faslı bittikten sonra yemeğe geçildi.

Yılın en sıcak günüydü. Kızım, röportajı kısa kesin demek zorunda kaldı.

Oldukça huzurlu geçen yemeğin arkasından mumlarla süslenmiş büyük bir pasta geldi, onda da bir hayli problem yaşanmış olmasına rağmen sonu iyi oldu. Mumları üfleterek 102 yaşı geride bıraktım.

Darısı dostlar başına.

Önce bu güzel partiyi hazırlayan, ümit edilmedik aksiliklere rağmen morallerini bozmadan misafirlerimizi memnun etmeye çalışan sevgili kızlarım Yülmen ve Esin'e nasıl teşekkür edeceğimi bilmiyorum, Ne yazık ki ben onlara bunu yapamadım, yapamıyorum. Onlar beni hep mutlu ediyorlar, bütün duam onlar da benim gibi mutlu olsunlar. Hakkımda yazdığı kitabı doğum gününe yetiştirip toplantıdan 3 gün evvel elimize gelerek ablalarına destek olan Sedef Kabaş'a teşekkür kelimesini çok az buluyorum ama yerine başka kelime bulamıyorum; yine yüzbinlerce teşekkür sana Sedefciğim.

Mersin ve dışından gelen bütün dostlara, site komşularıma ve bana böyle bir mutlu gün yaşattıkları için sonsuz teşekkürler. Darısı herkesin başına. •

Muazzaz İlmiye Çiğ (4 Temmuz 2016)

ATATÜRK'ÜN KADINLAR HAKKINDAKİ SÖZLERİ

"Anaların bugünkü evlatlarına vereceği terbiye, eski devirlerdeki gibi basit değildir. Gerekli özellikleri taşıyan evlat yetiştirmek, pek çok özelliği şahıslarında taşımalarına bağlıdır. Bu sebeple kadınlarımız, hatta erkeklerden daha çok aydın, daha çok feyizli, daha fazla bilgin olmaya mecburdurlar!"

"Bir toplum, cinslerden yalnız birinin yüzyılımızın gerektirdiklerini elde etmesiyle yetinirse, o toplum yarı yarıya zayıflamış olur. Bizim toplumumuzun uğradığı başarısızlıkların sebebi, kadınlarımıza karşı ihmal ve kusurdur."

Yakın Tarihimiz
Yaşar Öztürk

Halet Çambel 100 Yaşında

Halet Çambel için ne söylenirse söylenir, yetmez ve yetmeyecektir. Özel yaşamı, bilimsel çalışmaları, toplumsal yanıyla ulu bir ağaçtır. Eteğine varanı kucaklayan, aç besleyen, üşüyenı ısıtan, aydınlanmak arzusuyla dolu olana içinde saygı ve sevginin özleri dolu olan bilgi meyvelerini karşılık beklemeksizin sunan bir ağaç.

Anlatmak zor bir çırpıda. Kökleri, gövdesi dalları, budakları ve bitip tükenmek bilmeyen meyveleri. Yaşamı ve geride bıraktıkları... Kendisi başlı başına bir ören yeri oldu.

Kültür arkeologlarına, tarihçilerine inanılmaz bir çalışma alanı bıraktı, Halet Çambel.

Leyla ile Mecnun hikayesidir aşk, doğuda ve batıda. William Shakespeare tanığı olsaydı, Halet Çambel ile Nail Çakırhan'ın yaşadıklarına görkemli bir eser yazardı onlara. Halet Çambel, aşkın başkahramanıdır. "Mutlu aşk yoktur!" diyenlere en güzel yanıtı veren Ha-

*/Kimi der ki, boynumda taşıyorum /
Vebalimdir. /Ne bu, /Ne şu, /Ne öyle,
/Ne böyle, /Ne köçek, /Ne ayal, /Ne
vebal... /O benim / Kollarım, ba-
caklarım, dudaklarım /Ve başımdır/
Yavrurum, anam, öz kardeşim/karım/
Kavgaya yoldaşımdır / hayat arkada-
şımdır.*

Evrensel düşüncü ve duruş açısından da örnek bir insandı, Halet Çambel. Bir ışığı. Bakanları kör etmeyen, tam tersine keskince görebilmelerini sağlayan bir ışık. Kul köle olmadığı gibi, kul ve köle de edinmedi. "Sahip olmak" değil "birlikte var olmak"tı tüm isteğı. Giyimi, kuşamı, oturuşu kalkışı, iletişimi ve bildirişimi hiç bir zaman dışlayıcı ya da mesafe koyucu değil, kucaklayıcıydı.

Türkiye'nin yüz akı kadınıydı, Halet Çambel. Atatürk'ün özlemine

duyduğu bir dünyanın kapılarını aralayan öncü bir kadın. Ülkesini uluslararası alanda spordan bilime temsil eden bir kadın. Olimpiyatlarda Hitler'in elini sıkmayan, onurlu sporcu. Başarmakla yetinmeyen; asla övünç ve çıkar malzemesi yapmayan Halet Çambel, kadın olmanın onurunu gittiğı her yere yaydı. Ergani ovasından Toroslara uzanan bir uzun solukla kadınlara "varsınız!" demekle yetinmedi; onları ayrıca ekonomiye, üretime katılmaya güdüleyerek var olmalarını sağladı.

Halet Çambel ve
Nail Çakırhan bir sergide

let Çambel, Nail Çakırhan'ın hayat arkadaşıydı. İki insan tek yürektiler. Nail Çakırhan dizelerinde de bunu yazdı:

*Kadın Telakisi/ Kimi der ki
kadın, /Uzun kış gecelerinde, /Serip
bir döşek gibi /Yatmak içindir. /
Kimi der ki kadın, /Yeşil bir harman
yerinde /Dokuz zilli bir köçek gibi
/Oynatmak içindir /Kimi der ki,
hamur yoğurur, /Kimi der ki, çocuk
doğurur /Her ağızdan bir söz, /Kimi
derki, ilk göz ağrım /Kimi der ki,
onunla dolu bağrım, /Kimi der ki,
bunca yıldır yaşıyorum /hayalimdir*

Halet Çambel kadınlara “varsınız!” demekle yetinmedi; onları ayrıca ekonomiye, üretime katılmaya güdüleyerek var olmalarını sağladı.

Çok okur, çok dinler, az ama öz konuşurdu. Balık vermeyi değil, balık tutmayı öğretirdi. Eğer Toroslar’da ya da Ergani Ovasında “Halet Hoca” adını söylerseniz insanları yüzünü hoş bir esintinin kapladığını görürsünüz. Çünkü o sadece öğrencilerinin değil, ulaştığı herkesin “Halet Hoca”sıydı. Çocukların, kadınların. Yerin altında ışığa çıkmayı bekleyenlere olduğu kadar yerin üstünde karanlıkta, gölgede kalanlara da ışıkta, Halet Çambel.

Ailesine soyadını Atatürk “Çambel” olarak verdi.

Türk Tarih Kurumu başkanlarından olan babası Hasan Cemil Çambel, çevirileri ile birlikte toplam 24 yapıta imza attı. Selma Lagerlöf’ten çevirdiği öyküden uyarladığı “Aysel, Bataklı Damın Kızı” senaryosu Muhsin Ertuğrul tarafından filme alındı. Türkiye’de kanserle mücadelenin öncüsü bir kadın Pe-

rihan Çambel, Yakın Türkiye Tarihi ve Atatürk konusunda önemli yazılar kaleme alan Leyla Çambel ile bilimsel çalışmalarıyla uluslararası üne sahip mühendis Ali Bülent Çambel, aile ağacının meyve veren dallarından yalnızca bir kaç tanesi...

Mütevazıydı Halet Çambel. Yakın arkadaşısı Yaşar

Kemal’in doğduğu ve yapıtlarına kaynak olan topraklarda Karatepe, Diyarbakır’da ise Çayönü ile insanlık tarihinin aydınlatılmasına büyük katkı sağladı. Asla böbürlenmedi.

Ben değil, biz derdi; demekle de yetinmez, bunu yaşama geçirirdi, Halet Çambel. Sadece kazı yapan biri olarak kalmadı. “Ben her şeyi bilirim, ben yaparım” da demedi. Kazı alanlarını insanlığın ortak mirası olarak görerek, kendi alanlarında yetkin ve deneyimli olan yerli ve yabancı mimarlar, antropologlar,

botanikçiler gibi uzmanları konuk etti. Dünü ve bugünü buluşturup durdu. Sözlü kültürü de yaşatmaya girişti. Ruhi Su yöre türkülerini derledi. Pertev Naili Boratav folklor araştırmaları yürüttü. Halet Çambel arkadaşları Nazım Hikmet'ten Vedat Günyol'a, "O Güzel İnsanlar"la aydınlanmanın meşalesini taşıdı.

Eşsiz bir insanın eşi Nail Çakırhan ya da şair Nail V.'nin dizelerinde dediği gibi:

*"Daha çok onlar yaşamalıydı,
Daha çok onlar hak etmişlerdi
bunu, /Daha çok onlar bilirlerdi /
Yaşamının ne olduğunu /Ben onlar-
dan öğrendim /Sevmeyi sevmeyi /*

Google'in Hayet Çambel için hazırladığı "doodle"

*Bana onlar öğrettiler /Dostu dost,
düşmanı düşman bilmeyi /Kafamı
onlar yoğurdular /Orada yepyeni /
Taptaze /Gıcır gıcır bir alemi /İlk
önce onlar kurdular: /O topraklarda
ayrı gayrı bilinmez /O topraklarda
hep el ele tutulmuştur /O topraklar-
da dert unutulmuştur; /Burcu burcu
ekmek kokan baharlarda /Ağız
dolusu gülünür o topraklarda /Daha
çok onlar yaşamalıydı /Daha çok
onlar hak etmişlerdi bunu /Daha
çok onlar bilirlerdi /Yaşamının ne*

*olduğunu /Kavgam onların adıyla
anılır: /Onlar öyle aç /Öyle çıplak /
Sanılır /Ama /ilk önce onlar /Alt
ettiler yokluğu /Onlar tattılar /ilk
önce asıl tokluğu"*

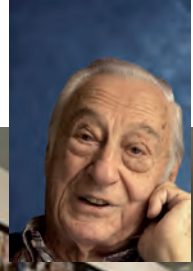
Lafın bittiği yerdeyiz. Ölümün, 12 Ocak 2014'de alıp götürdüğünü sandığı Halet Çambel, mezarda bile yanından ayrılmak istemediği eşi Nail Çakırhan'la ölümsüzlüğe ulaştı. Çayönü, Karatepe, Akayaka'daki Nail Çakırhan adını taşıyan evler... Mezarına Çayönü ve Karatepe topraklarını götürüp göz yaşlarımızla suluyarak serptik.

"O iyi insanlar o güzel atlara binip çekip gittiler." Halet Çambel, Nail Çakırhan'ı anarken, 15 Ocak

2003 günü yaşama gözlerini yuman dostları Robert Braidwood ve birliktelikleri süresince eşini hiç bir alanda yalnız bırakmayan ve 5 saat sonra ona eşlik ederek sonsuzluğa geçen

Linda Braidwood'u da unutmamak. Hepsini sevgiyle, saygıyla anıyoruz. Onlar ışıklar içinde yatıyor ve bizlere de ışık olmaya devam ediyorlar. Özel kişiler ve günler için sıklıkla anasayfasındaki logosunu yenileyen Google, 99 yaşına bastığında Halet Çambel için özel bir doodle tasarladı, yayınladı. 16 Ağustos 1916'da doğan Halet Çambel 100 yaşında aramızda yaşıyor ve hep yaşayacak. •

yasarozturk@butundunya.com.tr

Bildiklerimiz Gördüklerimiz Duyduklarımız

TRT-TV'nin "Türkiye'nin ilk resmi televizyon kanalı" olduğu tarihsel gerçeğinden yola çıkarsak, "Bildiklerimiz, Gördüklerimiz, Duyduklarımız" adlı yarışma programı da "Türk TV Tarihi'nin ilk yarışması"ydı.

Bu yarışma, aynı zamanda "TV tarihimizin en uzun süren ilk programı olma" onurunu da taşıyacaktı. Önce "50. kez TV'de yayınlanan program" olma rekorunu elde edecek, sonra da tam beş yıl sürme rekoruna ulaşacaktı.

1969'da başlayan Bildiklerimiz,

Gördüklerimiz, Duyduklarımız, 1973 yılında ekrandan ayrılmış, böylece beş yıl aralıksız süreyle başarısını TV tarihimize yazdırmıştır.

Yarışmanın ismi uzundu ama süresini normaldi. Genelde 45 dakika sürer, ancak eşitlik durumunda, bir de final aşamasında, ödül töreniyle

süre 5-10 dakika daha uzardı. İki haftada bir ekrana gelerek seyirci karşısına çıkan Bildiklerimiz, Gördüklerimiz, Duyduklarımız, yarışmasının adı da garip bir rekorun sahibi olmuştu.

Halkın çoğu, ismi kısaltıp “Bildiklerimiz Yarışması” derdi. Bir kısmı ise başka türlü bir kısaltmayı tercih ederdi. “Bildik, Gördük Yarışması.” Gazeteler de bu kısaltmalara uyardı: “Bildiklerimiz Yarışması.”, “Bildik, Gördük, Duyduk Yarışması.” “Bil, Gör, Duy

Halit Kıvanç
yarışma günlerinde

Yarışması.”

O yılların önder magazin dergisi Hey’de 1973’te yayınlanan bir yazı-

da TV’nin en uzun ömürlü programı olmasına rağmen seyircilerin çoğunun adını doğru söyleyemediği Bildiklerimiz, Gördüklerimiz, Duyduklarımız, yarışmasına birçok kişi de Halit Kıvanç’ın programı demeyi tercih ediyordu. Ama bu deyim yarışmanın sunucusunu üzüyor, bu üzüntüm gazetelere şu sözlerimle yansiyordu:

“Programı bu kalabalık kadro hazırlıyor. Sunucu ise, yani ben, programın vitriniyim. Başka bir benzetme ile, bir futbol takımımız diyelim. Arkadaşlarım takımın 10 elemanı. Kimi kaleci, kimi libero, kimi açık oyuncusu. Ben ise santraforum, ileride bekliyorum. Herkes topu bana atıyor; ben de golleri atıyorum. Bu takımın ismi benim ismim olur mu?”

TV’mizin bu ilk yarışmasına mektupla başvurulurdu. Bilgisayar çağının ancak ufukta görüldüğü o yıllarda başka çare yoktu. Telefonla şehirlerarası konuşmalar için bile bazen saatlerce beklenildiği zamanlardı onlar. Yarışmacı adayları bir form doldurup bir de fotoğrafını eklerdi başvurusuna. TV seçicilerinin elindeki formlara bakıp yarışmacıları seçmeleri bu yolla nispeten kolay olurdu. Telefonu çevirenin “Hastam var, kocam işsiz, ne olur Mehmet Ali Bey” diye yalvarma dönemi o zamanlar daha meydanda değil, görünürlerde bile yoktu.

TV tarihimizin bu ilk yarışmasının başlangıcında ödüller daha ziyade sembolikti. Plaket, kupa, gümüş

tabak gibi... Sonraları kocaman bir televizyon alıcısı çıktı ortaya. “Ooooo, yarışmayı kazanan TV alıyor” haberi gündemin doruğuna oturdu. Bu arada yarışmada sorduğum sorular da halktan değişik tepkiler alıyordu. Kimilerine göre “çok zor”du sorular. Kimi için ise aynı sorular “çok kolay”dı. Bir gazetede o günlerde benimle yaptığı röportajda ilginç bir soru yöneltmişti: “Siz yarışmacı olsaydınız, yarışmada sorduğunuz soruları bilir miydiniz?”

İtiraf edeyim, o yarışmada beş yıl boyunca sorduğum sorular içinde bilemeyeceğim sorular vardı. Böylece o yarışma sayesinde televizyonculuğum gelişti, gazeteciliğimin önüne geçen bu ikinci mesleğim ağır bastı. Soruları sorup yarışmacıların bilmesini isterken kendim de öğreniyordum bilmediklerimi. Bu yarışma ansiklopedilere, bilgi veren kitaplara olan sevgimi inanılmayacak kadar artırdığı için daima teşekkürle andığım bir olaydır. O günlerde bana “yarışmacı olsam kaçınıcı tura kadar gidebileceğimi” soran bir dergiye verdiğim yanıtı hiç unutmam. Aynen şöyle demiştim:

“Ben mi? Ancak yarı finale, o da belki çıkardım.”

Tv'nin ilk yarışmasından söz ederken unutamadığım sahnelerden biri de, yarışmanın başlamasından önce yarışmacıların ellerinde koca koca kitaplarla, sayfa sayfa notlarla, okulda sınav kapısında bekleyen öğ-

TV tarihimizin bu ilk yarışmasının başlangıcında ödüller daha ziyade sembolikti. Plaket, kupa, gümüş tabak gibi...

rencileri anımsatan görüntüleriydi. Ya da yarışmadan sonra “Ah, o kadar iyi çalışmıştım ki, coğrafyadan Afrika'nın çıkacağını hiç beklemiyordum” diye yakınmaları...

Bildiklerimiz, Gördüklerimiz, Duyduklarımız, yarışmasının yapımcısı Mehtap Uyguner ve yönetmeni Göker Müftüoğlu ile yıllar süren çok güzel işbirliğimizi de daima mutlulukla hatırlarım. Göker, TV'nin ilk yıllarında çok şeyi çabuk öğrenmiş değerli bir yönetmendi. Gayet sakin, telaşsız, sunucuyu da rahatlatan bir TV'ci. Mehtap ise kültürlü, anlayışlı, iyi eğitim görmüş, her yönden sunucunun işini mükemmel başarmasını sağlayan bir yapımcı. Yarışmanın bana kazandırdığı dostları bu programda birlikte çalıştığım arkadaşlar...•

halitkivanc@butundunya.com.tr

Balyoz savcı ve yargıçlarının görsel varlıklarının arkasındaki gerçek yokluklarını “çıplak gözleriyle” gördüğüne ilk tanık olduğum kişi, Emekli Kurmay Albay ve bir “Balyoz sanığı” Suat Aytın’dır. Suat Aytın, karşısındaki Balyoz savcı ve yargıçlarının “arkalarındaki kimlikleri”ni görmüş, çok yakından tanıdığı Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin, bu kişilerin suçlamalarını ve kararlarını hiçbir zaman ciddiye almayacağını, onları tanıdığı an anlamıştı. 16 yıl hapis cezasına “mahkûm” edildiği kararın açıklanmasından iki gün sonra, Silivri’de açık görüşte “Büyük geçmiş olsun, komutan” diyerek boynuna sarıldığımda onun, beni teselli etmek için attığı kahkahası ve attığı “nara”sı, bugün de kulaklarımdadır: “*Üzülme dostum... Türkiye Cumhuriyeti Devleti var oldukça, beni bu ülkede 16 yıl hapiste tutabilecek bir kuvvet dünyada yoktur. Bunlar pamuk helvası gibidir; sıkarsın, avucunda yok olurlar. Değil 16 yıl, bunların ömrü beni içerde 16 ay bile tutmaya yetmeyecektir. Göreceksin.*”

O güne değin tanık olmadığım bir Türkiye Cumhuriyeti gerçeğini o gün, cezaevinin beton duvarları ve demir kapıları ardında Suat Aytın’dan öğrendim...

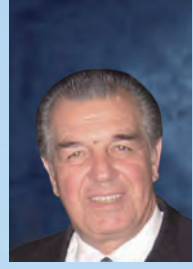
Mete Akyol

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Şimdiki Zaman

Can Pulak

Proje

Doğaya Lâzım

Ülkemizde gerçekten yoğun bir çevre katliamı var.

Bunu şu yaptı yada bu yaptı diye tartışmanın bir faydası yok. Çünkü her iktidarın bu katliamda az yada çok payı oldu. Ama şunu kabul etmeliyiz ki, katliam son yıllarda ciddi biçimde hız kazandı.

İnsanların ihtiyaçları bitmiyor. Hele günümüzde katlanarak artıyor. Enerji yetmiyor, su azalıyor, millet rahat yaşama ve konfora alıştı. Artık köylerde bile klima kullanılıyor. Öyle olunca, yeni kaynaklar yaratmak gerekiyor. Termik santraller

için kömür yetiştireceğiz diye geniş havzaları perişan ediyoruz. Tüm akarsuları hidroelektrik santralleri kuracağız diye mahvediyoruz. Maden çıkaracağız diye ormanlarımızı delik deşik ediyoruz. Buna doğa dayanır mı?

Türkiye'nin kaynaklarını kullanmama gibi bir lüksü olamaz. Enerji ithali için dünyanın parasını harcıyoruz. Bu masrafı kendi kaynaklarımızla azaltmak mümkün ise, elbetteki gereğini yapacağız. Ancak bunu doğayı tahrip etmeden de, çevreye fazla zarar vermeden de yapmak mümkün. Buna dikkat

etmeliyiz.

Sadece biz değil, dünya da aynı dikkati göstermek zorunda. Farkında değilmişiniz, iklimler değişiyor,-buzullar çözülüyor, çölleşme trafiği Ortadoğu üzerinden Avrupa'ya yaklaşıyor. Depremler arttı, dünya beşik gibi sallanıyor. Fırtınalar, kasırgalar, tayfunlar, hortumlar can alıyor, şehirleri tehdit ediyor. Hele sel felaketleri...

Böyle bir dünyada artık daha dikkatli, daha tasarruflu, daha tedbirli yaşamamız lazım. Aksi halde başımıza gelecek var.

Güneş ve rüzgar enerjisini kullanmak varken, gelirimizi yurtdışından aldığımız enerjiye harcarsak, buna daha fazla dayanamayız.

Allah korusun, inşallah gelmez ama, felaketi dualarla engellemek yerine, akıl ve fikirle önlemenin yolunu seçmeliyiz. Elbette her şeyde Allah'a sığınacağız. Ama Allah'ın verdiği akıl ve fikri de yerinde kullanmamız şart.

Doğanın üzerine inatla yürümez, ihtiyaçlarımızı daha düşünceli şekilde karşılama yollarını seçersek, sadece bu kuşağı değil, gelecek

kuşağı da düşünüp kaynakları heder etmezsek, akılcı bir yolculuğa başlamış oluruz. Güneş ve rüzgar enerjisini kullanmak dururken, gelirimizi yurtdışından aldığımız enerjiye harcarsak, buna daha fazla dayanamayız.

Ülkemiz güneş ve rüzgar zengini bir ülkedir. Bu iki kaynağı akıllıca devreye sokarsak, hem masraflarımızı azaltır, hem de doğamızı korumuş oluruz. Havamız ve akarsularımız giderek kirleniyor, denizlerimizde durum hiç de iç açıcı değil. Bu tabloyu düzeltmek yerine, kirliliği artırıcı bir yaşama göz yumarsak, bunun da ağır bedelini ödemek zorunda kalırız.

Ormanlarımız oksijen deposudur. Soluduğumuz oksijeni, yaktığımız, kestiğimiz ağaçlar üretir bize. O mübarek ağaçlara harp ilan etmişçesine saldırır, ormanlarımıza zarar verirse, sadece ülkemizin değil, sağlığımızın da geleceğini tehlikeye atmış oluruz. İstanbul'da büyük yatırım projelerine kurban edilen ormanlarımız, hepimiz için bir alarm olmalıdır. Bu tarihi şehrin akciğerlerini yok ediyoruz. Artık bu frenlenemeyen iştahın durması lâzım. Ya gideni yerine koyacağız yada ormanlarımıza dokunmayacağız. İstanbul'un etrafına yeni projelerden çok, yeni ormanlar gerekiyor. Gençlerimizle, askerlerimizle, sivil toplum kuruluşlarımızla bunu başarabiliriz.

Biraz da doğa için proje üretelim... •

canpulak@butundunya.com.tr

Tiyatrosuyla, Kütüphanesiyle,
Heykeli ve...“İnsan”ıyla...
Rüyalandaki Örnek Köy:

Bademler

Bir köy düşünün ki her vatandaşı tiyatroyla büyümüş, üstelik 1930'lardan beri oyunlar sahnelenen tiyatrosunun tüm oyuncularını da köylülerden oluşsun;

Yazan: SİBEL ÇAĞLAR

76 yıllık bir kütüphanesi olduğu gibi bir de oyuncak müzesi olsun; bakkalında, berberinde Deniz Gezmiş'in, Albert Einstein'ın resimleri, sözleri asılı olsun; ambalaj atıkları ayrıştırılarak toplansın, altyapı sorunu olmasın; herkes okuma yazma bilsin ve hiç kimse suç işlemesin; köylüler kendi aralarında sahne tekniklerini, oyunları tartışsın, edebiyat ve felsefe üzerine konuşsun ama bir yandan da tarlasında ekip, biçsin...

Bütün bunlar hayal değil gerçek; burası İzmir'in yanbaşındaki Bademler köyü.

Bademler, Güzelbahçe'den başlayıp Seferihisar'a doğru uzanan geniş koridorun ortalarında, İzmir'e 35, Seferihisar'a ve Urla'ya 9'ar km uzaklıkta bir köy. Bademler insanının 1820'li yıllara değin bu yörede göçebe yaşadığı ve tahtacılıkla geçindiği biliniyor. Çevre köyler için tekne, tokaç, dibek ve benzeri eşya yaptıkları, semer ağacı

Bademler köyünden bir görünüş kestikleri ve tahta biçtikleri anlaşılıyor. Zamanla kimi dış etkenlerin de zoruyla göçebeliği bırakıp yerleşik düzene geçmeye yöndiklerinde, köyün bugünkü yerini onlara Ulaşmış'tan Mestan Ağa adında yaşlı biri önermiş.

Başlangıçta köy on iki kıl çadır- la üç evden oluşuyormuş. Hemen bir kaç yıl içinde beş on aile daha bu yere gelip yerleşince köyün temeli atılmış. Yakın çevrede bulunan bir kaç badem ağacı nedeniyle burası sonraları Bademler diye anılmaya

başlanmış. Uzun süre yüzleri gülmemiş bu çalışkan insanların. Bunun sebebi susuzluk ve büyük bir emekle yetiştirdikleri tütünün para etmemesiymiş.

Bademler halkı bu yazgıyı değiştirmek için 1962 yılında bir kalkınma kooperatifi kurmuş ve güçlerini birleştirmiş. Şimdi yaklaşık 1500 kişinin yaşadığı köyün

en önemli geçim kaynağı çiçek. Nüfusun neredeyse yarıya yakını geçimini kooperatifin seralarında yetiştirdikleri çiçekten sağlıyor.

Bademler Köyü temizliği ile de dikkat çekiyor. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın 2012'de yaptığı bir yarışma sonucu Türkiye'nin en temiz köyü seçilen bu köyde haftanın her günü sokaklar yıkılıyor. "Her atık çöp değildir" prensibiyle köy meydanına pet şişe teneke ve izmaritler için ayrı kutular

konularak geri dönüşüm sağlanıyor.

Bademler, ülkemizde tiyatrosu olan ilk ve tek köy. Köye tiyatro sevgisini 1925 yılında atanan öğretmen Mustafa Anarat aşılarmış. Anarat, köylülere müsamereler oynatmış ve böylece köyü tiyatro sevdası sarmış. Daha İzmir’de Devlet Tiyatrosu yokken Bademler’de tiyatro oyunları sahnelenmiş. 1933 yılından günümüze kadar her yıl Bademler’de bir ya da iki oyun oynanmış. Anarat’ın yetiştirdiği öğrenciler köyün aydınlanmasında da büyük rol oynamışlar. Bademler’de tiyatro, yaşamın bir parçası olmuş; sahneye çıkmayan köylü yok gibi... Bademler tiyatrosunun oyuncusu, yönetmeni, ışıkçısı yani kadrosunun tamamı köylülerden oluşuyor. Köylüler gündüz tarlada çalışıyorlar, akşam tiyatrosunun yolunu tutuyorlar, rolleri varsa oyuncu olarak sahnede, oyunda rol almamışlarsa bu kez salonda seyirci olarak yerlerini alıyorlar.

Tiyatro sevgisi köyde öyle bir kök salmış

ki insanlar gerçek adları yerine oyunlarda başarıyla canlandırdıkları karakterin adıyla anılıyor olmuşlar. Köyde Shakespeare Ahmet’le Juliet Zeynep adlarında komşular

Bademler köyünde kağıt, plastik ve metal atıklar için geri dönüşüm için toplanıyor

da var, Mişon Emmi de var. Eskiden oyunlar Çeşmebaşı olarak anılan köyün meydanında sahneleniyormuş. 1963 yılında imece usulüyle bir tiyatro binası yapmaya başlamışlar. Bademler’de tiyatro 1969 yılında perdelerini açtığında, bir çok büyük kentte halk, hâlâ tiyatro

Bademler köyü tiyatrosu

özlemi içindeydi. 1963 yılında Berlin Film Festivali’nde Altın Ayı ödülü kazanan Susuz Yaz filmi de Bademler’de çekilmiş. Necati Cumalı’nın aynı adlı romanından

Köy tiyatrosunda bir oyun sonrası

uyarlanan film, Bademler insanının dramını beyazperdeye aktarmış ve Metin Erksan'ın yönettiği, Hülya Koçyiğit, Ulvi Doğan ve Erol Taş'ın başrollerini oynadığı filmin yardımcı oyuncularını ve figüranları Bademler halkındanmış. Daha sonra Pembe Kadın adlı sinema filmi de Bademler köyünde çekilmiş.

Bu iki sinema filmi oyunculuğa meraklı köylüler için adeta bir okul olmuş. Köyde çekilen filmler ve Necati Cumalı'nın tütün emekçilerinin mücadelesini anlatan eserleri Bademler'in ülke çapında ünlenmesini sağlamış.

Bademler uzaktan bakıldığında sıradan bir köy gibi görünüyor; ancak köyde dolaştıkça insan, hemen her adımda bir kat daha hayran kalıyor çevresine. Geliniz, bu hayranlığı birlikte duyumsayalım:

Şurada, köyün 76 yıldır kapıları açık duran kütüphanesi var. Biraz ötede, eski Gümrük ve Tekel Bakanı'nın adını taşıyan Mahmut

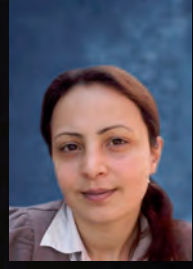
Türkmenoğlu Parkı'nı göreceksiniz. Parktaki kütüphanenin önünde bir heykel yükseliyor: Mask Dostluk Heykeli...

Bu masklar, Bademler'i "kardeş kent" olarak kabullenen Japonlar'ın bir armağını imiş. Birkaç adım ileride, Türkiye'nin ilk oyuncak müzesini göreceksiniz. Bu müze, arkeolog Musa Baran tarafından Bademler'de kurulmuş ve onun adını taşıyor.

Bademler'in, kişiyi kendine hayran bırakan bu özellikleri ve güzelliklerine burada konulacak noktayı, Türk kültürü araştırmacısı Sabiha Tansuğ'a bırakalım. Ünlü araştırmacı, Bademler Köyü konusundaki bir yazısında önce, ***"Bademler, Ege Uygarlıklarının izini süren köylerimizden biridir"*** yargısını açıklamakta, sonra da bu yargısını, size ulaştırdığı bir önerisiyle sürdürmektedir:

"Kadın erkek eşitliği, doğruluk, çalışkanlık, temizlik örnekleri görmek istiyorsanız bu köyü ziyaret edin." •

Dünya Döndükçe
Sabriye Aşır

Su bittikten Sonra Eriyerek Doğaya Karışan Şişe

İzlandalı ürün tasarımcısı Ari Jónsson, her yıl yüz milyonlarca tonu topraklarımızı ve su kaynaklarımızı kirleten plastik şişe atıklarını ortadan kaldıracak yeni bir buluş yaptı. Jónsson'un geliştirdiği ve alglerden elde edilen toz halindeki maddeyle üretilen ve tamamıyla doğal olan su şişesi, içerisindeki su bittiğinde hızlı bir biçimde ayrışarak doğaya karışıyor.

Plastik atıkların yerküremiz için oluşturduğu sağlık ve çevre riski, düşündüğümüzden çok daha ciddi. Dünyada üretilen plastiğin yarısı,

yalnızca bir kez kullanılıyor ve her yıl yüz milyonlarca ton plastik atığımız birikiyor. Plastiğin doğada yok olması ise bin yıl sürüyor.

Ari Jónsson:

"Bir kez kullanıp atacağımız içeceklerin şişeleri için, neden doğada çözünmeleri yüzlerce yıl süren malzemeleri kullanalım ki?"

Çöpe attığımız her bir plastik atık, düzenli depolama alanlarındaki çöp yığınlarının yükselmesi, yaban hayvanlarının plastik atıkları kimi zaman besin zannederek yemeleri ve okyanuslarımızın, su kaynaklarımızın kirlenmesi anlamına geliyor.

Dünyamızın karşı karşıya olduğu plastik atık sorununu ciddiye alan İzlanda Sanat Akademisi öğrencisi ve ürün tasarımcısı Ari Jónsson, bu plastik atıkların büyük bölümünü oluşturan su şişeleri konusunda, şişenin en hızlı şekilde geri dönüşümünü sağlayabilecek bir çalışma yapmaya karar verdi.

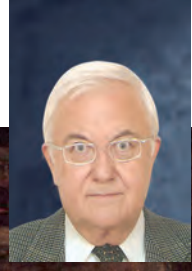
Su şişesi olarak kullanılabilir alternatif malzemeler üzerinde çalışan Jónsson çözümü, alglerden (su yosunları) elde edilen ve “agar” adı verilen toz halindeki bir maddede buldu. Suya eklendiğinde jel benzeri bir maddeye dönüşen agarı, doğru miktarda kullanabilmek için denemeler yapan Jónsson, doğru oranı bulduktan sonra karışımı önce ısıttı, ardından da şişe biçimindeki bir kalıpta dondurdu.

Tarihteki yeri 1650'lere kadar uzanan “agar”ı kullanarak bir su

şişesi elde eden Jónsson, “Her gün kullandığımız ve çöpe attığımız inanılmaz miktardaki plastiğin yerini alabilecek bir şeye gereksinimimiz olduğunu düşündüm. Bir kez kullanıp atacağımız içeceklerin şişeleri için, neden doğada çözümleri yüzlerce yıl süren malzemeleri kullanalım ki?” diyor.

Bir çeşit alg tozu olan “agar” kullanılarak yapılan su şişesinin, içerisinde su olduğu sürece şeklini koruduğunu anlatan Jónsson, su tüketildikten sonra ise şişenin hemen ayrışmaya başladığını dile getiriyor. Şişeyi hazırladığı malzemenin tamamıyla doğal olduğunu belirten Jónsson, tüketicilerin suyu içtikten sonra şişeden bir ısırik alabilecekleri denli sağlıklı bir madde olduğunu öne sürüyor. İzlanda'daki Design-March 2016 adı altında 3 gün süren bir tasarım etkinliğinde bu buluşunu sergileyen Jónsson, hemen ayrışmaya başlayan ve bir-iki hafta gibi kısa bir sürede doğaya karışan, tamamıyla doğal olan su şişesinin plastik şişeye alternatif olabileceğini dile getiriyor. •

sabriyeasir@butundunya.com.tr

Dönüşüm Mitleri

Mitolojideki tanrısal varlıkların dönüşme ve dönüştürme, yani kendilerinin ve başkalarının biçimlerini değiştirebilme yetileri söylencesel öykülere kattıkları fantastik boyutlarıyla çağlar boyunca insanların düşlerini süslemiş, hayal güçlerini ve dünyalarını zenginleştirmiş, sanatçılara esin kaynağı olmuştur.

İsimleri dönüşüm (metamorfoz) öykülerinin yer aldığı kitaplarıyla birlikte anılan iki Latin yazarı, Ovidius (MÖ 43-MS 17) ile Apuleius (MS 2.yy) dünya yazınının klasikleri arasında ölümsüzleşirken ayrıntı

zenginliği ve 200'den fazla öykü sayısı ile Ovidius öne çıkmaktadır. (Apuleius'un Dönüşümler kitabının ikinci ismi öyküleri anlatan ana karakterin dönüşümü nedeniyle Altın Eşek'tir.)

Dönüşüm öykülerinin bazılarında geçmiş sayılarımızda yer vermiş bulunuyoruz. Bunların en tanınmış olanları arasında her iki yazarın da işlediği Cupid (Eros) ile Psyche (BD 2014/8-9-10) ve Ovidius'tan aldığımız Ekho ile Narcissus (BD 2012/10), Pygmalion (BD 2014/4) ve Arachne (BD 2014/11) bulunmaktadır. Ovidius'un 15 kitaplık

Philemon ile Baucis konuklarını ağırlıyor.
(Adam Elsheimer, 1578-1660)

dev yapıtından yaptığımız bir seçki ile dönüşümler dizisini sürdürüyoruz. Yazarın doğal olarak Antik Roma'lı isimlerini kullandığı karakterlerin Yunan kökenli isimlerini de parantez içinde vermediği yararlı gördük.

Philemon ile Baucis

Bir zamanlar Frigya tepelerinden birinde dalları ve yapraklarıyla sarmaş dolaş bir görünüm sergileyen biri meşe diğeri ihlamur iki ağaç varmış. Ovidius onların öyküsünü anlatıyor:

Günlerden bir gün Jupiter (Zeus) Olympos'dan inip sıradan insan kılığında yaptığı ziyaretlerden birinde Frigya'ya uğramıştı. Oğlu Mercurius'u (Hermes) da almıştı yanına. Küçük bir gölün kıyısında

şirin bir köy dikkatlerini çekince geceyi burada geçirmeye karar verdiler. Ne var ki çaldıkları kapılar açılmıyor, açık pencereler kapatılıyordu. Mercurius gölün arkasındaki yamaçta bacası tüten saz damlı bir kulübeyi gösterdi babasına. Yamacı tırmanıp bir de onun kapısını çalmayı denediler. Kapı hemen açıldı ve güleryüzlü bir ihtiyar buyur etti onları. Ocağın başında yaşlı bir kadın tencerenin altındaki ateşi canlandırarak meşguldü. "Hoş geldiniz," dediler konuklarına. Yaşlı adam "Biz de akşam yemeğimizi hazırlıyorduk," dedi, "fazla bir şeyimiz yok, kusura bakmayın, ama bize katılırsanız seviniriz. Adım Philemon, bu da eşim Baucis; yorulmuşsunuzdur, buyrun, rahat edin." Şilteler serdi altlarına. Ellerini yüzlerini silmeleri için ıslak havlular verdi. Bahçelerinden topladıkları sebzele re kurutulmuş et parçaları katarak

hazırladıkları yemek pişerken sohbet ettiler. Konukların kendilerine kapılarını açmayan diğer evlere öfkeli oldukları belli oluyordu. Yaşlı çift közden çıkardıkları yumurtalarla bir avuç zeytin de koydular sofraya. Çatlakları balmumu ile pekiştirilmiş tahta bardaklarla kendi yaptıkları şaraptan ikram ettiler. Yemek akrabalar ve eski dostlar arasında olduğu gibi hoş bir havada sürerken Philemon'un dikkatini bir şey çekmişti. Yemekler yenildikçe azalıyordu, ama bardaklardaki şarap içildikçe azalmıyordu. O zaman bu konukların kendileri gibi sıradan insanlardan olmadığını anladı yaşlı adam. Aklına gelenler ürküttü onu. Sofrasının yoksulluğunun mahcubiyeti içinde dudaklarını başışlanma dualarıyla titreterek ikram edecek başka şeyler aradı. Kulübelerinde barındırdıkları bir kaz vardı. Onu kesip ikram etmek istedi, ama karı kocanın kazı yakalamak için yaşlılara özgü sarsak hareketlerle gösterdikleri çaba karşısında gülümseyen ve duyulan Jupiter ona gerek olmadığını, yeterince yediklerini söyledi. Yatıp uyudular.

Sabah olunca kimliklerini açtı Jupiter. Köyde bir tek bu evin kendilerini buyur ettiğini, bundan çok hoşnut kaldıklarını ve diğer evlerden gocunduklarını söyleyerek yaşlı karı kocayı peşine takıp yamacın tepesine kadar yürüttü onları. Sonra "Şimdi arkanıza dönüp bakın," dedi. Philemon ile

Baucis gözlerine inanamadılar. O küçük göl büyümüş, kıyısındaki evleri yutmuştu. Kendi kulübelerinin yerinde ise mermer sütunlu küçük bir tapınak yükseliyordu. Jupiter "Konukseverliğinizle bizi hoşnut ettiniz," dedi, "bir dileğiniz varsa söyleyin, yerine gelecek."

Philemon "Yüce Jupiter," diye yanıtladı, "tapınağımızın bekçisi olalım ve ömrümüz son bulduğunda ne ben eşimin mezarını göreyim, ne de o benimkini." Vedalaşıp ayrıldılar.

Philemon ile Baucis konuklarına kazlarını ikram etmeye çalışıyor. (Jean-Bernard Restout, 1732-1797)

Ve Philemon ile Baucis ömürlerinin geri kalan günlerini Jupiter tapınağının bekçileri olarak geçirdiler. Sayılı günleri sonlandığında dizdize otururlarken bedenleri kabuk bağlamaya, kolları yapraklanmaya başladı. Dudakları kabuklaşmadan Philemon "Elveda sevgili dostum," dedi Baucis'e. Kollarını uzattığında kendi dalları onun dallarını kucakladı.

Philemon ile Baucis'in dönüşümü.
(Arthur Rackham, 1867-1939)

Acis ile Galatea

Sicilya adasında geçen bu öyküde Ovidius erkek karakteri Latin, kadın karakteri de Yunan kökeninden almış, deyim yerinde ise 'Greko-Romen' bir ortamda kurgulamış öyküsünü. Acis Roma mitolojisinde Yunan Kronos ile özdeşleştirilen Saturnus'un torunlarından, çiftçilerin ve çobanların koruyucu tanrısal varlık Faunus'un oğludur. Annesi de Etna dağının eteklerinde akan Symaethus ırmağının nympha kızlarındandır. Galatea ise Yunan mitolojisinde denizlerin yaşlı adamı olarak tanınan Nereus'un 50 kızından, yani Nereidler diye bilinen nymphalardan biridir. Adı 'süt beyazı' anlamına gelmektedir.

Öykü Galatea'nın anlatımını-

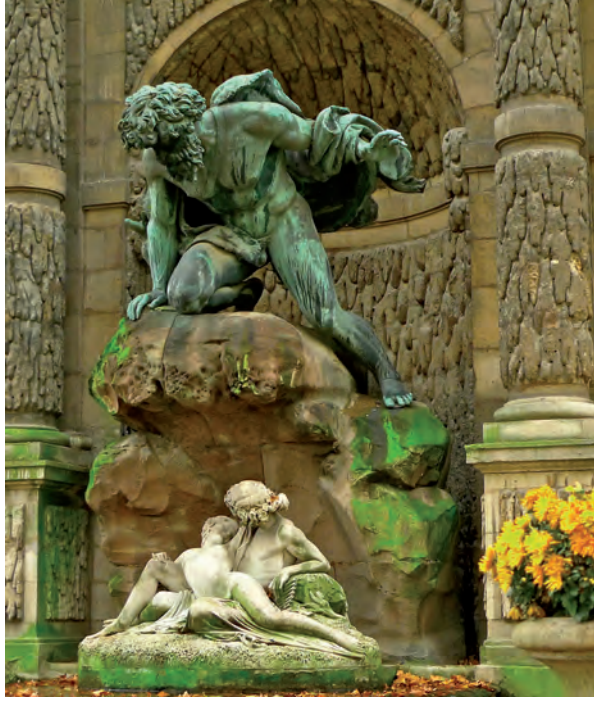
la başlar. Karşısındaki dinleyici onun saçlarını tarayan güzel deniz nymphası Scylla'dır. Galatea başından geçenleri, aşkını ve sonra yaşadığı kederi paylaşır onunla. Anlattığına göre henüz 16 yaşında olan Acis'i sevmiştir, ama uzun sürmemiştir aşkları. Çünkü Ada'nın kayalık girintilerinde yaşadıkları birlikteliğin üzerine karanlık bir gölge çökmüştür. Tek gözlü dev kyklops Polyphemos'tur bu. Galatea'nın peşindedir. Yabani görünümünden beklenmeyen bir biçimde,

kendi yaptığı kocaman bir panflüt eşliğinde ezgiler söyleyerek ona karşı olan aşkını dile getirmektedir. Etna civarındaki bir bilicinin "Bir gün Odysseus gelecek, alınının ortasındaki o tek gözünü kör edecek," (Bkz: BD 2013/11-Odysseus-3. durak) yolundaki kehanetine karşı gülererek "O gözümü bir kız çoktan kör etti bile," diye cevap vermiştir.

Ezgilerinde neler söylemez ki? "Benden korkma, aşkımdan kaçma; senin yüzdüğün suların efendisi babam Neptunus (Poseidon) kadar güçlüyüm; Jupiter'in yıldırımları vız gelir bana; dağın yarısı benim; kayalara oyduğum bir evim var, kışın üşümez, yazın sıcaktan bunalmazsın; bahçemdeki ağaçlardan meyveler sarkar; sürülerim var, süt sağar peynir yaparsın; uzun saç-

larımla gövdemdeki kılları hor görme, ağaçlar yapraksız, atlar yelesiz olmaz...” Kıscacı onun yaşadığı antik bir ‘Güzel ile Çirkin’ serüvenidir. Fakat Kyklops’un sözleri Galatea’yı etkilemez. Onun gönlü Acis’tedir. Genç âşık-ları sürekli izleyen Polyphemos’un kıskançlığı giderek koyulaşır, sözleri tehdide dönüşür. Galatea’nın kendisi gibi görkemli bir erkeğe yüz çevirip cılız Acis’e neden kucak açtığını anlayamaz. “Onun bedenini parçalayıp senin sularına fırlatacağım, o zaman iyice kucaklarsın onu,” demeye kadar götürür tehditlerini.

Sonunda bütün öfkesini kusar genç âşıklara. Kavalıkların tepesinden onları kucak kucağa gördüğü bir gün çıkardığı homurtular Etna’yı bile sarsar. Galatea korkusundan sulara dalıp kaçarken Kyklops yalnız ve çaresiz kalan Acis’e büyük bir kaya fırlatır. Galatea şöyle bitirir öyküsünü: “Sevgilim bir yandan kaçıyor, bir yandan da anne babasına seslenip yardım diliyordu onlardan. Kyklops’un attığı kaya yere gömdü onu. Kanları kayanın altından sızmaya başladı. Ben de yazgımın bana buyurduğu şeyi yaptım. Anne-babasının güçlerini verdim ona. Kıpırmızı akan kan önce pembeleşti, sonra suya dönüştü. Acis’in üzerindeki kaya ikiye bölündü.

Polyphemos Acis ile Galatea’yı izliyor. (Auguste Ottin, 1811-1890). Yer: Paris, Lüksemburg Bahçeleri, Medicis Çeşmesi.

Aradaki çatlaktan yeşil sazlar boy-verdi. Kayanın dibinden çıkan sular yağmurla kabaran nehir suları gibi çoğalarak akmaya başladı. Acis nehir oldu, ruhu ismini verdiği nehirde ölümsüzleşti”. •

halukerdemol@butundunya.com.tr

Notlar:

- 1- Galatea’nın öyküsünü dinleyen Scylla’nın sonu acıklıdır. Büyücü Kirke’nin gazabına uğrayan kız korkunç bir canavara dönüşür. Odysseus onunla yolculuğunun 9. durağında karşılaşacaktır. (BD 2014/1.)
- 2- Ovidius’tan sonra Galatea’nın ismi Pygmalion öyküsündeki heykelden dönüşen kadın kişiliğe verilmiştir. (BD 2014/4.)

Mitolojiden Felsefeye

Yazan: ECE SARAÇOĞLU

Yıllar önce derginizde yayımladığımız “A. Schopenhauer” konulu yazımı gördüğümde duyduğum mutluluğu dün gibi hatırlıyorum. O zaman daha üniversite 1. sınıfta, başarılı bir felsefeci olabilme yolunda ilk adımlarımı atıyordum. Bu süreçte, hayata bakışımı şekillendiren, birçok filozof-düşünür, kitap, makale ve değerli hocalarım oldu. Üniversite hayatım boyunca beni donatan, saygıdeğer hocam Prof. Dr. Atilla Erdemli’yi ve geçen aylarda çıkan “Mitostan Felsefeye”⁽¹⁾ adlı kitabını tüm Bütün Dünya okurlarıyla tanıştırmak istedim. Yaşamımı olumlu yönde etkileyen hocamın kitabı, dilerim konuya ilgi duyan okurlarımız için de yararlı olur.

“O lur da bir gün bu dünyada bir çocuğunuz olursa, daha küçücükken ona üç şeyi düşünmeden verin: Birincisi yüzme, ikincisi bale ve üçüncüsü de bir müzik aleti.” diye öğütlemişti felsefe bölümü hocam Prof. Dr. Atilla Erdemli.

Yüzmenin amacı, ilk filozof Thales’in savunduğu evrenin ana maddesi (arkhe) ‘su’dur görü-

şünden de yola çıkarak; çocuğa anne karnında su içinde geçirdiği o süreyi yeniden hatırlatmak ve hem bedenini hem de ruhun ihtiyacı olan suyla tanıştırmaktır.

Balenin amacı, ağaç yaşken eğilir sözünden yola çıkarak, çocuğa daha küçük yaşlardan itibaren disiplini, sorumluluğu ve çalışkanlığı öğretmektir.

Müzik aletinin amacı ise bambaşkadır. Çocuk onunla doğadaki sesleri okuyabilmenin yanısıra, müzik aleti ile kurduğu bağla paylaşmanın, üretmenin, dostluğun ve sevginin değerini kavrar.

Bir insan yetiştirebilmenin püf noktası, daha iyi anlatılma-
mazdı diye düşünüyorum.

Bir kitapçada, hayata bakışımı şekillendiren hocamın görüşlerini arkadaşılımla paylaştığım sırada felsefe rafında bir kitap gözüme ilişti:

Mitostan Felsefeye. Yazan; Atilla Erdemli.

Hocam yıllardır gece gündüz üzerinde çalıştığı kitabını sonunda tamamlamış ve biz öğrencilerine sürpriz yapmıştı.

Uzun yıllar İstanbul Üniversitesi

*Atilla Erdemli,
'Mitostan Felsefeye' adlı yeni kitabı ile yıllardır süregelen mitoloji ve felsefe arasındaki ilişkiyi en ince ayrıntısına kadar inceliyor*

tesini Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünde akademisyen olarak görev yapan aynı zamanda da 1983-2010 yıllarında Türkiye Dağcılık Federasyonu'nun İstanbul temsilciğini yürüten ve 1992-1996 yıllarında TMOK Olimpik Akademi Başkanlığı yapan, felsefeyle olduğu kadar sporla da oldukça yakından ilgilenen Atilla Erdemli'nin; yaşama, tarih, varlık ve spor felsefesi alanlarında yayımlanmış

çeşitli deneme ve makaleleri dışında yayımlanmış beş kitabı vardır. (1)

Atilla Erdemli'nin yeni kitabı 'Mitostan Felsefeye' adından da anlaşılacağı üzere, yıllardır süregelen mitoloji ve felsefe arasındaki ilişkiyi en ince ayrıntısına kadar incelemek ve düşünce

tarihi içerisindeki durumunu yeniden tartışmayı amaçlamaktadır. Bu amaçla tarihin parçalarına ayrılmış, tarihsel olayları birbirinden rahatlıkla çekip koparabileceğimiz bir

alan olmadığı daha iyi anlaşılacaktır. Dolayısıyla şunu rahatlıkla söylemek mümkündür: Mitoloji, felsefe ve bilim bir arada evrilerek düşünce tarihini meydana getirmişlerdir.

Erdemli'nin kitabı, Antikçağ mitolojisi üzerinden felsefenin

Mitoloji, felsefe ve bilim bir arada evrilerek düşünce tarihini meydana getirmişlerdir.

doğuşunu ve mitolojik alıntılardan yola çıkarak, tüm tarihsel süreci irdelemektedir. Bu konuların ışığında kitap, üç ana bölümle karşımıza çıkar.

İlk bölümde ‘Çıplak Varlık’ başlığıyla varlığın kendisi ve bu varlığın bilgiye nasıl zorunlu olduğu araştırılmıştır.

İkinci bölümde Mitolojinin bir düşünme modeli olarak felsefede nasıl görüldüğü incelenmiştir.

Üçüncü bölümde ise, İlkçağ Yunan filozoflarının temel felsefi tartışmalarına yer verilmiştir.

Erdemli, tartıştığı tüm bu sorunlarla birlikte eserinde; Arkhe (evrenin ana maddesi), Nous (yaratıcı kuvvet, temel erek), Oluş ve Khaos gibi temel kavramları da harmanlayarak okuru bilgilendirmiştir. Bu incelemeleri yaparken Antikçağ filozofları ve daha yakın dönemlerden Descartes ve Kant gibi daha birçok düşünürün fikirlerine yer veren Erdemli, açıklayıcı örnek ve alıntılarla düşünsel dünyamızı

aydınlatan bir okuma sağlamıştır.

Genel olarak belirtmek gerekirse ‘Mitostan Felsefeye’ sadece felsefeyle ilgilenenlerin değil; içinde tarihin ve düşüncenin yer aldığı metinlere ilgi duyan herkesin keyifle okuyabileceği, okurken düşünce tarihini yeniden yorumlayıp anlamlandırabileceği önemli bir başvuru kaynağıdır.

Sözlerimi, Atilla Erdemli’nin eserindeki birkaç cümleyle bitirmek isterim:

“İnsanlar bıkkınlıkla durup, kendilerini avutup oyalayacak ve zamanı sıkıntısız geçirecekleri kaçışlara girebilirler. Oysa bireye düşün beklemekten öte, bilgiye inançla bağlanıp, uğraşmaktır. Yani tam da felsefe yapacak zmandayız.” •

1- Mitostan Felsefeye Atilla Erdemli, Ayrıntı Yayınları, 2015 **2- İnsan, Spor ve Olimpizm** (Sarmal Yayınevi, 1996), **Dağlarla** (İnsancıl Yayınları, 1998), **Spor Felsefesi** (E Yayınları, 2002), **Avuçlarımızdaki Cennet** (E Yayınları, 2004), **Spor Yapan İnsan** (E Yayınları, 2008).

FELSEFENİN İŞLEVLERİ

Felsefe belki de Bertrand Russel’in dediği gibi insanı adetlerin, geleneklerin ve alışkanlıkların tiranlığından kurtardığı için yararlı ve değerlidir... Ayrıca;

- Kişiyi önyargılardan uzak tutar.
- Aklın önemini kavratır.
- İnsanları bilinçli yapar.
- Hayatla ilgili farklı görüşler ortaya koyar, farklı bakış açıları kazandırır.
- Gerçekleri öğrenme ve anlama ihtiyacımızı karşılar.
- Sağlıklı düşünme yollarını öğretir.
- Bilimlere yol gösterir.
- İnsanlarda merak ve kuşku uyanıdır.
- Bireyin yaşamını anlamlı ve değerli kılar.
- Demokrasinin yerleşip, gelişmesine ve işleyişine katkı sağlar
- İnsanlara bağınaz olmamayı ve önyargısız olmayı öğretir.
- İnsanlara düşündüğü gibi yaşama olanağı sunar.

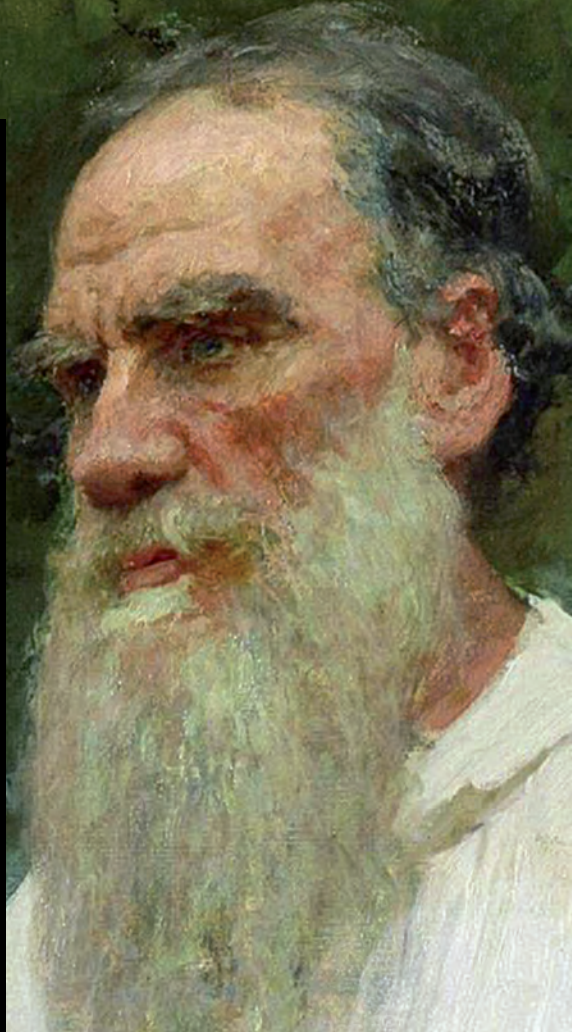
ÜNLÜLERİN
BİYOGRAFİLERİ

Tolstoy'un Son Büyük Romanı: Hacı Murat

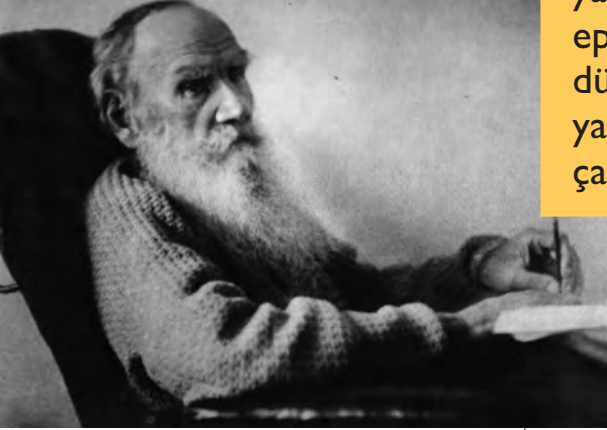
Yazan: MÜMTAZ İDİL

Tüm zamanların en büyük roman yazarı kabul edilen Lev Tolstoy, Hacı Murat adlı romanına 1896 yılında başladı, ama romanı ancak 1904 yılında bitirebildi. Biter bitmez de yayımlamadı. Daha da ilginç, roman Tolstoy'un ölümünden sonra yayımlandı.

Romanda Müslüman bir Tatar olan Hacı Murat anlatılır. Şeyh Şamil'in sağ koludur; kahramanlığı, mertliği gerek Tatarlar gerekse Ruslar arasında da çok iyi bilinir. Tarihsel gerçeklere neredeyse bire bir uyan bir roman yazmıştır Tolstoy.

Lev Nikolayeviç Tolstoy 28 Ağustos 1828'de Yasnaya Polyana'da doğdu. Çok varlıklı ve soylu bir aileden geliyordu. Oturdukları malikânede 700'den fazla hizmetli çalışırdı. Babası aralarında Türkiye de olmak üzere birçok ülkede elçilik yapmıştı. Annesi ise Bolkonski ailesinden bir prensesti. Üç yaşında annesini dokuz yaşında da babasını kaybeden Tolstoy, iki akraba kadın tarafından büyütüldü. Biri kız beş kardeştiler Tolstoylar. Serj, Dimitri, Nikola ve Lev Tolstoy.

Babası öldüğünde Tolstoy Moskova'daydı. Bir süre Yasnaya Polyana'daki malikanede kaldıktan sonra, Kazan'a gitti. Özel öğretmen yardımıyla üniversiteye hazırlandı, ama başarısız bir öğrenci olmaktan öteye gidemedi. Kardeşler için şöyle diyordu yakınları:

"Serj isterse başarır, Dimitri ister ama başaramaz, Lev ise istemez de, başaramaz da..."

Yine de Tolstoy üniversiteyi

kazandı ve Doğu felsefesi ve yaşamıyla ilgilenmeye başladı. Arapça öğrendi. Ama hevesi çabuk geçti ve hukuk okumaya karar verdi. En sonunda da okulun kendisine bir şey katmadığını ileri sürerek üniversiteyi bıraktı. İkil bir yaşamın içine

İkili bir yaşamın içine düşmüştü: Hem stoacı olup kendine işkenceler yapıyor hem de epikürcü olup tüm dünya zevklerinden yararlanmaya çalışıyordu.

düşmüştü: Hem stoacı olup kendine işkenceler yapıyor hem de epikürcü olup tüm dünya zevklerinden yararlanmaya çalışıyordu. Jean Jacques Rousseau hayranıydı gençliğinde.

1847 yılında üniversiteyle tüm ilişkisini kestikten sonra Yasnaya Polyana'ya döndü. 1851 yılına kadar da burada kaldı. Köylülerle ve malikanedeki hizmetlilerle sıkı bir dostluk kurdu. Böylece hayatı öğrendiğini düşünüyordu.

1851 yılında askerliğe girmekle yaptığı hata, onun için belki de yaşamı tam anlamıyla kavramasına neden olacak bir şanstı. O yıl Kafkasya'ya gidip, orduya katıldı. Şeyh

Şamil ve Hacı Murat hikayeleri bu nedenle ilgisini çekiyordu.

Aşk açısından ilk reddedilişini Kafkasya’da yaşadığı ve yine Kafkasya’da ilk öyküsünü ünlü Rus yazar Nekrasov’un yönettiği Sovremennik (çağdaş) dergisine gönderdi. Öykü çok dikkat çekti.

1854 yılına gelindiğinde askerlik hayatı birdenbire sonlandı. Yaşamında büyük acılara neden olan ve sonraları savaş karşıtlığı fikirlerine temel olan Sivastopol kuşatmasındaki anılarını “Sivastopol Kuşatması Anıları” adı altında yazmaya başladı. Öyküler Çar I. Nikola’nın da ilgisini çekmişti ve Tolstoy’un düşmanla karşı karşıya getirilmesi emrini vermişti. Bu nedenle de Tolstoy Petersburg’a nakledildi ve askerlik yaşamı da sona erdi.

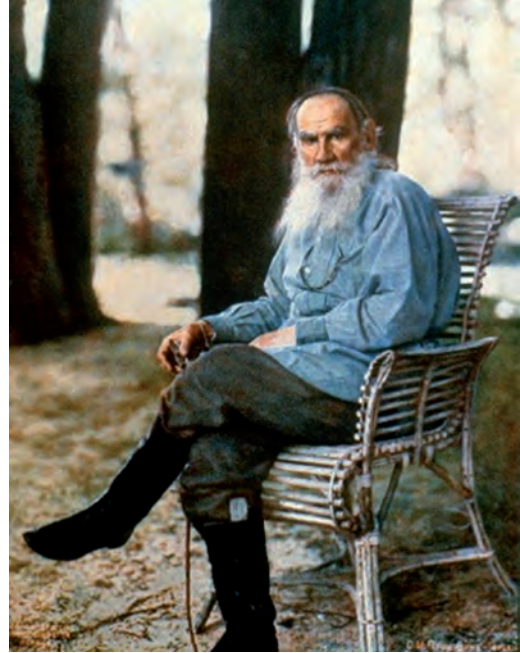
Sonraları İsviçre’yi de kapsayan uzun bir yurtdışı seyahatine çıktı. Paris’teyken bir giyotinle idam sahnesine katıldı. Bu sahne Tolstoy’u bir anda kendine getirmişti sanki. Şöyle yazıyordu o anlar için:

“Başın bedenden ayrılıp hüünlü bir güüültüyle sepetin dibine düştüğünü gördüğüm zaman, aklım ile değil ama bütün varlığım ile, ilerleme mantığının hiçbir kuramının bu eylemi haklı çıkarmayacağını anladım... İnsanlar ve ilerleme bana bu cezanın kurtarıcı ve zorunlu olduğunu kanıtlamaya çalışsalar bile bunun yargıcı benim yüreğimdir ve bu vahşeti her zaman reddedecektir.”

Ölüm cezasına bu nedenle kar-

şıydı. Yıllar sonra Tolstoy’un derin etkisinde kalan Anton Çehov’un “Bahis” adlı öyküsü bu konuyu ele alırken bariz Tolstoy izleri taşıyacaktı.

1859 yılında yeniden Avrupa’ya gitti. Kendini yetiştirmeye çalışıyordu. Almanya’da bir yıl kaldı ve pedagojiyle ilgilendi. Lizst ve

Wagner ile tanıştı. Ardından İtalya, İngiltere ve Belçika’ya gitti. Yasna-ya Polyana’ya yeniden döndüğünde, çocuklar için “anarşist felsefeye dayanan” bir okul açtı. Okulda hiçbir zorunluluk yoktu. İsterse geliyordu çocuklar, istemezlerse devam etmiyorlardı. Sonuç tam bir hüsrandı. Aileler çocuklarını Tolstoy’un okulundan çektiler.

1862 yılında tüm yaşamı boyunca kendisine ve yazarlığına büyük katkısı olan Sofi Andreyevna ile evlendi. Ama evliliğin ilk yıllarında yazarlığında büyük düşüş yaşadı. Yazdıkları okunmuyor, hatta eleştirmenler eleştiriye değer bile bulmuyorlardı.

Sofi Tolstova büyük destek sağladı ve tam bu sıralarda en büyük iki

Tolstoy ve Sofi Tolstova

romanını Savaş ve Barış ile Anna Karenina'yı yazmaya başladı. Anna Karenina'yı büyük zorlukla, sıkıntıyla ve istemeyerek bitirdi. Eleştirmenler romanı göklere çıkarınca da, "Sanat yalandır," dedi. "Bense artık güzel bir yalanı bile sevmiyorum."

Bu yıllar Tolstoy'un yaşamı anlamsız bulduğu, büyük bunalmalara düştüğü verimli ama mutsuz yıllar oldu. Değişim başlamıştı. Romancılığı dışında hemen her şeyle ilgilenir olmuştu. Köylülerle daha fazla ilgileniyor, balık avına çıkıyor, toprakla uğraşıyor ve sık sık Moskova'ya gidiyordu.

Bir yandan da düşünüyordu:

Kendisine göre çok daha güç bir durumda olan milyonlarca insanın neden kendisi gibi mutsuz görünmediklerini, neden intihar etmediklerini merak ediyordu.

İtiraflar adlı eserinde, "Erken gelmiş bir bahar günüydü," diye yazar. "Ormanda yalnız başıma yürüyordum. Sesleri dinliyordum.

Son üç yılımdaki iç kargaşamı, Tanrı'yı arayışımı, sürekli olarak sevinçten mutsuzluğa dönüşümü düşünüyordum... Ansızın, ancak Tanrı'ya inandığım zaman yaşadığımı anladım. Onu düşünmekle bile, sevinçli yaşam dalgaları kabarıyordu içimde. Çevremdeki herşey canlanıyor, herşey bir anlam kazanıyordu. Ama inanmaya başlar başlamaz da bütün bunlar duruyordu."

Tolstoy'u elbette bir kaç dergi sayfasına sığdırmak mümkün değil. Aslında hiçkimseyi sığdırmak mümkün değil, ama Tolstoy biraz daha zor.

7 Kasım 1910 günü Yasnaya Polyana'daki tren istasyonunda saat sabahın sekizini beş geçe öldüğünde, "Ya köylüler, köylüler nasıl ölürleri ki," diye sorguluyordu hâlâ...

Tolstoy'un Tanrı ile başlayan, umutsuzlukla devam eden, sonra yazarlığını besleyen, ardından savaşçı olan, savaşa karşıtlığını da sonuna kadar yaşayan ve en son da anarşist felsefeyi benimseyen uzun yolunda, onun düşünceleriyle bu sayfalarda yeniden yer almayı çok isterim. •

munm tazidil@butundunya.com.tr

Tarihten Damlalar
Mümtaz İdil

Kafkas Kartalı

Hacı Murat

General Von Klugenau, Hacı Murat'ı yakalamaya çalışmış, ama elinden kaçırmıştı. Uzun aramalardan sonra Hacı Murat'ın Çelmes köyünde olduğunu öğrenen Klugenau, şu mektubu yazmıştı:

Léon Tolstoï

Hadji Mourad

(Le dernier chef-d'œuvre de Tolstoï)

“... Eğer vicdanın büyük çarımıza karşı düzgün ve kökten bağlıysa, hemen yanıma gel. Başka kimseden korkun olmasın. Seni koruyacak olan benim. Bütün varlığını, malın ve mülkün olduğu gibi sana geri verilecek

ve sen Rus adaletinin büyüklüğünü görüp anlayacaksın...”

Uzun süre mektuba şaşkın şaşkın bakan Hacı Murat, bakışlarını mektubu getiren ulaka dikerek, “*Git o generale söyle,*” diye yumuşak bir sesle söze başladı. “*Hacı Murat bu mektubun karşılığını kalemle değil, kılıcıyla verecektir!.. General fazla merak da etmesin, onu çok bekletmeyeceğim.*”

1812 yılında Kafkasya'nın köylerinden birinde dünyaya gelen Hacı Murat, Avar hanlarına sütanelik yapan Fatma kadındı. Avar hanının karısı Bahu Bike de aynı dönemlerde bir oğlan çocuğu doğurdu. Çocuğa Bulaç adını verdiler. Bulaç'ı da Hacı Murat'ın annesinin emzirmesi gerekiyordu, ama sütü-

nün kendi çocuğuna yetmeyeceğini düşünen Fatma kadın, Avar Han'ın çocuğunu emzirmeyi reddetti ve kocası Hitina Mahomat'a “*Ben yavrumu aç bırakamam, başka sütanne bulsunlar,*” dedi. Çok sinirlenen Hitina Muhammat, karısını göğsünden bıçakladı. Kadın da Hacı Murat ile birlikte evi terk etti.

İşte tam bu sırada da Fatma kadın ile oğlunu Bahu Bike saraya, koruma altına aldı. Hacı Murat da böylelikle Bulaç ile birlikte büyüdü. Bahu Bike Ruslarla iyi geçinmeye çalışsan bir kadındı, ama Muhammat Ruslarla çarpışmayı göze aldı.

Bunun üzerine Rus ordusu Gimri'yi bastı ve Muhammat ile birlikte yüzlerce Kafkasyalı'yı kılıçtan geçirdi. Bu sırada, Avar Hanlığını yok etmekte kararlı yeni bir lider doğmuştu: Hamzat Bey...

Hamzat bey Bulaç'ı rehlin aldı; ağbeyleri Umma Han ve Nutsal Han'ı öldürdü, son olarak Bulaç'ı öldürmekle tehdit ettiği Bahu Bike'yi de yanına çağırarak öldürttü. Bulaç Han, Şeyh Şamil'in araya girmesiyle Hamzat Bey'in dehşetinden kurtulmuştu, ama Rus baskını sırasında o da nehre düşerek boğuldu.

Bu koşullar içinde büyüyen Hacı Murat, 23 yaşına geldiğinde ağbeyi Osman ile birlikte 1835 yılında Hamzat Bey'i öldürdüler.

Bu olay en çok da Rusların hoşuna gitmişti. Hacı Murat'ı kahraman ilan ettiler. İşte o anda Hacı Murat, Hamzat Bey'i öldürmekle

çok büyük bir hata yaptığını anladı.

Bahu Bike'den sonra Avar tahtına Çar yanlısı Ahmet Han geçmişti. Kafkas halkının Rusların tam bir boyunduruğa girmesi için her türlü yolu deniyordu. Hacı Murat ise o sıralarda kendine kahraman muamelesi yapan Ruslar tarafından Avar hanlığının başkenti Hunzak'a vali olarak atanmıştı. Rusların bu kadar önem verdiği Hacı Murat, Avar Han'ın başındaki Ahmet Han'ın ürkmesine neden oldu ve Hacı Murat'ı ayaklanma çıkarttığı gerekçesiyle tutuklattı.

Hacı Murat büyük güvenlik tedbirleri altında Temirhan kentine doğru yola çıkarıldı. Yolda karlı bir dar geçitten geçerken, yanındaki Rus esirle birlikte kendini uçuruma bıraktı. Herkes ikisinin de öldüğünü düşündüğünden yollarına devam ettiler. Bir çoban Hacı Murat ile yanındaki Rusu yarı donmuş bir halde buldu. Bir tek araz vardı bedeninde: Bir bacağı yanlısı kaynamış ve kısa kalmıştı. Aksıyordu yani.

Hamzat beyin öldürülmesinin ardından Kafkasya'nın bağımsızlık savaşının başına Şeyh Şamil geçmişti. Hacı Murat Şeyh Şamil'e bir mektup yazarak onun yanında savaşmak istediğini bildirdi. Şeyh Şamil de kabul etti.

Şeyh Şamil'in emrine giren Hacı Murat, tüm gücüyle Kafkas-

ya'nın bağımsızlığı için savaştı. Onu efsanelştiren olay, Kulitsma savaşında beş kurşun ile yaralanmasına rağmen sonuna kadar çarpışmayı sürdürmesiydi.

1843 yılındaki Kerkebil savaşında Rusları yan ve arkadan kuşatarak büyük zafer kazandı. Rusların komutanı Zalatoşin'i öldürdü. Çar yerine de ona çok benzeyen Neçayev'i kaçırdı.

Ama ne olduysa 1851 yılında oldu. O güne kadar Kafkasya'nın bağımsızlığı için savaşan Hacı Murat, bir anda Ruslara sığındı ve onlardan yardım istedi.

İşte belki de bu yüzden, 19'uncu yüzyılın en büyük romancısı kabul edilen Lev Tolstoy'un romanına konu oldu. Tolstoy, bu gözü pek delikanlıyı aynı adlı romanıyla tüm dünyaya tanıttı.

1852 yılında yaptığı "saf de-ğiştirmenin" utancından yeniden Ruslardan ayrılıp, Şeyh Şamil saf-larına geçmek üzere yola çıktı, ama Rus komutan Karganov tarafından kuşatıldı. "Teslim ol!" çağrılarını duymazlıktan geldi. Sonuna kadar savaştı kılıcıyla, ama ateşli silahlar onun kılıcının uzanamayacağı yerde patlıyordu. Şakağından aldığı mer-mi nedeniyle bir daha kalkmamak üzere yere uzandı... •

mumtazidil@butundunya.com.tr

Türk Dili

Orhan Velidedeoğlu

Asalak Sözcükler

(Dil talaşı – Pârseng)

(Geçen sayıdan devam)

B-*Bay-bây / Ba-baaay!..*
TV yayınlarından: *Bana sorarsanız... Bunu şöyle açıklayayım.../ Belkim... Belkime... (belki) / Bikerem (bir kere) o öyle değil... / Ben bilene çok beğendim (Ben bile çok beğendim).*

Yaşlı bir profesörle yaptığım söyleşide her açıklamasının başında: *“Bakınız ne, biliyor musunuz?”*, *“Bilmem, biliyor musunuz?”*, *“En güzeli ne, biliyor musunuz?”*, *“Şimdi ne, biliyor usunuz?”* yine-

lemeleri...

Ben var ya, onu öyle yapmazdım...

Biliyorsunuz mu?.. (Biliyor musunuz?),

Bu ne bilicen mi? (Bu ne, bilecek misin?),

C-*“Canım...” İçtenlikli konuşma, samimi davranış sözcüğü olarak yaygın kullanımda. Ancak, küçüklerin büyüklere bu sözle seslenmeleri hoş karşılanmaz.*

Dilbilimci Sayın Feyza Hepçi-

lingirler, bir yazısında anlatıyordu: Mağazada, kendisine devamlı ‘canım’ diyen satıcı genç kıza “Bana ‘canım’ dememeniz mümkün mü?” uyarısına aldığı yanıt:

-Peki canım!..

Cancazım, cancağazım/ cancâ-zıma, cancağızıma / şimdîcâzıma/ sonracuuma... ondan sonracuuma...)

Ciddi olamazsın, hayır!..

Aile-cek /ailecene / demincek / şimdiyecek / fazlacana/ hızlı-canal/ kibarcana/ nazıkcene/ sadecene/ şöylcene/ toplucana/ yavaşcana...

“Bana ‘canım’ dememeniz mümkün mü?”

“Peki canım”

Ç-çav!... (Hoşça kal), **Çekildik** (çektirdik) Fotoğraf çekildik... Yeni evliler resim çekildiler...

D-Dehşet bir manzara.../ **Dediğim** (söylediğim) **gibi...** (Söze başlarken...)/ **Demek istiyorum ki...**/ **Derim** (Bayramınız kutlu olsun, derim).

... dedim: “Yarına kadar **dedim**, geliyorum dedim, o zaman görüşelim **dedim.**”

Demek istiyorum ki..., Diyebilirim ki..., Diyerekten: “Hepinize

hoşgeldiniz diyerekten sözlerime başlıyorum.”

... derim: “Vitrindeki şu saati çıkarırsanız da bir görsek, **derim...**”

Dinleyeceez: Şimdi klasik müzik dinleyeceez...Dinleyeceemiz eser...

Diyorum: “Hoşçakalın diyorum”, “Herkes iyi günler, diyorum.” (‘diyorum’ demese, karşısındaki ‘hoşçakalın’ denildiğinin ayırdına varamayacak mı?)

“Sözümü, konuya bir kez daha değinerek noktalayayım **diyorum...**”

“**...diye düşünüyorum.**” (Bir konuşmanın ya da sorunun sonunda)

E–Efendim; ne biliyor musunuz?... **Efendime söyleyeyim...**

Efendicâzım: **Ondan sonra efendicâzım, efendicâzıma, efendicağızıma...**

Emin misin?..

“... ene”: **Bakarkene (Bakarken), Ben bilene (Ben bile...)**

F– Falan: falan filan, falan fıstık, falan fertekiz, falan feşmekân / filan falan/falan yani / fazlacana / feci güzel...

G–Giderkene (Giderkene bile söyleniyordu) / geliyosun mu, gidiyosun mu? /geldiydi, gittiydi / gıcık kaptım, gıcık oldum / der gibime geldi.

“Gerçeği söylemem gerekir-

se...” (Bu tümceye kadar söyledikleri yalan mıydı?)

H-Hadi yaa!.. /Hayret bir şey!.. / Hayret edilecek bişey / Hayret bir şeysin vallahi..! / (Konuşma arasında: Haa... bak, bir de bu var dimi?! Haa, deseniz ki.../ Haa, o zaman biz de şöyle yaparız.

Hakikaten mi? / Hakkaten mi? / Hakten mi?..

Bir zamanlar çok yaygındı: Hey dostum!.. Hey baba!..

İ-(Radyo ve özellikle de televizyonda: “İzninizle kısa bir ara veriyoruz...”, “İsterseniz biraz müzik dinleyelim...”

İzin vermez ya da istemezsek ne olacak?..

“İzin vermek-vermemek”, “İstemek” ya da “istememek”, radyo/televizyon izleyicilerinin elinde mi?

İlkin (ilk olarak öncelikle), İyisin mi? (İyi misin?)

K- Kendine iyi bak... Kendinize iyi bakın... Kendine iyi davran... Kendine mukayyet ol...

Keşkem,

Kıl oldum ya... (bir şeye ya da bir kimseye).

Korkarım: Televizyonda, film konuşmalarından çeviriler:

Adam sorar: “Baban evde mi? Çocuk: “**Korkarım** yok.” (!)

Asilerin geri çekilmesi üzerine kumandan yanındaki ere sorar:

“**Korkarım** kaçıyorlar, değil mi?” (!?)

“Yetenek açısından bakarsak, **korkarım** en uygun aday budur”.

“**Korkunç** güzel bir manzara...”

“**Korkunç** güzellikte bir gala gecesi...” (!?)

“Halk, Merkez Bankasına **korkunç** güveniyor...”

--**kenel-kine:** Gelirkene... Yeterkine.

L-(**-lan, -len**) Babasıy-**lan**, arkadaşısıy-**lan**; annesiy-**len**, kardeşiy-**len**, uçak-**lan**.../ “İlaçlarlan, vesaireynen tedavi olunmuyor.”

Öğretim üyesi Sosyopsikolog bir bayan:

“Daima karşıma çıkmışsınızdır; gerek kültürünüz-**len**, gerek konuşmalarınız-**lan**..)

”TV. maç sunucusu: “... takım yoruldu; o neden-**len** oyuncu değiştirilecek.”

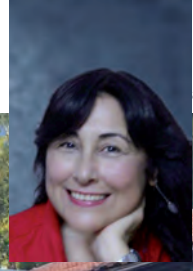
“Bu konuyu kocam-**lan** tartıştık...” (?..)

[Bir bayan eşine **-lan** (ulan) der mi?.. Burada ‘ile’ anlamında kullanılan ‘-lan’ eki, ister istemez ‘ulan’ seslenimini çağrıştırıyor.

Gerçekte, kaba bir seslenme sözü olan “ulan/ülen” sözcüğü ile yakışsız “-lan, -len” asalaklarının anlam bağlantısı yoktur. Ancak, zaman zaman sorulur, “Türkçedeki “ulan” seslenimi ile Moğolistan’ın başkenti **Ulan Batur** ‘adının bir bağlantısı var mı?..

Moğolca’da “ulan”, “ulu-gan” dan gelir, “kıızıl” demektir. Moğolistan Başkenti Ulan Batur (Ulan Batoor) ise, “Kızıl kahraman” anlamındadır.] • (Devam edecek)

orhanvelidedeoglu@butundunya.com.tr

Bir Yemek Molasına Ne Dersiniz?

Bugün size çok özel bir lokanta tanıtmak istiyorum. Biliyorsunuz yıllardır hayata ilişkin hemen her konuda yazılar yazdım ama hiçbir zaman lokanta, otel, her hangi bir işletmenin reklamını yapmadım ama bu lokanta öylesine özel ki, bir kez gittiğiniz zaman, bir daha ne zaman yolunuz Dalaman'dan geçse, aç olmasanız bile uğrayıp bir şeyler yemek isteyecek, hatta eşinize, dostunuza önereceksiniz. Zaten, buranın devamlı müşterileri bir şekilde birilerinden duyarak

geliyorlar ilk kez ve sonra onlar da başkalarına öneriyor.

Bu denli övgüyle söz ettiğim lokantanın bütçenizi açacağını düşünüyorsanız yanılıyorsunuz. Garsonlar oldukça saygılı, servis hızlı, yemekler kendi ürettikleri doğal ürünlerle yapılıyor ve belki de en lezzetli tavukları burada yiyebilirsiniz.

Bu özel lokantanın adını vermeden önce size başka bir konudan söz etmek istiyorum:

Hiç kimseye kötülük yapmak

aklımızdan geçmemiş olabilir. Hatta tam tersine tüm yaşamımızı iyiliğe, güzelliğe, doğruluğa adanmış olabiliriz. Cezaevleri ve hükümlülerle ilgili önyargılarımız olabilir ve o kapalı kapıların ardında olabileceğimizi asla aklımızın ucundan geçirmeyebiliriz. Oysa çizginin öte yanına geçmek hepimiz için an meselesi. O duvarların ardına düşmek için ille de elimize silah almamız, hırsızlık yapmamız gerekmiyor, evimizden çıkıp, arabamıza bindiğimiz anda ne denli iyi insan olursak olalım hepimiz o risk altındayız. Çizginin öte yanına geçmek için bir anlık dalgınlık yeterli. Adalet için çalışan bir dostum **“Ben hiç kimseye önyargıyla yaklaşmam, bu meslekte öyle olaylarla karşılaşılıyor ki, hepimiz, her an çizginin öte yanında olabiliriz.”** demişti.

Suç ve suçun kaynağına inmeye çalışmak değil konumuz. Size yazımın başında övgüyle anlattığım özel lokanta var ya, burası Adalet Bakanlığına bağlı **Dalaman Açık Ceza İnfaz Kurumu Lokanta**

Atölyesi.

Yıllardır eşe dosta önerdiğim ve Dalaman'dan her geçişimde durduğum bu özel lokantayı sizlere de tanıtmak amacıyla daha fazla bilgi edinmek istedim. Çalışanlarının tamamının hükümlülerden oluştuğunu bildiğim için, garsonların daha bir saygıyla konuştukları masa başındaki genç görevliye kendimi tanıtırken onu zor durumda bırakmaktan çekinerek usulca **“Siz de hükümlü müsünüz?”** diye sordum. Beni rahatlatan bir gülümsemeyle **“Hayır, burada hükümlü olmayan tek kişi benim, infaz memuruyum.”** dedi.

İbrahim Halıcı **“Dersanelerde fizik öğretmenliği yaparken devlet memuru olabilmek için Adalet Bakanlığı İnfaz ve Koruma memuru alımına başvurduğumda ben de bu meslek konusunda ön yargılıydım.”** dedi. Ama işe başladıktan sonra burada yapabileceğini, o insanları suçlu psikolojisinden kurtarıp, tekrar topluma kazandırabilmek için çalışmanın en önemli eğitim olduğunu görünce

işini gerçekten severek yapmaya başlamış.

İbrahim Halıcı
“Burada hükümlülerin meslek sahibi olmalarına destek olmak ya da mesleklerini sürdürmelerini sağlayarak devlete hizmet etmek, işledikleri suç nedeniyle pişman olduklarını görmek, hükümlülükleri bittiğinde meslek sahibi olarak evlerine döndüklerini bilmek benim için gurur verici” diyor.

Adalet Bakanlığına bağlı Dalaman Açık Ceza İnfaz Kurumu bünyesinde işletilmekte olan Lokanta Atölyesi 1981 yılından buyana hizmet vermekte. Fethiye Dalaman karayolu üzerinde bulunan lokanta hava alanına 10 kilometre uzaklıkta. Lokantada görev yapan hükümlüler günlük bir miktar ücret de almakta ve böylece ailelerine ya da başka kişilere bağlı kalmadan kendi giderlerini karşılayabilmekte. Lokantada hizmete sunulan ürünlerin çoğu ceza infaz kurumunda üretilmekte ve üretim bölümünde de hükümlüler çalışmakta.

Restoranda görev yapan hükümlülerden İ.H 2008 yılında talihsiz bir olay yaşayarak cezaevine düşmüş. Beş yıl kapalı cezaevinde kaldıktan sonra açık cezaevine ayrılmış ve üç yıldır da Dalaman Açık Ceza İnfaz Kurumunda. Cezaevi öncesinde ızgara ustası olarak çalıştığı için, şimdi mesleğini yaparak cezasını

tamamlamak onu cezaevi psikolojisinden kurtarmış. **“Dışarı çıktığımda da bu mesleği sürdüreceğim, hem çalışıp, hem para kazanıyorum, hem cezamı tamamlıyorum, bize bu olanakları tanıyanlara minnettarım.”** diyor.

Lokantada görevli bir başka hükümlü C.B ise cezaevine girmeden önce hiçbir mesleği yokmuş. **“Lokantada fırın bölümünde çalışıyorum. Ekmek ve pide yapmayı öğrendim. Cezam bittiğinde küçük bir fırın açarak hayatımı sürdürmek istiyorum.”** diyor.

Yıllardır durmadan geçmediğim Dalaman Açık Ceza İnfaz Kurumu Lokantasının örnek olmasını ve yurdumuzun her köşesinde suç işlemiş, suça karışmış hükümlülerini topluma yeniden kazandırma konusunda çorbada bizim de bir tutam tuzumuzun olmasının verdiği gönül rahatlığıyla duracağımız, ağız tadıyla yemek yiyeceğimiz eğitim lokantalarının açılmasını diliyorum. •

nuraybartoschek@butundunya.com.tr

Gezdikçe Gördükçe
İzlen Şen Toker

Gençlerin yaşadığı
yaşlı kent:

Pavia

Gençliğin enerjisiyle yaşlılığın bilgeliği buluşabilseydi, yaşamlarımız ve dünya acaba ne kadar farklı olurdu? Pavia kentinin yüzyıllar öncesinden kalan yaşlı sokaklarında genç üniversite öğrencileriyle birlikte yürürken bu sorunun cevabını düşünüyorum.

Milano'nun 35 km. güneyinde, Ticino nehrinin kıyısında yer alan kentteki İtalya'nın en köklü üniversitelerinden biri olan Pavia Üniversitesi'nin binlerce öğrencisi bu tarihi kenti gençleştiriyor.

Roma İmparatorluğu zamanında Ticinum adını taşıyan Pavia, MÖ 218 yılında nehrin üzerindeki tahta köprüyü korumak üzere bir askeri kamp olarak kurulmuş. Daha sonra Po Vadisi'ndeki tarım olanakları, stratejik konumu ve üniversitesiyle önemli bir

merkez haline gelmiş. Kentin en çok ilgi çeken yapısı 8 km kuzeyindeki Certosa di Pavia manastırı olsa da, kalesi, kuleleri, köprüsü, meydanları, dini ve tarihi yapılarıyla tarihi merkezi de görülmeyi hak ediyor.

Ponte Coperto

Ben de Milano'dan yaklaşık yarım saat süren bir tren yolculuğu sonrasında istasyondan çıkıp tarihi bölgeye gitmek üzere Matteotti caddesine doğru yürüyorum. Caddenin ortasındaki iki tarafı ağaçlık yürüyüş yolunun kenarına ağaçları anlatan panolar konulmuş. Ağaç örnekleri göstererek yaşlarını hesaplamayı öğreten panoları inceledikten

sonra yandaki bir sokaktan girip San Pietro in Ciel d'oro Basilikası'nın olduğu küçük meydana çıkıyorum.

Bisikletli iki kişi buradaki minik parkın dev ağaçlarının gölgesinde dinlenirken karşıdaki Casa Milani adlı evin duvarlarını süsleyen aslan figürleri de onları izliyor gibi. 8. yüzyılın ilk yarısında St. Augustin'in mezarına ev sahipliği yapması için inşa edilen bazilika "Altın gökteki St. Peter" anlamına gelen adını kubbesindeki altın yapraklı mozaik resimden alıyor. Kral Liutprando ve filozof Severino Boezio'nun da gömüldüğü bu kutsal mekân Ortaçağ'da o kadar ünlenmiş ki Dante'nin "İlahi Komedy" eserinde bahsedilmiş. Kiliseden çıkıp biraz daha yürüyerek Visconteo Kalesi'nin bahçesine giriyorum. Kaleye giden yolun iki yanındaki erguvan ağaçlarından dökülen çiçekler sanki yerde pembe bir halı oluşturmuş.

Hafta sonu olduğu için ortadaki müzikli dondurma arabasının etrafını saran çocuklar, çimenlere uzanmış kitap okuyanlar, manolya ve çam ağaçlarının arasında yürüyüş yapanlar bahçeyi doldurmuş. Dört kulesinden yalnızca ikisi kalmış olmasına rağmen kale yine de oldukça büyük görünüyor.

14. yüzyılda Galeazzo II Visconti'ye ikâmetgâh olarak inşa edilen yapıda şimdi Kent Müzesi yer alıyor. Kentin ana caddesi Strada Nuova'dan nehre doğru giderek Frascini Şehir Tiyatrosu'nun önünden geçip Pavia Üniversitesi'ne geliyorum. Geçmiş 9.yüzyılda kurulan bir okula dayanan, 1361 yılında açılan üniversitenin aralarında fizikçi Alessandro Volta ve şair Ugo Foscolo gibi kişilerin olduğu çok başarılı ve ünlü mezunları var. Tarihi "Orto Botanico" botanik bahçesi ve "Üniversite Tarihi Müzesi"ne de ev sahipliği yapan binanın kapısından içeri giriyorum. Bir grup genç, birbirini takip eden kemerler, sütunlar, heykeller, yazıtlar ve avlularıyla geçmişin izlerini taşıyan yapının geniş avlusunda futbol oynuyor.

D iğer taraftaki Leonardo da Vinci meydanına yürümek istediğimi fark ettiklerinde oyuna ara verip geçmeme izin veriyorlar. Gözetleme kuleleri nedeniyle Ortaçağ'da "100 Kuleler Kenti" denilen Pavia'da sağlam kalan az sayıdaki kulenin üçünün bulunduğu meydana geldiğimde göğe uzanan bu yüksek yapıların görünümü beni büyülüyor. Meydanın etrafındaki taş veya kırmızı tuğladan yapılmış ya da sarı tonlarına boyanmış evlerin bulunduğu dar sokaklarda dolaşarak Piazza del Lino meydanına geliyorum. Meydanı Strada Nuova'ya bağlayan tavanı camla kaplı şık pasajdaki sanat sergisini gezerek caddeye çıkıp kentin en ünlü meydanı olan

İtalya'daki en büyük üçüncü kubbeye sahip olan katedralin içerisi çok görkemli ve aydınlık görünüyor.

Piazza della Vittoria'ya yürüyorum. Pek çok tarihi yapıyla çevrili olan meydan 14.yüzyılda kentin yönetim binası olan Broletto'nun önüne yapılmış.

Broletto'nun zemin katındaki fotoğraf sergisini gezip, yine bu bina gibi kırmızı tuğla taşlardan yapılmış katedrale giriyorum. 16. yüzyılda

yapımına başlanıp, 19. yüzyılda tamamlanan, İtalya'daki en büyük üçüncü kubbeye sahip olan katedralin içindeki açık renkli mermerler ve camlardan gelen ışık sayesinde içerisi çok görkemli ve aydınlık görünüyor. Lombardiya'daki önemli Romanesk mimari örneklerinden biri olan, 11.yüzyılda kumtaşı kullanarak yapılan, 1155'te Barbarossa'nın Roma İmparatoru olarak taç giydiği Saint Michele Kilisesi'ni de gezdikten sonra nehir kıyısına yürüyorum.

Ticino nehrinin karşı kıyısındaki yeşil alanın hemen üzerindeki birbirine bitişik iki-üç katlı evler pembe, sarı, bordo ve krem renklerinin farklı tonlarına boyanmış; evler, nehir, kıyıdaki küçük tekne ve sandalları içeren manzara çok güzel görünüyor. Tarihi merkezi nehrin karşı kıyısına bağlayan, üzeri kapalı,

kemerli köprüye doğru yürüyorum. "Örtülü Köprü" anlamına gelen Ponte Coperto 2.Dünya Savaşı'nda yıkılınca yeniden inşa edilmiş. Araçların da geçtiği geniş köprüünün iki yanındaki kaldırımlarda yürünebiliyor. Köprüünün ortasında durup etrafa bakıyorum. Çevredeki yeşil alanda insanlar piknik yapıyor, kitap okuyor, sohbet ediyor, gitar çalıyor; kıyıda balık tutanlar da var.

Milano'ya dönmek üzere nehir-den tren istasyonuna doğru yürürken yine heykellerle, ferforjelerle süslü balkonların, pencerelerin olduğu binaların, kemerli yapıların arasından geçiyorum. Yıllar boyunca pek çok anıya tanıklık etmiş olan binalar, sokaklar ve meydanlar bana bir İsvaç atasözünü hatırlatıyor: "Gençliğin güzel bir yüzü, ihtiyarlığın güzel bir ruhu vardır." Pavia kentinin yüzü de, ruhu da bana güzel görünüyor.•

izlensen@butundunya.com.tr

Neler Olmuyor ki Dünyada

Sezin San Sungunay

Karpuz Tıklatma

Karpuz tıklatma dünyanın birçok yerinde en yaygın seçme yöntemi. Merkezi Çin’de bulunan bir sitede birçok Çinli, karpuz “tıklattırken” ya da “dinlerken” çekilmiş fotoğraflarını paylaşıyor. Çinli bir üniversite öğrencisinin

geliştirdiği akıllı telefon uygulamasında, karpuzu parmaklarınızla tıklattırken, telefonu yakın tutup sesi kaydediyorsunuz. Sesi anında analiz eden uygulama, karpuzun iyi olup olmadığını söylüyor.

2 Papağan Tanık Sandalyesinde

Michigan’da bir savcı, bir papağanın sözlerinin bir cinayet davasında delil olarak kullanılıp kullanılmayacağına karar vermeye çalışıyor. Davada 48 yaşındaki

Glenna Duram, kocası Martin'i öldürmekle suçlanıyor. Maktulün yakınları, Bud adındaki papağanın çiftin tartışmalarına tanık olduğunu ve son sözlerini tekrarladığını iddia ediyor. Bud'ın yeni sahibi, papağanın cinayet gecesi işittiği sözleri tekrarladığını ve sonunda "Ateş etme!" diyerek küfrettiğini söylüyor.

3 Yağmur Yağarsa Paralar İade

İtalya'nın Jesolo kasabası, yağmur yağması halinde plajlarda ödenen şemsiye ve şezlong paralarını iade edeceğini açıkladı. İtalya'daki birçok plajda halktan para alınıyor. Jesolo belediyesine ait iki plajda internet üzerinden yer ayırılabilir. İsteyenler bir Avro fazla ödeyerek "yağmur sigortası" da yaptırabiliyor. 11.00-17.00 saatleri arasında yağmur yağarsa ödenen paranın tamamı iade ediliyor.

4 Bolivya Takvimini Değiştirecek

Bolivya Cumhurbaşkanı Evo Morales, miladi takvimin terk edilerek, yerli halkın kullandığı Aymara takvimine geçilmesini önerdi.

Bu öneri uygulanırsa, Bolivya, miladi takvimi kullanan ülkelerden 3508 yıl ileride olacak. Bolivya yerlilerinin kullandığı takvimde, 28 günden oluşan 13 ay var. Yerlilerin bölgede yaşadığı süreye yani 5000 yıla, Kristof Kolomb'un Amerika kıtasını keşfettiği 1492'den bugüne kadar geçen yılları eklerseniz, 2016 yılının Aymara takvimine göre karşılığını bulabilirsiniz.

5 Yetenek Siziniz Yarışması

Irak'ın kuzeyindeki 7 bin 500 mültecinin barındığı Arbat kampında, bir yetenek yarışması düzenlendi. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) tarafından organize edilen yarışma, birçok ülkede popüler olan 'Yetenek Siziniz' yarışmaları formatında

gerçekleşti. Çatışmaların yaşandığı Irak ve Suriye'den kaçan mültecilerin yaşadığı Arbat kampındaki finalde birinci olan Suriyeli Rumi'nin şarkısı, seyircilerden büyük alkış aldı.

6 3 Yıl Sonra Sahibine Kavuştu

İskoçya'nın Aberdeenshire bölgesinde kaldığı bakımeviden kaçan Ollie adlı kedi, sahipleriyle yeniden buluştu. Ollie, 2013'te sahipleri Bailey ailesi tatildeyken, bıraktıkları bakımeviden kaçıyordu. Ama Ollie kaybolduğu yerden 8 kilometre uzaklıktaki St Ferfus'ta bulundu

ve üzerindeki mikroçip sayesinde, bulunan kedinin gerçekten Ollie olduğu doğrulandı.

7 En Uzun Uçuş!

Hiç yakıt kullanmadan sadece güneş enerjisiyle çalışan Solar Impulse isimli uçak yaklaşık 70 saatlik uçuşun ardından İspanya'nın Seville kentine indi. Solar Impulse böylelikle dünya çevresinde yakıtsız uçuş projesinde Atlas Okyanusu ayağını da tamam-

lamış oldu. Boeing 747 uçağının kanat boyuna sahip uçakta, güneş ışınlarını yakalamak için 17 bin adet fotovoltaik hücre bulunuyor. Bu hücreler, elektrik motorlarını çalıştırıyor ve lityum-ion pillerini de şarj ederek uçağın gece uçuşuna olanak sağlıyor.

8 Kızının Çocuğunu Doğuracak

Ölen kızının dondurulmuş yumurtalarından çocuk doğurmak isteyen 60 yaşındaki bir kadın İngiltere’de Temyiz Mahkemesi’ne

yaptığı başvuruyu kazandı. Kadın, kızının dondurulmuş yumurtalarını New York’taki bir kliniğe götürerek, bağışlanmış sperm ile hamile kalmak istiyor. İnsan Döllenmesi ve Embriyoloji Yetkili Makamı (HFEA), 28 yaşında ölen kadının, rıza mektubu bırakmaması nedeniyle anneye izin vermemiştir. Kararının ardından HFEA önceki kararını gözden geçireceğini açıkladı.

9 Rosetta Görevini Tamamlıyor

Uzay aracı Rosetta, Eylül ayı sonunda kuyruklu yıldız Çuri’ye inerek 12 yıllık görevini sona erdirecek. Avrupa Uzay Ajansı’ndan (ESA) yapılan açıklamada, Rosetta, 2004 yılında yola çıkmış ve Philae adlı araştırma robotunu Çuri’nin yüzeyine götürmüştü. ESA’nın en

önemli projelerinden biri olan bu projede Güneş Sistemi’nin oluşumunun başlangıcı hakkında bilgi sağlaması hedefleniyor. Rosetta, kuyruklu yıldızın inene kadar veri toplamaya devam edecek.

10 Uyursan Ödül Var

Uykusuzluğun personelin performansına etkilerinden endişe eden ABD sigorta şirketi Aetna, çalışanlarının her gece iyi uyumaları karşılığında ödül veriyor. Aetna personeli, en az 7 saat uydukları her 20 gece için 25 dolar kazanıyor. Çalışanlar, şirketin bilgisayarlarına bağlı bir bileklikle uykularını otomatik olarak kaydedebildikleri gibi manuel olarak da her gece uyku saatlerini kayda geçirebiliyor. •

sezinsansungunay@butundunya.com.tr

Yazar Dede ve Torunları
Muzaffer İzgü

Yalınayak Futbolcu

"Utkuu, bak sana ne aldım?"

Utku odasından çıktı. Elinde oyuncak uçağı vardı. Uçak sesi çıkararak, sanki uçuyormuş gibi annesinin yanına geldi. Annesinin elindeki poşetin içine bakmadan tekrar odasına koştu. Oradan bağırdı:

"Bana ne bana ne? Ben giysi istemiyorum..."

Annesi poşetin içinden yeni aldığı şortu çıkarmıştı. Şort mavi renkteydi. İki yanında cepler vardı. Paçası zikzaklarla süslenmişti.

"Yavrum önce bir bak, ne almışım sana?..."

"İstemem, ben yeni giysi istemem!..."

"Sen hep böyle yapıyorsun Utku. Bak ayağındaki şort küçülmüş, rahat oynayamıyorsun. Bu ne güzel, geniş... Ay ay başka çocuk olsa annesinin elinden kapar hemen ayağına geçirir."

Gerçekten başka çocuk olsaydı, hemen yeni şortunu giyer, belki aynanın karşısına geçer, bir o yandan bakardı. Ama Utku hiç yeni giysi sevmeydi. Salt çorap alındığı zaman birşey demezdi.

Ama alınan kazaksa, gömlekse, tişörtse, kabansa, akşama dek odasından çıkmaz, annesinin babasının yanına yaklaşmazdı. Hele ayakkabı, hele ayakkabı!..

Anneciği terler, diller döker, ayakkabıyı torbasından çıkarır, gösterir, Utku'nun ayaklarının ucuna koyar. Ama Utku ne yapar? Gözlerini kapatır "İstemem de istemem" diye bağırır.

Annesi, babası, "Yavrucuğum artık ayağın büyüdü, o ayakkabı sana küçük geliyor" derlerdi. Ama Utku, omuzlarını kaldırır, "Çık giymem" derdi.

Babası sık sık sorardı, "Ama niçin Utku, niçin giymek istemiyorsun bu ayakkabıyı?"

Annese de, babası da: "Uf uf" derler, yeni alınan ayakkabıyı Utku'ya giydiremezlerdi.

"Sevmiyorum..."

Bu kez annesi konuşurdu: "Hiç giyilmez mi bu ayakkabı? Bezden yapılmış, yumuşacık... Üstelik rengi de tuttuğun takımın renginde..."

"Haaayır..."

Annese de, babası da: "Uf uf" derler, yeni alınan ayakkabıyı Utku'ya giydiremezlerdi.

Kimbilir aradan kaç gün geçecek, eski ayakkabısının altı çıktığında yeni alınan ayakkabı akla gelecekti. "Bak bu ayakkabı artık eskimiş, yırtılmış..." diyecekti annese.

Hih, sanki onun umarı yok muydu? Utku birazcık ip bulup ayakkabının altını bağlayacaktı. Elbette annese de babası da Utku'nun bu yaptığına kahkahalarla güleceklerdi. İyi ki altı parçalanmış Utku'nun ayakkabısının. Şimdi yeni ayakkabıyı giymenin tam zamanı...

"Haydi Utku uzat bakalım ayağını..."

Utku ayağını uzatacak ha? "Çık giymem!..."

Bu kez babası diyecekti, "Benim oğlum şimdi ayağını uzatır..." uzatır mı, uzatmaz mı? Utku da

Anneden bir alkış, babadan bir alkış, Utku yeni ayakkabılarını giydi.

bilmiyor ki. Yere bakıyor, ayakkabıya bakıyor, havaya bakıyor, saçını kaşıyor, burnunu oynatıyor, gözlerini fıldır fıldır döndürüyor, içinden konuşuyordu:

“Acaba giysem mi, giymesem mi? Hah gerçekten benim tuttuğum takımın renginde. Şimdi Mert görünce kıskanacak... Eh giyeyim bari...”

Anneden bir alkış, babadan bir alkış, Utku yeni ayakkabılarını giydi. Giydi de yürümüyor ki, robot gibi duruyor.

“Yürü oğlum iki adım...”

I-ıh, Utku yürümüyor, çakılmış gibi yerinde duruyor, hep ayakkabıya bakıyor.

“Oğlum yürü!..”

Babası uyarıyor... Yürüse mi, yürümese mi? Yürüyemezse, ya düşerse... Yok yok düşmüyor... Ama her zaman yürüdüğü gibi yürümüyor.

Babası gülüyor, “Oğlum o ne biçim yürüyorsun? Sanki bacağına arasın da koca bir karpuz var...”

Utku sokağa çıkıyor, apartmanın önüne... Ama beş dakika sonra topallaya topallaya geri geliyor...

“Anneciğim bu benim ayağımı sıktı, uf uf uf, topal oldum anneciğim, ayak bileğim kırıldı sanki anneciğim parmaklarım kesildi bir bir döküldü anneciğim...”

Belli ki ayakkabıyı hemen ayağından çıkaracaktı.

“Dizine birşey olmadı mı Utku?..”

“Uf dizim, dizim de pat diye patladı anneciğim...”

Annesi sordu: “Mert sokakta mıydı, gördü mü ayakkabını?”

Ay nasıl da unuttu Utku? Yeni ayakkabısını Mert’e gösterecekti ya... Hemen tekrar giydi ayakkabısını, sokağa koştu.

Alıştı Utku yeni ayakkabısına. Alıştı alıştı, şortuyla da onu giyiyordu, pantolonuyla da giyiyordu.

“Okuluma da bu ayakkabımı giyerim anneciğim...” diyordu. Annesi, “Hayır, okullar açılınca sana başka ayakkabı alırız...” dedi.

“İstemeeem!..”

Utku yeni pijama da istemezdi ki... Her zaman giydiği pijaması kimbilir ne zaman alınmıştı? Rengi solmuştu, öyle dar geliyordu ki Utku'ya. Utku pijamasının giyerken dans etmek zorunda kalıyordu...

Haydi bakalım bu yana, haydi bakalım şu yana, boynunu uzat, kollarını kaldır, hıh kolun biri girdi giriyor, girmek üzere... Hıh hıh hıh... Tamam... Haydi bakalım öteki kol, aç kolunu Utku, çevir kolunu Utku...

annesinin yanına koşsa, “Anneciğim bak!..” dese. Pijama oracıkta, dolabında duruyor. Yok yok şimdi giymeli... Giydi.

“Aaaa ne güzelmiş bu pijama, niye giymemişim ben seni acaba? Çok güzelmişsin.” Haydi bakalım annene, babana göster...

“Aaaaaa!..” Anneden öpücükler, babadan öpücükler...

Eh artık, bakalım bu pijama kaç yıl giyilecek?

Hıh bu kol değildi... Şimdi bir de pijamasının altını giydi miydi... Eh bu pijama altını giyebilmek için amuda kalkma, yerde yuvarlanma dersleri almak gerek... Haydi bakalım Utku geçir bir bacağının paçasını... Sıktı bir paça... Hop hop giriyor, tut lastiğinden, çek çek... Yavaş çek, yırtacaksın kaç yıllık pijamayı.

“Ufff!”

Giydi pijamasını... Of ya, sen annenin o yeni aldığı pijamayı giymezsen böyle soluk soluğa kalırsın. Acaba yarın o pijamayı giyse mi? Giyse,

Hayır hiç böyle olmadı... Yeni pijamasını giydiğinin ikinci günüydü. Annesi babası belgesel film izliyorlardı. Filmde bir Afrika ülkesini gösteriyorlardı. Bezden yapılmış bir topla oynayan erkek çocukların hepsi çıplaktı. Yoksa orada çocuklar futbolu çıplak olarak mı oynuyorlardı?

Babasına, annesine sordu. İkisi de, “Hayır çok

yoksul bir ülkede yaşıyorlar. Beslenemedikleri gibi, giysi de giyemiyorlar...” dedi.

Çok üzüldü Utku. Odasına gitti, giymediği bir yığın giysisini getirdi. Anneciğim, babacığım, bu giysileri onlara gönderelim...” dedi. Annesi de babası da Utku'ya sarıldılar. Çok duygulandılar.

“Onlar senin giysilerin Utku... Onlara ayrıca alırız...” dediler.

O günden sonra Utku alınan her giysiyi giymeye başladı. •

muzafferizgu@butundunya.com.tr

Doğanın Gizemi
Yücel Aksoy

Doğaya Meydan Okuma mı? Doğa ile İşbirliği mi?

GENETİĞİ DEĞİşTİRİLMİş ORGANİZMALAR (2)

Geçen sayımızda genetiği değiştirilmiş organizmalar (GDO) konusunu işlemeye başlamış, tanım olarak da “bir canlı türüne başka bir canlı türünden gen aktarılması ya da mevcut genetik özelliklerin değiştirilmesi suretiyle yeni genetik özellikler kazandırılmasını sağlayan modern biyoteknolojik yöntemlere gen teknolojisi; gen teknolojisi kullanılarak doğal süreçler ile edinilmesi mümkün olmayan yeni özellikler kazandırılmış organizmalara da genetiği değiştirilmiş organizmalar (GDO) adı verilir” demiştik.

GDO’ların yararlı olukları kadar, zararlı olduğunu ileri süren görüşler de var. Geçen sayımızda aktarmaya başladığımız olumlu görüşleri, kaldığımız yerden sürdürüyoruz.

Bilindiği gibi doymuş yağ oranı yüksek olan yağlar, insan bedeninde kolesterol üretiminden sorumludur. Sağlığımız açısından önemli olan ise doymuş yağ oranı düşük, doymamış yağ oranı yüksek olanlarıdır. Ve bunlar kızartma gibi işlemlerde yüksek sıcaklığa dayanıklıdır. İşte bu amaçla bolca kullanılan kanola, soya, ayçiçeği ve yer fıstığı yağlarındaki doymamış yağ asiti düzeyini daha arttırmak ve dolayısıyla insan sağlığına daha fazla hizmet etmek için bu bitkilerin genetiği değiştirilmektedir.

Russet Burbank patatesi

Özellikle ABD’de çok tüketilen Russet Burbank patateslerinin genetiği ile oynanarak nişasta içeriği artırılmış, böylece hem kızartma sırasında içine daha az yağ çekmesi hem de pişirme süresinin kısaltılması sağlanmıştır. Bu da zaman ve para

tasarrufu demektir.

Bitkilere gen aktarımının bir amacı da, insan ve hayvanlarda ilaç olarak kullanılmalarını sağlamaktır. GDO’lar böylece hem gıda hem de ilaç olarak etkili olabilecek ürünler halinde tüketilebilirler. Örneğin antioksidan içeriği artırılmış brokoliyi, flavonoidlerce zenginleştirilmiş çayı tüketirken, hiç özel bir harcamaya ve tedaviye gereksinim duymadan bağışıklık sistemimizi güçlendirebileceğiz; Özellikle gelişmekte olan ülkelerde yaygın olarak görülen hepatit, dizanteri, ishal ve diğer barsak enfeksiyonları, genetiği değiştirilmiş birkaç muz yemek suretiyle önlenebilecek ya da tedavi edilebilecektir.

Dünyada birçok ülkede birçok insan, önlenemez sağlık sorunları nedeniyle yaşamını kaybetmekte, ya da sakat kalmakta. Bu hastalıkların önlenmesinde aşı en etkin tedavi şeklidir. Ancak, aşılardan pahalı olması, üretiminin zor hatta olanaksızlığı, uygulama şekli, eğitilmiş personel gereksinimi, taşınması ve saklanmasıyla oluşturduğu zorluklar ve insanların sosyokültürel yapısı nedeniyle, pek çok kimse gerektiğinde aşıya ulaşamamaktadır. İşte bitkilere ya da meyvelere aktarılabilecek genler vasıtasıyla kolaylıkla ve çok ucuza aşı elde etmek mümkün olacaktır. Böylece besinlerin aşı olarak kullanımı, dünya üzerinde birçok sorunun kolayca çözümlenmesini sağlayacaktır. Bu yöntemin bir avantajlı yanı da aşının, ürkütücü iğne (enjeksiyon) yerine ağız

yoluyla kolayca alınabilmektedir.

GD besinlerin tedavi amacıyla kullanımına yönelik çalışmalar yeni olmakla birlikte parlak bir geleceği olacağı düşünülmektedir. Örneğin tansiyon düşürücü (antihipertansif) etkisi olan ovokinin içeren GD soya, dünyada milyonlarca tansiyon hastasının ümitle beklediği bir gıda olacaktır. Diyabet hastalarının çoğunun kullanılmak zorunda oldukları insülini, iğne (enjeksiyon) olarak değil de ağız yoluyla alabilmesi için bitkilerde insülin üretimini amaçlayan çalışmalar yapıyor.

İnsan sağlığına hizmet yönünde bitki ve meyvelerde yapılan genetiği değiştirme çalışmaları dileriz ki kısa zamanda iyi bir düzeye gelir. Çünkü, hastalığı geçirmek için ilaç yerine bir meyve kürrü yapmak, ne güzel ve ne kolay bir çözüm; özellikle küçük çocuklar için korkutucu ilaçlar ya da iğneler yerine, hoşlandığı bir meyve... İlkokullarda uygulanan karma aşı günleri tüm çocukların korkulu rüyasıdır. İğne yerine, genetiği değiştirilmiş ve aşı özelliği kazandırılmış bir tabak mevsim meyvesi yiyerek bağışıklık

İnsülinin, ağız yoluyla alabilmesi için bitkilerde insülin üretimini amaçlayan çalışmalar yapıyor.

Besin alerjisi toplum sağlığını olumsuz etkileyen önemli sorunlardan biridir.

sorununu çözmek; düşünmesi bile güzel....

Genetiği değiştirilmiş mikroorganizmalar, (örneğin bakteri, maya ve küfler) ekmek, bira, peynir, şarap üretiminde, enzim ve gıda katkı maddesi

olarak kullanılmaktadır. Böylece mikroorganizmalara yeni özellikler kazandırılarak ya da istenmeyen özellikler dışlanarak, endüstriyel üretime katkı sağlanmakta, kontrol dışı gelişmeler de önlenmektedir.

Toplum sağlığını olumsuz etkileyen önemli sorunlardan biri de besin alerjisidir. Özellikle yer fıstığı, yumurta, soya, buğday, fındık, balık, kabuklu deniz canlıları bu grupta yer alır. Besinler içindeki alerjiye neden olan proteinlerin çıkarılması ya da yapısının değiştirilmesi yönündeki çalışma-

Polly adlı ilk genetiği değiştirilmiş kuzuya, “faktör-9” geni aktarıldı ve hayvanın sütünde bol miktarda üretilmesi sağlandı.

larla bu sorunun önlenmesi ya da en azından azaltılması hedeflenmektedir.

Transgen çalışmaları hayvanlar üzerinde de büyük ölçüde sürüyor. Polly adlı ilk genetiği değiştirilmiş kuzuya, eksikliğinde insanlarda hemofili hastalığına neden olan kan pıhtılaştırıcı “faktör-9” geni aktarıldı ve bu proteinin hayvanın sütünde bol miktarda üretilmesi sağlandı.

Genetiği değiştirilen hayvanların beslenme amaçlı kullanımında, et ve süt verimliliğinin artırılması, peynirin kazein miktarının artırılması, laktoza duyarlı tüketiciler için laktozsuz süt üretimi sağlanması ana hedeftir. Bir başka tanımlamayla, laktozsuz süt, düşük yağlı süt, düşük yağlı et, özel proteinli et, özel süt üretimi gibi amaçlar güdülmektedir. Kümes hayvanlarından düşük kolesterolü yumurta elde edilmesi de ayrı bir çalışma alanıdır. Ayrıca,

yaklaşık 20 çeşit balığın daha çabuk ve daha fazla büyümesini, soğuk koşullara daha dirençli olmasını sağlamak üzere yine transgen çalışmaları sürdürülmekte. Böylece daha fazla ağırlık, daha çabuk ve daha düşük maliyetli kazanç sağlanmış olacaktır.

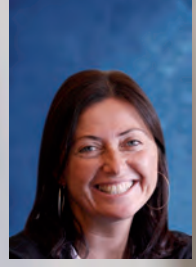
GDO çalışmalarını destekleyen kuruluşlar oldukça fazla. Örneğin başta

gıda teknolojisi ve gıda uzmanları, gıda işleyicileri, dağıtımıcılar, perakendeciler, bilim adamları, dünyadaki fakir ve aç insanları savunanlar ve yeşil devrim taraftarları ve konuyla yakından ilgilenen özel sektör kuruluşları... Bunlar, GDO'ların yararlarının sınırsız olduğuna ve GDO'ların, dünyanın önemli tarım, sağlık ve ekolojik problemlerini potansiyel olarak çözebileceğine ve dünya nüfusunun sürekli artması sonucu gerekli olan gıda ve ilacın büyük oranda üretiminde yardımcı olacağını savunmaktadır.

Buraya kadar, genetiği değiştirilmiş organizmaların ve ürünlerin yararlı olduğunu savunanların savlarını aktardık. Halbuki dünyada GDO'lar konusunda olumsuz görüşler de ileri sürülmekte, uygulamaların durdurulması için yoğun çalışmalar yapılmaktadır. Bunları da gelecek sayımıza bırakalım. •

yucelaksoy@butundunya.com.tr

Aylin Abla'dan Öğütler
Aylin Yengin

Bu İçecek Cildinize Çok İyi Gelecek

Zerdeçal ve tarçının sağlığa yararları yadsınamaz. Dilerseniz, cildinize çok iyi gelecek, genç ve sağlıklı kalmasını sağlayacak bu lezzetli ve doğal içeceğin nasıl yapıldığını öğreneelim.

Cildinizi Kurtaracak İçecek

Bundan bir süre öncesine kadar, cildimin temiz ve sağlıklı görünmesini sağlamak için bir sürü krem ve losyon kullanıyordum, ama bir süre önce, cildime en iyi gelecek tedavinin ecza dola-bımında değil kilerimde durduğunu keşfettim.

Cildinize uygulayabileceğiniz en iyi bakım dışarıdan değil, içeridendir ve bu lezzetli içeceği içmeye başladığımdan beri, cildimdeki değişikliği hemen fark

etmeye başladım. Bu muhteşem içecek, yalnızca zerdeçalı ve tarçınlı bir çaydan ibaret.

Klinik olarak test edilmiş, vücudumuza yararlı maddeler içeren bir bardak dolusu sağlık. Yazımızın devamında, bu içeceğin size neden çok iyi geleceği ve onu nasıl hazırlamanız gerektiğini öğreneceksiniz.

Zerdeçalın sağlığa yararları

Zerdeçalın, Hindistan'da binlerce yıldır pek çok iyileştirici özelliğe sahip olduğu bilinmektedir, ayrıca Çin'de ve Kuzey Amerika yerlileri

**Zerdeçalın
“sırrı” içindeki
aktif madde
“kürkümin”de
saklıdır.**

tarafından, ilaç olarak kullanılmaktadır. Zerdeçalın “sırrı” içindeki aktif madde olan kürkümindir. Bu madde, güçlü bir antiinflamatuar ve antioksidan olmanın

yanısıra bağıışıklık sistemini de güçlendirir. Bu yazıda zerdeçalın daha pek çok yararından söz edebiliriz, ancak cildiniz söz konusu olduğunda, bu sihirli baharatın sedef ve egzama gibi rahatsızlıklar için etkili bir tedavi oluşturduğunu, karaciğerin performansını geliştirmek ve damarların esnekliğini artırmak suretiyle cilde parlak ve sağlıklı bir görünüm sağladığını rahatlıkla söyleyebiliriz.

Tarçının sağlığa yararları

Tıpkı diğer baharatlar gibi, tarçın da mineraller ve vücuda gerekli maddeler açısından çok zengindir, aynı zamanda büyük miktarda mag-

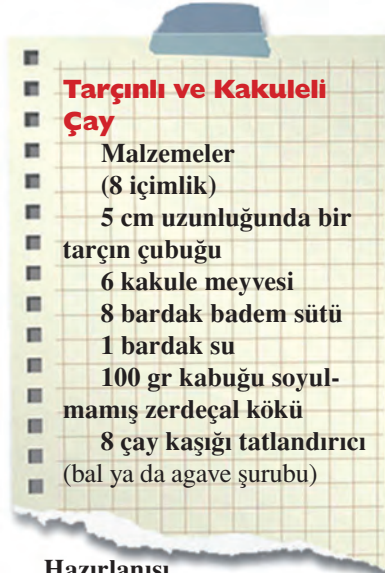

Tarçın, artrit ağrılarını azaltmaya yardımcı olur.

nezyum, kalsiyum, demir, besinsel lifler, potasyum, fosfor ve hatta B, C ve K vitaminlerini de içinde barındırır. Tıpkı zerdeçal gibi, güçlü bir antiinflamatuvar olup artrit ağrılarını azaltmaya yardımcı olur.

Kakulenin sağlığa yararları

Eşsiz lezzeti ve aroması sayesinde kakule, kahveye, çaya ve hatta bazı tatlılara lezzet katmasıyla ünlüdür. Kakule, zencefile aynı familyadan geldiği için ikisinin sağlığa yararları hemen hemen aynıdır. Kakulenin içindeki antioksidanlar cildin yaşlanmasını önler, korunmasına yardımcı olur ve ciltteki lekeleri veya sivilceleri azaltmak konusunda etkili bir arındırıcı vazifesi görür.

Derin bir tavada, tarçın ve kakuleyi suyla karıştırın.

Suyu kaynatın, sonra ateşi hafifçe kısın ve bu şekilde yirmi dakika daha ısınmaya bırakın.

20 dakikanın sonunda, karışımı kısa bir süre için dinlendirin ve ardından içindekileri bir blender'a aktarıp içine zerdeçal kökünü ilave edin. Zerdeçal toz haline gelinceye ve karışımla mükemmel biçimde harmanlanıncaya kadar kısa darbelerle çırpmaya devam edin.

Karışımı iyice soğuyuncaya kadar bekletin, sonra katı malzemeleri ayırmak için bir süzgeçten geçirip, sıvıyı kapaklı bir kavanoza aktarın.

Son olarak, lezzetli çayınızı keyifle yudumlamak için, bir bardak badem sütünün içine baharat karışımınızdan bir çay kaşığı ile bir çay kaşığı da tatlandırıcı ekleyin. Hepsini iyice karıştırın ve sıcak ya da soğuk olarak servis edin. Kavanozdan içindeki sıvıyı 1-2 hafta, bozulmadan saklayabilirsiniz.

aylinyengin@butundunya.com.tr

Kaynak: Sandra W.

Düşler ve Düşünceler
Yahya Aksoy

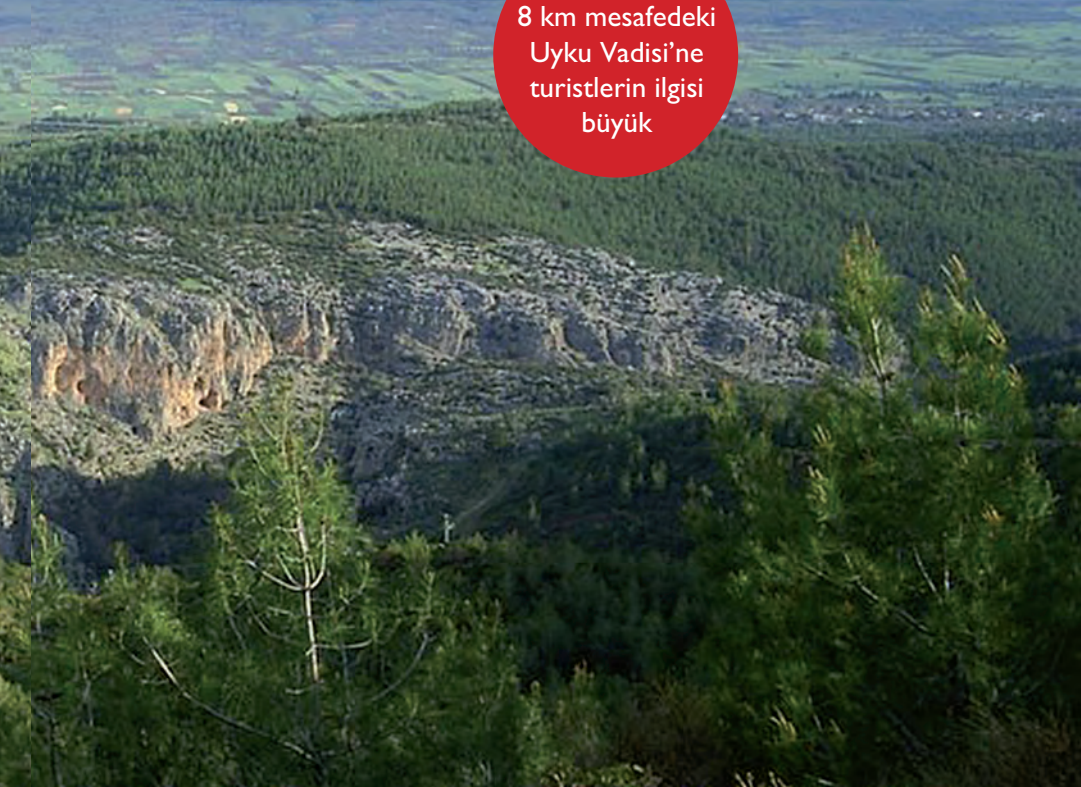
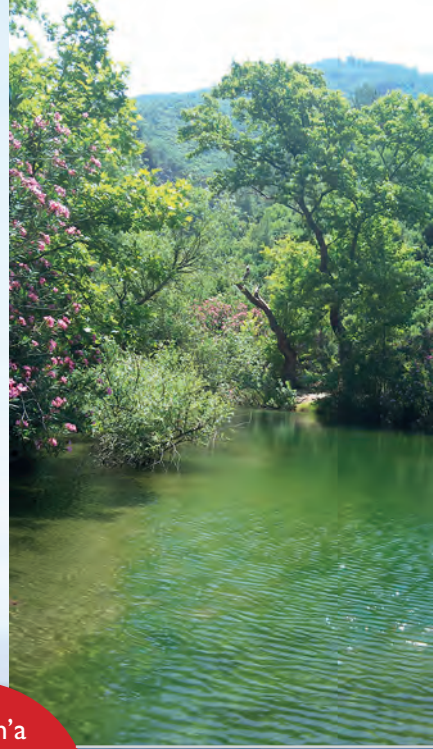
Uyku Vadisi

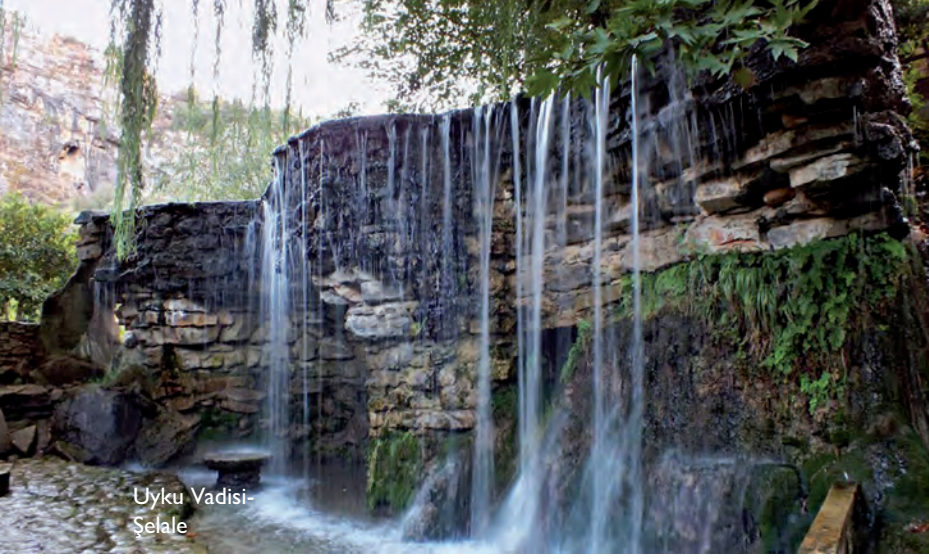

İnsanlık tarihinde çok büyük ve önemli bir yer tutan Muğla ili ve çevresi, doğal güzellikleri ve tarihi özellikleri ile tarih boyunca ilgi odağı olmaya devam etmiş ve etmekte...

Karya uygarlığının özel bir yerleşim yeri olarak adını mitolojik tanrılardan alan Milas, önce Karia'nın sonra Mentеше Beyliği'nin başkenti olarak tarihteki yerini almıştır. 3000 yılı aşan Karia, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı kültür ve tarihi birikiminin görkemli izleri açık hava müzesi özelliklerini yansıtan Milas ve çevresinde yoğun bir şekilde görülmektedir.

Bodrum'a
8 km mesafedeki
Uyku Vadisi'ne
turistlerin ilgisi
büyük

Uyku Vadisi-
Şelale

Bodrum Milas karayoluna 8 km mesafede bulunan “Uyku Vadisi” yaz aylarında dolup taşmakta. Vadi yamaçlarında yoğun orman ağaçları içersinde yer alan vadiye eskiden bir değirmeni döndüren su kanalı bulunmakta. Kanal etrafında rengârenk ağaçlar, kuşlar, tavuklar, çim ve çiçekler doğayı süslemekte.

Bu vadiye geziye gidenler bir süre oturunca uykularının geldiğini söylemekte. Sandalyelerde ve çimler üzerinde uykularını almaktalar.

“Uyu Uyu Yat Uyu!” diye başla-

yan eski alfabe kitaplarını anımsatıyor uykusu vadi.

Uykusuz geçen Bodrum gecelerinin uykusuzluğunu gündüzleri giderecek bir yer sanki!

ABD’de “Q Vadisi” adına film yapıldı. İzleyenlerde anısı kaldı. Ülkemizde “Kurtlar Vadisi” dizisi siyasi, sosyal ve tarihi akışı ile heyecanla izlenmekte.

İpek ve kral yollarında vadiler, tarihin ve kültürün gizemli sırları ile doludur. İpek Yolu araştırmalarımda Özbekistan’da bizi bir tarihi vadiye

götüren rehberimiz Prof. Dr. Malik Muratoğlu, şunları söylemişti:

“Emir Timur; askeri Akademisi önünde komutanlarını ve ordusunu toplar ve büyük bir mermer kazan içindeki nar şerbetinden herkese birer tas içirir ve

sonra haşmetli söylevi ile ordusunu coştururdu. Bir süre sonra ordunun geçeceği vadi kenarında sarp kayaların arasından, ünlü Özbek çıldirtması ve davullarının coşkun müziği ile savaşa giden ordusuna gözlem yapar ve yürüyüş kolunda olan askerler arasından bazılarını işaret ederek seçtirir ve bunlarla savaş kazanılmaz diyerek onları yola götürmezdi.”

Kırgızistan’da Issık göl çevresinde Karakol vadisi ve Manas mezarı çevresindeki vadilerden “Manas 1000 Kutlamaları”na katılan özel kıyafetleri ve sancaklı askeri birlikler, Türkmenistan’da Balkan vilayeti vadileri, Doğu Türkistan’da Tarım Havzası’nı kuşatan Turfan, İli, Aksu, Hoten ve Kaşgar vadileri görülmeye değer özellikleri ile tarihe tanıklık etmekte.

Beypazarı’nda Karaşar yolu üzerinde yer alan doğal mağaralarla süslü İnözü vadisi görenleri hayrete düşürmekte. Timur’un fillerine yol veren Zir Vadisi ile Ravlı Vadisi arasında Çubuk Ovası’nda 1402 Ankara Savaşı, Timur ile Yıldırım Bayezit arasında geçmişti. Bu alanlarda halen savaşın izlerini taşıyan

ok uçları vb buluntulara rastlanmakta.

Duatepe, Tınaztepe, Çiğiltepele-ri birleştiren vadiler, ülkemizin dört yanına serpilmiştir. Kimi vadiler savaşlarla, İhlara Vadisi gibi kimileri de doğal ve tarihi özellikleri ve güzellikleri ile anılmaktalar.

Rize, Artvin, Sinop, Ordu, Samsun ve Trabzon çevresindeki vadiler akan soğuk sulara alabalıklar, balıkçıl kuşlar ve insanlar eşlik ederler. Kuş cenneti vadi yamaçlarında özel yuvalar kuran kuşlar, türkülerde geçen “Halil İbrahim”

Nevşehir İhlara Vadisi

gibi yamaçlara yaslanırlar. Karadeniz bölgemizde evler, çay ve fındık bahçeleri insanların ve doğanın tarihi ile bütünleşmekte. Ordu’nun tersine akan dereleri türkülerimizin ezgisinde derin bir anlam kazanır.

Nevşehir İhlara vadisi tarihi ve doğal zenginliği ile yerli ve

Kapadokya Vadisi

yabancı gezginlerin dikkatlerini çekmekte. Yamaç paraşüt uçuşları ve Kapadokya’da balonla doğayı gözlemlemek, yaşama ayrı bir renk katmaktadır.

Amasya, Tokat, Nevşehir ve Yozgat Aydıncık çevresinde bulunan eşsiz vadiler, tarihi geziler ve yürüyüşler için yaratılmış sanki. Buraları görenlerin gönülleri orada kalır; defalarca görmek isterler.

Urfa, Gaziantep, Kahramanmaraş, Adana, Diyarbakır, Kars, Ardahan çevresinde tarih ve kültür değerleri yanında doğal güzellikleri harmanlayan vadiler, görececek gözlemleri ve gönülleri beklerler.

Vadiler, öykülere, destanlara ve türkülere konu olan gizemli yönleriyle tarihe tanıklık etmektedirler. İnsanların dışındaki canlılar da en çok dereleri-vadileri mekân tutmaktalar. Vadiler, tüm canlıların ayak izleri ve renkli ağaç türleri ile doludur.

“Şu dağın ardında bir dağ, dağ-

lar arasında vadiler ve vadilerin de kitapları dolduran öyküleri var. Dağ dağa kavuşmaz ama insan insana kavuşmuş.”

İnsanlara, kervanlara yol veren vadiler insanı insanlara ve Ferhat’ı Şirin’e, Kerem’i Aslı’ya kavuştururlar.

Vadiler ve öyküleri belgeseller için anlamlı konularla doludur. Vadiler insanlığın kültür yoludur.

Yazarlar, sanatçılar için ilham kaynağı vadilerdir. Derin düşünceler ve yürekten gelen bakışlarla dağları ve vadileri gözlemleyenlerin özleri ve sözleri zengin olur.

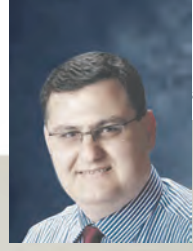
Filmlere, destanlara, masallara, türkülere, ağıtlara ve halk hikâyelerine konu olan vadiler-dereler insanlarla kader birliği etmekte. İnsanların, tarihin, coğrafyanın ve doğanın sırları vadilerde gizlidir.

Dere yataklarına-vadilere yapılan yerleşimlerin yanlışlığı bilinmektedir. Zaman zaman şiddetli yağmurların yarattığı sel felaketleri ile insanların mağdur oldukları görülmüştür.

Doğal gerçekleri gözönüne almayanlar, daha sonra göz yaşlarına boğulmaktalar.

Vadiler çok şeyi hatırlatmaktadır. •

yahyaaksoy@butundunya.com.tr

Ekmeğin Kefeni

Hastanemizde yatmakta olan ameliyatı planlanan hastamız için yakınlarından kan bağıışı istenmiş, bağıış için gelenlerden tıbbi nedenlerle geri çevrilen hasta yakını kan alınmadığı gerekçesiyle bakanlığın ihbar ve şikayet hattına durumu anlatıp yardım talep etmişti. Hastanenin onca yoğunluğu arasında bakanlığa yanıt verebilmek için kan merkezine yöneldim. Kan merkezinin kapısında öfkeyle söylenen saç sakalı ağırmiş yaşlı fırıncı

Nöbetçi olduğum bir gün tanımıştım o yaşlı fırıncı ustasını. Hastane idari nöbetim sırasında genellikle hasta ve yakınlarından gelen şikayet ve isteklere alışmış olsak da bu kez arayan sağlık bakanlığıydı.

ustasıyla karşılaştım. Güvenlik elemanları sakinleştirmeye çalışıyor, adam yüksek sesle “*Bunca yıldır kan bağıışlarım, nasıl almazsınız, o benim 50 yıllık karım*” diye söyleniyordu. Güvenliğe adamı bırakmalarını söyleyip kendimi tanıttım. Bir umut gözleri parladı. Ellerime sarıldı “*Doktor bey oğlum, düzenli*

kan bağıışı yaparım. Yaptığım bağıışlar için Kızılay'dan altın madalya bile verdiler. Şimdi bu mendeburlar yarın ameliyat olacak eşim için kan veremezsin deyip dışarı çıkardılar. Bir şey söyle şunlara.” dedi.

Birlikte kan merkezine girip orada konuşmayı önerdim. Elimi bırakmadı. Az önce dışarı çıkarıldığı kan merkezinin kapısından girerken güvenlik görevlilerine biraz mağrur çokça öfkeli bir bakış attı. Kan merkezinin idari bölümüne geçtik. İlgileneceğimi söyleyip oturup biraz sakinleşmesini rica ettim. Bu arada servise telefon açıp ertesi gün ameliyatı planlanan eşinin durumu hakkında bilgi aldım.

Odadaki bilgisayardan hastanın dosyasına ulaşım kan değerlerini kontrol ettim. Tahmin ettiğim gibi; ameliyat sırasında yaşanabilecek aksiliklere hazırlık olması amacıyla çok gerekemese de bir ünite kan talep edilmiş görünüyordu. Hastası hakkında bilgi verip neden kan istendiği konusunu açıklığa kavuşturmaya çalıştım.

Vereceği kanın yaklaşık bir gün süren işlemlerden geçtiğini bu nedenle kan vermiş olsa bile ertesi güne yetişmeyeceği için uygun kan grubundan hazır kanlardan birinin kullanılacağını da anlattım.

Ancak bizimki dinlemeye niyetli değildi. Bir an önce kan tahlillerinin yapılarak kan verme masasına yatmak istiyor kollarını sıvıyordu. İlke olarak 65 yaşın üstünde kan bağıışı kabul edilmediğini 71 yaşında birinden kan almanın sağlık sorunlarına yol açacağı düşünülerek kan vermesinin mümkün olmadığını bir kez de ben anlattım. Bir kez daha olumsuz yanıt alınca omuzları düştü başını eğdi. Ağzından “Eşime kan lazım olursa ne yaparız? Bizim kan verecek kimsemiz yok ki?” sözleri döküldü.

Kan sorunu yaşanmayacağını kan bankasındaki uygun kanlardan bir ünitenin hastamız için ayrıldığını söylememin bile faydası olmadı. Vereceği kanın yaklaşık bir gün süren işlemlerden geçtiğini bu nedenle kan vermiş olsa bile ertesi güne yetişmeyeceği için uygun kan grubundan hazır kanlardan birinin kullanılacağını da anlattım. Bu arada sağlık bakanlığının ilgili birimi aradı. Durumu açıklayıp sorunun

çözüldüğü bilgisini verdim.

Bizimki kafasını sallasa da pek ikna olmuş değildi. Bu kez de, yaşının ilerlemiş olmasına karşın pek çok gençten daha sağlıklı ve dinç olduğunu söyleyip, yaşa bakıp karar vermenin anlamsızlığından yakındı.

“Bu kafayla giderseniz belirli bir yaştan sonra hayatta kaldığımız, ölmediğimiz için hesap vermek zorunda bile kalabiliriz.

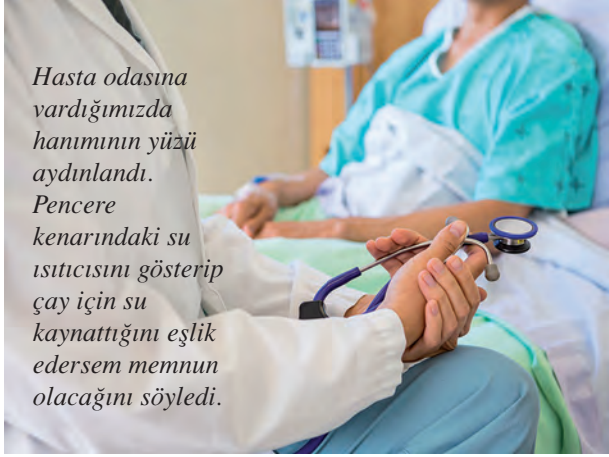
Arabalara bile bir ömür biçip trafikten çekselere de klasik arabalara her zaman saygı ve ilgi gösterirler. Sizin burada yaptığınız kabalığı yapmazlar.”

“Haklısınız ancak olayı büyütmeyelim. Önemli olan eşinizin ve sizin sağlığını. Kan sorunu da çözülmüş olduğuna göre isterseniz eşinizin yanına kadar size eşlik edeyim.”

Hazırlanan bir ünite kanı da elimize alıp kan merkezinden çıktık. Gün içinde arı kovanını andıran koridorlar boşalmış gecenin karanlığı çökmüştü. Yürürken karı koca yalnız yaşadıklarını öğretmen olan oğullarının doğu hizmeti için gittiği şehirde evlenip kaldığını, ilkokula giden bir kız torunları olduğunu anlattı. Baba mesleği fırıncılığı akrabalarına bırakmış olsa da her gün fırına gidip gücü yettiğince çalıştığını anlattı.

Hasta odasına vardığımızda hanımının yüzü aydınlandı. Pencere kenarındaki su ısıtıcısını göste-

rip çay için su kaynattığını eşlik edersem memnun olacağını söyledi. Nazik çay davetini geri çevirmedim ancak kendisinin yatması gerektiğini çay işini beyefendiyle birlikte yapacağımızı söyledim. İtiraz etmedi. Çayı hazırlarken yaşlı fırıncı ustasıyla laflamayı sürdürdüm. Az önceki öfkeli hali gitmiş konuşkan neşeli biri oluvermişti. Sanırım

Hasta odasına vardığımızda hanımının yüzü aydınlandı. Pencere kenarındaki su ısıtıcısını gösterip çay için su kaynattığını eşlik edersem memnun olacağını söyledi.

eşinin moralini bozacak bir görüntüde olmamaya özen gösteriyordu. Bir süre hastanenin yoğunluğundan ve bu kadar çok insanın sağlık sorunları yaşıyor olmasının anlamlı gelmediğinden yakındı.

“Anlamıyorum. Hastaneler alışveriş merkezleri gibi insan kaynıyor. Bunca kalabalık içinde insan sağlıklıysa bile hasta olur. Gerçekten bu kadar çok insan hastaysa bir yerlerde yanlış işler oluyor diye düşünmeden edemiyorum.”

“Haklısınız. Gerçi hastaneye başvuran hastaların büyük kıs-

mi gerçekte toplasan bir hastalık etmeyen yakınmalar ile başvuruyor. Biz tahlil yapıp inceleyene kadar da iyileşip gidiyorlar. Yani aslında hasta bile değiller ancak emin olmak istiyorlar.”

“Tamam işte ben de bunu söylüyorum. İnsanlar iyi olduklarına inanmıyor, kendilerinde hep bir hastalık arıyorlar. Çevremdekiler hep öyle. Hatta oğlum gelinim bile

durup durup tahlil yaptırıyor. Kendilerinden rahatsız oluyorlar. Bir gariplik var diyorum. Mayası tutmayan cıvık hamur gibi oldu insanlar. Görüntüde yer dolduruyorlar da içleri boşaldı sanki.”

Kaynattığı suyu önceden hazırladığı poşet çay içeren bardaklara koyup servis etti. Hanımı sevgi dolu gözlerle kocasına bakıp elli yıllık evliliklerinden söz etti. Kocasının gençliğinde hayli hareketli olduğunu yaşlanıp durulmuş halini daha çok beğendiğini söylerken birbirlerine gülümsediler. Az önce kan merkezinde o gençlikten kalma

halinin yeterince rüzgar estirdiğini söyleyince hep birlikte güldük.

Çaylarımızı yudumlarken az önce sözünü ettiği “hamuru cıvımanın” ne anlama geldiğini sordum. Önce kısaca ekmeğin yapılışından söz etti. Unun hamura dönüşümünü, mayalanıp kabarmasındaki incelikleri, pişirilmesini anlattı. Sonra her bir ekmeğin insanla olan benzerliğinden söz etti. Şaşırılmış bakmış

“Ekmek insana benzer. Kitaplarda yazdığı gibi topraktan buğdayı alır un eder suya bulayıp çamura dönüştürürsün. Hamur olur. (...) Mayalandıkça olgunlaşıp kıvama gelirler. Sonra keser kefen bezine sarar fırına atıp pişiririz.

olacağım ki, sormamı beklemeden biraz da heyecanla sürdürdü sözlerini.

“Ekmek insana benzer. Kitaplarda yazdığı gibi topraktan buğdayı alır un eder suya bulayıp çamura dönüştürürsün. Hamur olur. Onlar bizim bebeklik halimizdir. Mayalayıp bekletir olgunlaştırır ortaya çıkarırız, insanlar gibi. Mayalandıkça olgunlaşıp kıvama gelirler. Sonra keser kefen bezine sarar fırına atıp pişiririz. Bilir misin? Hamuru sardığımız bezle ölüleri sardığımız aynı bezdir. Fırın ise ekmeğin mezarlığıdır.”

“İlginçmiş. Cıvıma dediğin nasıl oluyor öyleyse?”

“Undan mayadan velhasıl malzemeden çalılıp suyu fazla verirsen aynı ağırlıkta ve görüntüde hamur elde edersin ama cıvık olur, fırında içi pişmeden dışı yanar. Bakarsın öylece kabarık ama karın doyurmayan ekmeğe dönüşmüş. Hastanede gördüğüm insanlar da böyle sanki. Görüntüde ekme ama malzemesi eksik, hamuru cıvık hasta desen hasta de değil. Anlatması zor. Baktığında adama benzetirsin ama durduğu gibi durmaz doyuruculuğu da yoktur. Hamur halindeyken bulaşmaya da gelmez eline yapışır. Pişman eder. Böyleleriyle uğraşmak çok zor olmalı? Sizin işiniz de hiç kolay değil, doktor bey.”

Yanlarında kalıp muhabbete devam etmek istesem de arayan soran yüzünden daha fazla yanlarında kalamadım. Çay için teşekkür edip odadan ayrıldım. Ertesi gün ameliyat olacak olmanın tedirginliği içindeki hastamız için moralli bir gece olmuştu. Sorunsuz bir ameliyat geçirdi ve şifa ile taburcu oldu. O günden sonra ne zaman hastaneye işleri düşse uğrar oldular. Her ge- lişte de fırından bir şeyler getiriyor-

lardı. Hatta bir keresinde fırınlarına da davet ettiler. Gidip ekmeğin nasıl yapıldığını, kefenlenmiş ekmeğin nasıl fırına atıldığını, fırından pişen ve kabaran ekmeklerin görüntüsünün nasıl mezarlığı andırdığını hep o yaşlı fırıncıdan dinledim.

Gün oldu bir yakınlarını yollayıp ilgilenmemi istediler veya bazen uzun süre haber alamayınca bizzat arayıp hatır sorduğum oldu. Zaman geçti karı koca iyice yaşlandılar. Kalkıp gelemez fırına gidemez oldular. Gidip ilaç götürdüğüm de oldu.

Orada, bir yerlerde yaşadıklarını bilmek veya ekmeği elime aldığımda onları hatırlamak, sözünü ettiği sorunlu tiplerden biriyle karşılaştığımda hamuru cıvık ekmeği düşünüp gülüp geçebilmek hep o fırıncı ustasının sayesinde oldu.

Yaş itibarıyla hep bir tatsız haber gelecek endişesi duysam da son görüşmemizde kalıbı dinlendirmesi gerektiğini söylediğimde gülüp geçmiş “Hamur ve maya sağlam olunca kefen de bekler merak etme doktor bey, sen işine bak hele” diye yanıtlamıştı. •

metmetuhri@butundunya.com.tr

Eğilim sözü varken neden **trend** lafını kullanılır?

Kaygı varken **anksiyete** neden gereklidir? **Uyarılma** sözü **adaptasyon** sözünden daha güzel değil midir? **Kuşak** demek, **jenerasyon** demekten hem daha kolay, hem de daha hoş değil midir?

Çözünürlük sözü mü daha güzeldir, **rezolüsyon** sözü mü? **Tasarım** denebilirken neden **dizayn** denir?

Top sürme demek varken **dribbling** demek gereksiz ve yersizdir. **Kavram** varken **konsept**, **karmaşık** varken **sofistike** anlamsızdır...

Bir kaşık yoğurtla kanser teşhis edilebilir mi?

Massachusetts Institute of Technology (MIT)'den Profesör Sangeeta Bhatia, bunun için çalışıyor...

Kalın bağırsakta görülen kanserlerin (kolektoral kanser) teşhisi için günümüzde kolonoskopi ve MR yöntemleri kullanılıyor. Ancak bir kaşık yoğurt da, bu yöntemlerin arasına katılabilir. Kanser hücrelerinin teşhisi için, vücuda sentetik moleküller verilmesi ve bu moleküllerin idrar yoluyla dışarı atılarak idrar testi uygulanmasına dayalı bir yöntem zaten uygulanıyordu. Fakat Bhatia, hastaların bu moleküller yerine, değiştirilmiş bir bakteri içeren yoğurdu yutmalarına dayalı yeni bir yöntem geliştirdi. Diğer yöntemde, idrar analizi yapabilmek için laboratuvar ekipmanları

gerekiyordu. Bhatia'nın yönteminde ise, gebelik testlerine benzeyen bir kağıt kullanılması yeterli oluyor. Ve yoğurt-idrar testi ikilisinin, kanserin erken teşhisinde ucuz ve etkili bir yol olması bekleniyor. Bhatia, klinik çalışmalar başarılı olursa, bunun tanı yöntemlerini değiştirebileceğini düşünüyor.

Özel ekipmanlara ihtiyaç duyulmayan bu yöntem ile, özellikle gelişmekte olan ülkelerde, pahalı yöntemlere ulaşamayan hastalara büyük yarar sağlayacağı tahmin ediliyor.

Amerikan Kanser Derneği'ne göre erken teşhis, kolektoral kanserli hastaların yüzde 40'ının yaşam süresini artırabilir. Bir kaşık yoğurt ve kolonoskopi seçenekleri sunulsa, hangisini seçerdiniz? •

Gönderi: DERYA MUNGAN

Prof. Bhatia

Arslanlar ve Öküzler

”
Biz ne zaman
kaybettik arslanlar
karşısındaki
savaşımızı?

Yazan: VEDAT TATAR

“Arslanlar ve Öküzler” adlı, “ders verici” öykümüz Bütün Dünya’nın 2003 Kasım sayısında yayımlandıktan sonra, Kıbrıs’ta da çeşitli basın ve yayın organlarında yerlenmişti. Kıbrıs’ta yaşayan yazar ve TV program yapımcısı Mesut Günsev bu öykümüzü geçtiğimiz ay Detay gazetesindeki “Pazartesi Söyleşileri” sayfasında bir kez daha yayımladı. Değerli meslektaşımızın “güncel gereksinimi” ni anımsatması üzerine ve son kez olması dileğiyle “Arslanlar ve Öküzler” adlı öykümüzü 12 yıl sonra bir kez daha yayımlıyoruz.

Eski zamanlarda bir otlakta öküz sürüsü yaşarmış... Yaşarmış yaşamalarına ama çevredeki arslanlar bir türlü rahat bırakmazmış onları... Hemen her gün saldırırlarmış bu sürüye...

Fakat öküzler, bu saldırılar karşısında boyunlarını büküp, kendilerini arslanlara yem yapmazlarmış, güçlü bir biçimde savunmaya geçer, onlara karşı koyarlarmış. Çünkü öküzler, bir araya geldiklerinde büyük bir güç oluşturduklarının farkına varabilecek denli akıllıymışlar.

Öküzlerin böylesi güçlü savunmaları karşısında onları yem yapamayan arslanları giderek bir kaygı almaya başlamış. “Öküzlerin bu karşı koyuşları sonucu bize buraları terk etmek kalıyor” demişler

kendi aralarında ve birlikte bu kez, göç edebilecekleri bir yer saptamaya başlamışlar.

“Nereye gideriz, hangi diyarda karnımızı doyurabiliriz?” diye düşünürlerken arkalardan “Bir dakika” diye bir ses duymuşlar. Herkes dönüp bakmış sesin geldiği yana... Sürünün en çelimsiz, ama en kurnaz bireyi olan topal arslanmış meğer bu sözün sahibi.

“Kafalarımızı kullanırsak, burala-

rı terk etmek zorunda kalmayız” diye sürdürmüş sözlerini topal arslan.

“Siz beni dinlerseniz ve benim dediklerimi yaparsanız, bu işi başarınız ve buralardan başka bir yere de gitmeyiz.”

Öteki arslanların akılları pek yatmamış bu öneriye ama, nasıl olsa kaybedecekleri bir şeyleri olmadığından, “Bir deneyelim bakalım, bizim topal arslanın görüşlerini” demişler.

Topal arslan eline bir beyaz bayrak almış ve barış görüşmesi yapmaya geldiğini haykırarak öküzlerin lideri konumundaki boz öküzün yanına gitmiş.

“Saygıdeğer öküz efendi kardeşlerim” diye başlamış konuşmaya ve şöyle sürdürmüş: “Buraya, önce hepinizden özür dilemek için, sonra da size birlikte barış içinde yaşama önerisinde bulunmak için geldim... Size birçok kez saldırdık, sizi çok rahatsız ettik, bunu biliyoruz, sizden özür diliyoruz ama, sizin de bizi birazcık olsun anlamanızı, bize hak vermenizi bekliyoruz. Size saldırmamızın tek nedeni, aranızdaki o sarı öküzdür... Onun rengi gözümüzü kamaştırıyor, aklımızı başımızdan alıyor ve biz de onu gördük mü kendimizi engelleyemiyoruz, ne denli çok barışsever olduğumuzu unutup, onun yüzünden üstelik tümünüze birden saldırıyoruz...”

Kurnaz arslan, bunları söyledikten sonra baklayı ağızından çıkarmış:

“Tüm bu saldırıların tek suçlusu, o sarı öküzdür” demiş. “Verin onu bize, hem ondan kurtulun, hem de bizim saldırılarımızdan kurtulun

ve böylece birlikte barış içinde yaşayalım.”

Boz öküz, öteki önde gelenlerle görüşmek üzere geri çekilmiş... Arkadaşlarının biri dışında tümü sıcak bakmış bu öneriye... Bu öneriyi kabul etmek istemeyen yaşlı benekli öküz, sözlerini bir türlü dinletememiş öteki öküzlere. Sonunda öküzler, zavallı sarı öküzü teslim etmişler arslanlara... Bunu yaparken üzülmüşler ama, tüm sürünün barış içinde yaşayabilmesi uğruna bu üzüntülerini sinelerine çekmişler. Arslanlar ve öküzler, gerçekten de günlerce barış içinde yaşamışlar. Arslanlar, günlerce sürüye saldırmamışlar. Öküzler, “Sonunda huzur içinde yaşamamanın yolunu bulduk” demişler.

Fakat bir süre sonra arslanların karınları acıkmaya başlamış. Karınlarının acımasıyla birlikte, sabırlarının sonu da gelmiş.

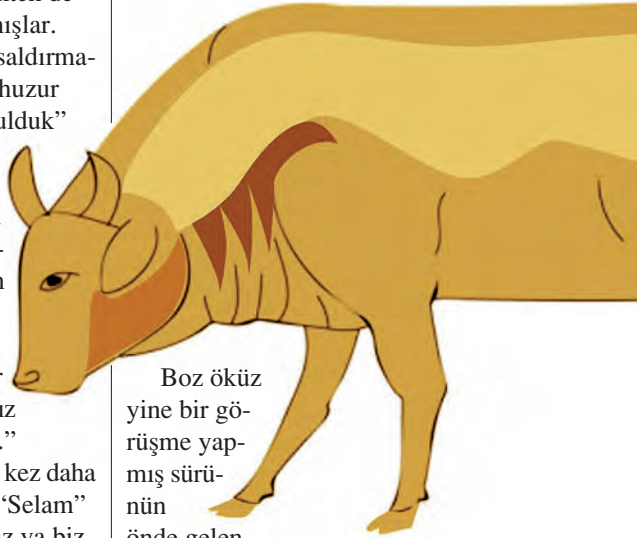
“Eee, hadi bakalım göster kurnazlığını” demişler kurnaz arslana. “Bizim canımız o nefis öküz etinden istiyor.”

Kurnaz topal arslan, bir kez daha gitmiş boz öküzün yanına. “Selam” diye girmiş söze. “Gördünüz ya biz arslanlar ne denli uysal yaratıklarız... Yalnız buraya bunu söylemek için gelmedim... Büyük bir sorunumuz var, onu duyurmaya geldim.”

“Nedir?” demiş boz öküz merakla... “Şu sizin uzun kuyruklu öküz” demiş topal arslan. “Öyle uzun bir kuyruğu var ki nereden baksak

Sonunda öküzler, zavallı sarı öküzü teslim etmişler arslanlara...

görünüyor... O kuyruğu salladıkça bizim aklımız başımızdan gidiyor... Gözümüz dönüyor, sürüye saldırmak için kendimizi zor tutuyoruz... Gelin verin onu bize de, bu konuyu da burada kapatmış olalım... İki taraf da, eskisi gibi barış ve huzur içinde sürdürelim yaşamlarımızı...”

Boz öküz yine bir görüşme yapmış sürünün önde gelen

öküzleriyle... Tüm öküzler, “Verelim şu uzun kuyruklu, biz de kurtulalım” derken, yine yalnızca benekli öküz karşı çıkmış bu öneriye de...

“Olmaz öyle şey” demiş. “Bu iş böyle çözülmez. Verip kurtulmak çözüm değildir.”

Görüşme bu kez daha kısa

Arslanlar her geçen gün daha da semirmişler, daha da güçlenmişler...
Öküzler ise her geçen gün daha da azalmışlar ve sürü olarak da güçlerini yitirmişler.

sürmüş. Sürünün önde gelen öküzleri, kurtulacaklarını varsayarak, bu kez uzun kuyruklu öküzü dışlamışlar, onu vermişler arslanlara. Zavallı, tek başına bir süre direnmiş ama, koskoca bir arslan sürüsü karşısında daha fazla dayanamamış, o da yenik düşmüş arslanlara... Bir kez daha, bir kez daha deneyelim derken arslanlar, bu yöntemi alışkanlıkları arasına katmışlar. Karınları acıktığı zaman öküzlere

gidip, “Şu öküzün gözünü sevmedik”, “Bu öküzün burnu bizi sinir ediyor” diyerek öküzleri birer birer yemeği sürdürmüşler. Arslanlar her geçen gün daha da semirmişler, daha da güçlenmişler... Öküzler ise her geçen gün daha da azalmışlar ve sürü olarak da güçlerini yitirmişler.

Güçlendikçe küstahlaşan arslanlar, artık bir bahane bile uydurmaya gerek duymadan, “Verin bize şu öküzü, yoksa sonunuz kötü olur haaa...” deyip, karınları her acıktığında sürüden bir öküz alıp yiyorlarmış.

Aslanlara “Hayır” diyebilecek denli güçleri kalmayan öküzler, onlara birer birer yem olup, şimdi yalnızca birkaç tane kaldıklarının farkına varınca, önce kendi aralarında kara kara düşünmeye ve söylenmeye başlamışlar, sonra da boz öküzü gitmişler, ona sormuşlar: “Ne oldu bize böyle?” demişler. “Biz ne zaman kaybettik arslanlar karşısındaki savaşımızı?”

Boz öküzün gözleri yaşarmış.

“Biz” demiş. “Sarı öküzü verdiği-miz o ilk gün kaybettik bu savaş...”

*Kendinizi bu insanlıktan çıkmış, makineleşmiş kalplere sahip makineleşmiş insanların ellerine bırakmayın. Siz ne makine ne de sürüsünüz! Siz insansınız, kalbi insanlık sevgisiyle dolu olan... Siz nefret etmezsiniz! Nefret; sadece sevilmeyenin ve insanlıktan çıkmış olanların bildiği bir şeydir... **Charlie Chaplin***

AĞUSTOS AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

Satranç Çözümleri

ATAK: Sadıkhov – Dağhan
Başkent Ün. 3.Tur Beyaz Kazanır
1.Axd7 Vxd5 2.Af6+ Şf8 3.Axd5
1-0

OYUN SONU: Kayan-
Bayramov, Başkent Ün. 8.Tur
Beraberlik
1.Kh6! h4 (1...g1V+ 2.Şe4 +-)
2.Kxh4+ Şxh4 3.Şxg2 =

"Bilginizi Denetleyin"

YANITLAR

- 1-(c) Pele
2-(c) Kış Uykusu
3-(b) Uşak
4-(a) Asya
5-(a) Gülhane Parkı
6-(d) Piri Reis
7-(a) Merkür
8-(c) Madeni para bilimi
9-(a) Macellan
10-(a) Söğüt
11-(b) Edebiyat ve Hukuk
12-(b) Panama

- 1-(c) Uyarı
2-(a) Ara sınav
3-(d) Isı
4-(b) Siyaset
5-(d) Taşınabilir
6-(a) Cankurtaran
7-(c) Hizmet
8-(b) Etkili
9-(d) Dizi eylem
10-(c) Şef, önder
11-(d) Baltalama
12-(b) Yenileşim
13-(c) Hava, ortam
14-(a) Sesli duyuru
15-(c) Dügme

Kare Bulmaca

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
1	N	E	Z	İ	H	T	U	N	C	A	Y		S	I	R
2	E	N	E	Z	E		T	A	İ	P	E	İ		R	O
3	C	İ	R		P	R	A	N	G	A	L	A	R		M
4	A	K	R	E		O	H		A		E	T	A	N	
5	T		E	M	E	T		T	R	İ		A		E	T
6	İ	S		İ	R	A	D	E		D	A		T	D	K
7	G		E	N	İ	S		T	R	A	K	T	Ö	R	
8	İ	L	K		K	Y	L	İ	E		A		R	E	Y
9	L	İ	S	E		O		K	L	A	R	N	E	T	
10		B	E	T	İ	N	A		İ	D	E		N		A
11	F	E	N	E	R		L	Ü	K	A	T	A		E	V
12	E	R		N	İ	J	E	R		M		Y	A	B	A
13	R	A	T	E		A	N	E	M	O	N		L	O	R
14	İ	L	E		E	M	İ		A		A	K	A	L	A
15	K		R	İ	N	A		A	L	A	M	A	N	A	
16	Ö	L		A	D	İ	L		K	R					
17	Y		A	N	A	K	A	R	A						
18		İ	Z		Z	A	R	U	R	İ					
19	A	K	İ	D	E		A	M	A	N					
20	D	A	L	İ		İ	K	İ		İ					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

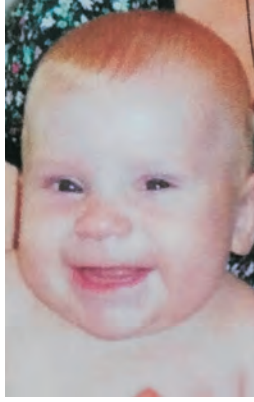
Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

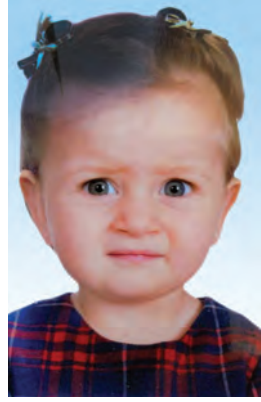
(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB' den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Aleksi Jigin, Moldova

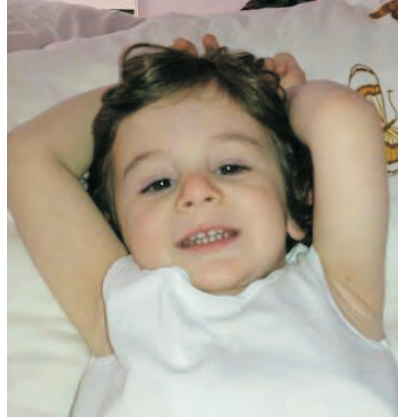
Paisi Krisiyb, Selanik

*Uğur Ada Çetinkaya,
Ankara*

Irina Dobriogilo, Moldova

Selim Kahveci, İstanbul

Doğa German, Bursa

Kağan German, Bursa

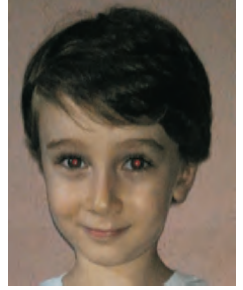
Eren Önder, Bursa

Fatih Elmas, Antalya

Tuana Dağhan, Adana

Onur Yerek, Zonguldak

Dilay Erel, İstanbul

İsmail Efe Ünalan, Ankara

Ayşem Jora, İstanbul

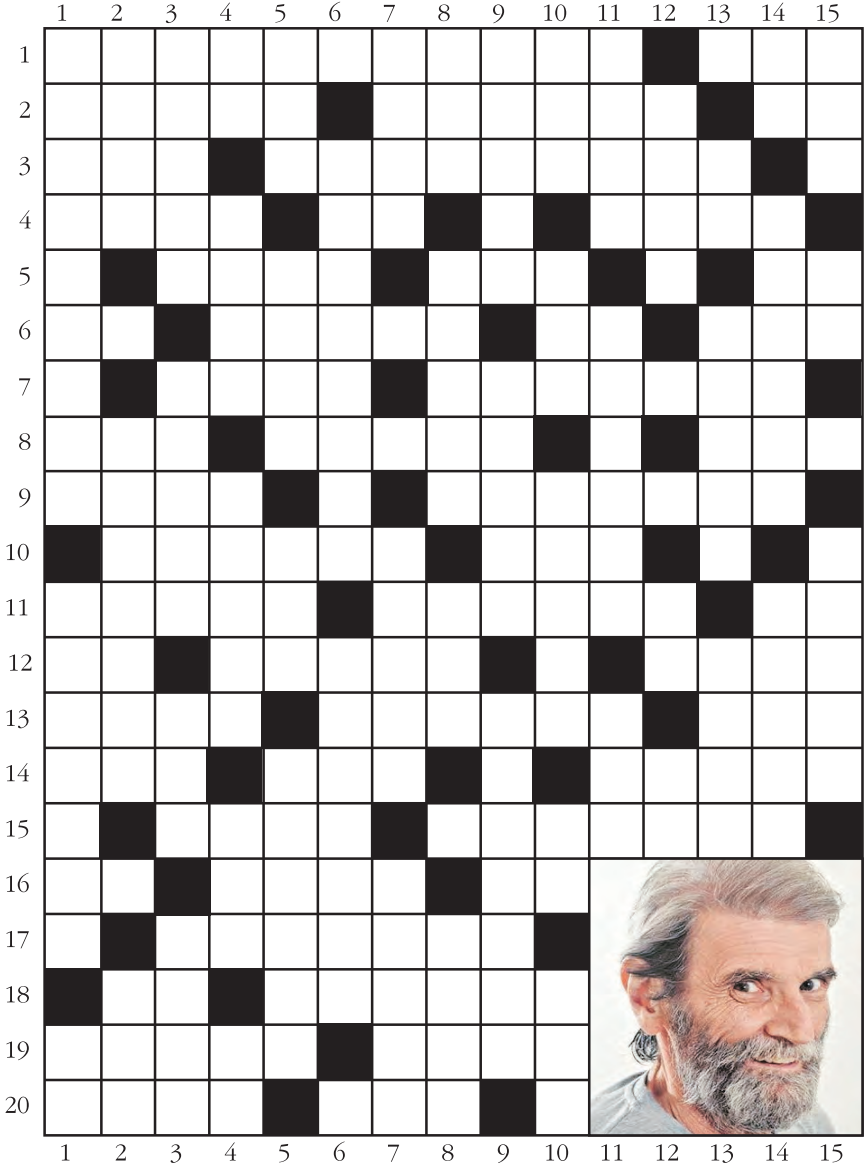
Yiğit Elmas, Antalya

Esmâ Güraras, Ankara

Evin Babat, Hollanda

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

Bulmaca

Filiz Leloğlu Oskay

SOLDAN SAĞA: 1-Geçtiğimiz günlerde yitirdiğimiz fotoğrafta görülen tiyatro ve sinema oyuncumuz.- Aynaların arkasına ve kaplama metal eşyanın yüzüne sürülen ince tabaka. 2-Cılız, zayıf, güçsüz.-Asya'da bir başkent.-Romanya'nın plaka işareti. 3-Aşağı, alt seviyede olan.- 'Hasretinden Eskittim' (Ahmed Arif'in bir şiiri). 4-Yabancı bir alan ölçüsü birimi.-Rahatlama belirten bir ünlem.- Doymuş hidrokarbon sınıfından, doğal gazda bol bulunan bir bileşik. 5-Kütahya'nın bir ilçesi.- Yapısına girdiği sözcüğe üç anlamı veren yabancı bir ön ek.- Bir besin türü. 6-Duman lekesi.- Bir şeyi yapıp yapmamayı karar verme gücü.-Rusçada evet.- Türk Dil Kurumu'nun kısa adı. 7-'..... Batur' (Edebiyatçımız).- Arkasına römork takılabilen, çift sürmek, yük taşımak vb. işlerde kullanılan motorlu iş makinesi. 8-Başlangıçta yer alan.- '.... Minogue' (Avustralya'lı ünlü pop şarkıcısı).- Oy. 9-Bir orta öğretim kurumu.- Tahtadan, metal perdeli, orkestrada önemli yeri olan bir üflemeli çalgı. 10-Hırvatistan'da bulunan turistik bir belde. - Fikir. 11-Gemilere yol gösteren ışık kulesi.- Hukukta, sahibi belli olmayan sokakta bulunan şey.- Konut. 12-Rütbesiz asker. Afrika'da bir ülke. - Harman savurmakta kullanılan, çatal biçiminde, tahtadan tarım aracı. 13-Türlü nedenlerden dolayı başarılı olamamış kimse.-Manisa lalesi de denilen bir çiçek.- Az tuzlu bir peynir cinsi. 14-Bir bağlaç.- Bir tembih sözü.- Bir pamuk cinsi. 15-Tirpana balığının diğer adı.- Büyük balıkçı teknesi. 16-Toprağın nemi.- Adaletli.- Kriptunun simgesi. 17-Yeryüzünün altı büyük kara parçasından her biri. 18-'Sudaki ...' (Ahmet Altan'ın bir yapıtı).- Zorunlu. 19-Ağızda zor eriyen bir şeker türü.- Yardım dileme sözü. 20-'Salvador' (Surrealizmin en önde gelen sanatçılarından biri olan ünlü İspanyol ressam)- '.... Şehrin Hikayesi' (Charles Dickens'in bir yapıtı).

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1- 'Behçet' ('Kapalıçarşı', 'İlki Başına Yürümek' adlı şiirlerinde de tanıdığımız şairimiz.- İstanbul'un Şişli ilçesine bağlı bir semt.- İsim. 2-Kedi, köpek yavrusu.- Hürriyet ve serbestlikle ilgili.- Yapma, etme. 3-Çok küçük parçacık.- Bir cismin, çevresinde döndüğü doğru.- Deriden sızan, renksiz, tuzlu sıvı.- Görevden uzaklaştırma. 4-Belirti.- Güvenilir.- Meyve yaprağında yumurtacıkların bağlı olduğu bölüm.- '..... Fleming (James Bond karakterinin yaratıcısı).- Yapısına girdiği sözcüğe çift anlamı katan bir ek. 5-Süreklilik olarak, her zaman.- Sert çekirdekli bir meyve.- Emsallerine göre daha büyükçe olan.- Eskiden kullanılan bir uzunluk ölçüsü. 6-Bir birimde çalışan görevlilerin düzenli bir biçimde yer değiştirmeleri.- Orta Amerika'da bir ada ülkesi. 7-ABD'de bir eyalet.- Açıkça, saklamadan yapılan.- İran körfezinde bir ada. 8-Eski dilde ekmek.- Ateşli silahlarda ateşlemeyi sağlamak için çekilen küçük parça.-Azodu gübre.- Selçuklularınını üsluplaştırdıkları yaprak ve hayvan motiflerinden oluşmuş dolaşık süsleme. 9-Puro, yaprak sigarası.- Eski zamandan gelip iklim şartlarının değişmesi üzerine günümüzde zorlukla yaşamını sürdüren bitki toplulukları.- Tekirdağ ilinin bir ilçesi. 10-Konya ilinde bir baraj adı.- Kaz dağlarının mitolojideki adı.-Ülkemizde bir zamanlar,'Her Yerde Kar Var' adlı şarkısı ile tanınmış ünlü İtalyan şarkıcı.- Güzel sanat.- Kayınbirader. 11-Aslanın ensesinde veya boynunda bulunan uzun kıllar.-Gelirler.-Ad, ün. 12-Havayolu şirketlerinin üye olduğu, uluslararası bir ticaret kuruluşu.-Dünyanın uydusu.- Kiloamperin kısa yazılışı. 13-Eski Mısır'da güneş tanrısı.-Merasim.- Saha, Meydan. 14-Şarkı, türkü.-Nicelik bakımından umulanın veya gerekenin altında olma durumu.-Afrika'da ortaya çıkmış olan öldürücü virütlük bir hastalık. 15-Sert bir içki.-Türk Hava Yolları'nın uçuş kodu.- Bir geminin başka bir gemiden veya kıyından açılması.

filizoskay@butundunya.com.tr

Satranç

Mustafa Yıldız

ULUSLAR ARASI BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ AÇIK

Başkent Üniversitesi Ankara Bağlıca Yerleşkesi'ndeki 08-13 Temmuz 2016 tarihlerinde 3 kategoride düzenlenen uluslar arası açık satranç turnuvasına 15 ülkeden ve 60 ilimizden, toplam 664 yarışmacı katıldı.

Doğru Yol Bazen Apaçık Görünür

Orkhan Abdulov – Konstantine Shanava, 6.Tur

23...Ff5! Bu filin hedefinde yalnız d3'teki kale yok, onun hortumu c2'ye değin uzanıyor. 24.Ke3 (Doğrusu kaleye iyi bir kare bulmak zor. 24.Kf3 Fe4 25.Kxf8+ Vxf8 -+ veya 24.Kd4 Fxc2 25.Şxc2 Kxe5 26.Vxe5 Kxf2 -+)24...Fxc2 25.Ag4 Fe4 26.Kd1 Şg7 27.Af6 d4! 28.Axe8+ Kxe8 29.Kg3 Fc6 30.Vd3 Vb2+ Beyaz terk etti. Çünkü, 31.Vc2 Ke2 -+) 0-1

[Konstantine Shanava (Gürcistan) turnuvası birinci bitirdi.]

Hesaplanmış Kalite Fedası

Bülent Erşahin – Kıvanç Haznedaroğlu, 7. Tur

Oyunun 36. hamlesinde oluşan yandaki konumda olağan gözükken (36...Kxa2 37.Kxa2 Kxa2 38.Kxf7+ Şg8 39.Kf4 Şh7) yolunu yeterli görmeyen Haznedaroğlu konumsal bir kalite fedası yapıyor: 36...Kxd6 37.Kxd6 Kxa2 38.Kd4 Kxf2+39.Şg1 Kf3 40.Şg2 Ka3 41.Kf4 Ka2+ 42.Şg1 Ah6 43.Kf2 Ka3 44.Şg2 Şg7 45.Kb5 (Çözülme. 45.Kf4 daha dirençliydi.) 45...Ag4 46.Kf3 Ka2+ 47.Şg1 f5 (Siyah, tüm kuvvetleriyle saldırıya geçti.) 48.Kb6 Ka1+ 49.Şg2 Şh6 (50.Kxf5 oynanamaz, 50...Axe3+ çatal nedeniyle.)50.Kb2 Şg5 Şah 51.Kfb3 Kc1 52.Kb6 Ae3+ 53.Şh3 Kh1+ 54.Kh2 Kg1 55.Kb3 (Beyaz, 55.Ke2!? denemeliydi.) 55...Ag4 56.Khb2 Kh1+ 57. Şg2 Ke1 58.Kb6 Af6 59.Kb1 Ke2+ 60.Şf1 Kd2 61.K6b2 Ae4! 62.Kb3 Şg4 63.Kb6 Ag3+ Artık siyah çok önde. Beyaz. 71. hamlede terk etti. 0-1 [Turnuvası beşinci olarak bitiren Kıvanç Haznedaroğlu ayrıca, "En İyi Türk Satranççı" ödülünü de aldı.]

Yanlış Piyon Sürüşü

Burak Özalp – Orkhan Abdulov, 7.Tur

Beyaz, vezir kanadındaki piyon saldırısını kazanca dönüştürecek arayış içinde. Bir şey yapmalı; a piyonunu mu sürmeli, b piyonunu mu? Karşı atağı hesaba katmadan **17.a6??** oynadı. **17...Kxg2** Kale gök gürültüsü gibi düştü şahın önüne. **18.Şxg2 Kg8+** (Kaleyi almamak da bir işe yaramaz: Ör. 18.Fa5 Vf4 →) **19.Şh3 Fg4+** **20.Şh4 Fxh3** Bitik bir konum. **21.axb7+ Şb8 0-1** (Şimdi dönelim başa. Eğer beyaz b piyonunu sürseydi, 17.b6! axb6 18.axb6 Vxb6 19.Ka8+ Şc7 20.Fa5 veya 18...Axb6 19.Fxf6 ile sürdürülebilir konumlara ulaşırdı.)

En İyi Savunma Hücumdur

Ali Bozgel – Serkan Yeke, 6. Tur

Beyaz vezir 7. yataya inerse, beyaz at da f6'ya oturursa siyah şah zor savunulur. Deneyimli usta Yeke bunu gözden geçiriyor. **32...Ke8??** oynuyor. **33.Vf7! Kc8** Bu tempo kaybı pahalıya patlıyor. **34.e6! Vc7 35.e7** Bu piyon tank oldu. **35...Vxa5 36.Vf8+ 1-0** (Oysa, vezir kanadında ortalığı karıştırmak işe yarayabilirdi. 32...c4! 33.bxc4 Kxc4 =)

ATAK

Sadikov - Dağhan
Başkent Üniv. 3.Tur

Beyaz Kazanır

myildiz@butundunya.com.tr

OYUN SONU

Kayan - Bayramov,
Başkent Üniv. 8. Tur

Berabere

Çözümler 151. sayfadadır.

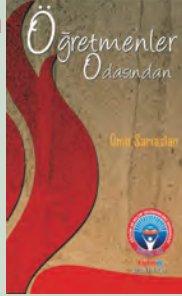

Bize Gönderilen Kitaplardan

Öğretmenler Odasından

Ümit Sarıaslan

Eğitimiş
Kültür Yayınları

Soyu tükenmekte olan öğretmenlerden, kalemi, yazarken de çizirken de güçlü sayılı aydınlardan biri Ümit Sarıaslan, toplumun kalbinin attığı, akıl ve fikrinin olduğu yerden manzaralar sunuyor. Herkesin her şeyi sattığı bir yere dönüştürülen öğretmenler odası. Ders arası öğretmenliği bırakıp sucuk, iç çamaşır pazarlamacılığına soyunanlar. “Siz resim öğretmenleri, Siz zaten ne yapıyorsunuz ki!” diyerek yazının, bilimin resimle başladığını bilmeyen, burnundan kıl aldırmayan cahiller ordusu. Matematik düşünme değil test şıklarını bilmenin her şeye yeteceğine inanan ve inandıran papağanlar sürüsü. “At yarışı”na dönüşen eğitim emme basma tulumba gibi ama çocuğa, gence bir bardak su vermeyen bir tulumba!. Vicdanı cüzdana sığırdıranlar. En iyi kitaplık (kitap hapishanesi) kapalı kitaplıktır anlayışı. Okula ışık olacak kitap-

ların kalorifer dairesinde kül olması. “Ne ekersen onu biçersin”i unutup eğitim cinayeti işleyenler. Sevginin, insanca ilginin esirgendiği şiddet, ceza ve ötekileştirme ile kötülüğe itilen bebekler. Kadir kıymet bilmeyen kılavuz kargalar. Rozet Atatürkçülüğü. Deve dikeni kadar değer olmayan çocuklar. Öğretmenliği not defteri arasına sıkışmış bir geçim kaynağı ya da zaman geçirme aracı (meşgale) olarak görenler. Milli Eğitimin ülkeyi, okulların toplumu, sınıfların çocukları sarmadığı gibi öğretmenler odası da sarmıyor Sarıaslan gibi gerçek öğretmenleri. “Ah biz öğretmenler!” diyerek soruyor: “Yoksa deniz çoktan bitti de biz hâlâ tekne kayalara çarptığı halde altın kıyıları düşüyle mi oyalanıyoruz? (...)

Kayıp Şehir

Mısır'dan
Çıkış'ın
Ardındaki
Arkeolojik
Kanıtlar

Ahmed Osman

Omega Yayınları

Tevrat'taki Kayıp Şehir ile “Vezir Yuya ve Yusuf Peygamber” bulmacalarını çözerek dinler tarihinin yeniden yazılmasını sağlayan Ahmed Osman kıdemli bir çok araştırmacının inanç-

larına uygun düşmediği için ulaşamadıkları sonuca bilimi rehber edinerek yeni kanıtlarla güç katıyor. İbranilerin Mısır'dan Çıkış'ının gerçekleştiği yeri bulmak için bugüne kadar çok çalışma, Kitab-ı Mukaddes'in söz ettiği yerler kadar Mısır ve İsrail'de de birçok arkeolojik kazı yapıldı. Ancak kayda değer hiçbir kanıt elde edilemedi. Başarısızlıktan dolayı ana akım tarih ve arkeoloji anlayışı Çıkış'ı hiç olmamış gibi ve Kitab-ı Mukaddes hikâyesini de bütünüyle kurgusal bir metin olarak saymaya başladı. Mısırbilimciler ve arkeologlar ise Çıkış'ın gerçekliğini reddetti. Musa ve Akhenaton adlı ilk kitabında, bir firavunu peygambere dönüştüren süreci açığa çıkaran ve Çıkış'ın gerçekleştiği zamanı yeniden tanımlayan Ahmed Osman, bu kez Tevrat'ın "Çıkış" bölümündeki olayların sahnelendiği "kayıp" şehrin peşinde.

derecesinde takıntıyla neler neler yapıyoruz. Ya içimizdeki kir, birikinti, atık ve çöpler? Tisan'da, 93 yaşında Hasan Ali Yücel'in dilimize kazandırdığı Doğu/Batı klasiklerini yeniden okuyan babasıyla yaşayan Seda Toksoy, çok sayıda duygu, durum, düşünce dünyamıza ışık olacak Türkçe yapıta editörlük yapmanın yanında Himalaya'dan Ant dağlarına dünyanın dört bir yanından iç dünyamızı aydınlatacak, arındıracak, güçlendirecek eserleri de Türkçeye çeviriyor. Toksoy'un dilimize kazandırdığı Duygusal Temizlik'in yazarı uluslararası farkındalık uzmanı Donald Altman, geçmişimizden gelen ve bugün de eklemeye devam ettiklerimizle hayatımızı zorlaştıran duygusal kirlenmeyi nasıl temizleyeceğimizi yalın dil ve örneklerle anlatıyor. Kapatmaya, gizlemeye çalıştığımız eski acılar, travmalar, onların yarattığı toksik zehirlenme, hayatımızı zehir eden, bize kendimizi güçsüz, beceriksiz, kederli ve mutsuz hissettirerek hayatın iyi yanlarını görmemizi engelleyen bu duygusal acılar içimize yapışıp kalıyor. Zihnimiz, ruhsal dünyamız eski püskü şeylerle doldurduğumuz tavan arasında dönüşüyor. Altman önce duygusal bagajımızın ne durumda olduğunu gösteriyor, sonra da kirlenmeyi önlemek ve temizlemek için kolay uygulanabilir, hemen her gün yapabileceğiniz birkaç dakikalık farkındalık egzersizleri öneriyor. (...)

Duygusal Temizlik

Donald Altman

Kuraldışı
Yayincılık

Bedenimizin dışını ve dışındakileri, evimizi, işyerimizi, arabamızı, elbise-mizi, temizlemek için bazen hastalık

Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Gönderi: Dr. DENİZ KARA, ANKARA

Bütün Dünya'dan Lise Öğrencilerimize **%50** indirim

Bütün Dünya tüm lise öğrencilerimize kaçırılmayacak bir fırsat sunuyor. Okumayı seven, dergisine düzenli olarak ulaşmak isteyen lise öğrencilerimizin ev adreslerine, Bütün Dünya'yı %50 indirimli olarak gönderiyor.

Bu fırsattan yararlanmak isteyen liseli öğrencilerimiz için abonelik çok kolay. Bir telefonunuz veya e-posta mesajınızla öğrenci

belgenizin fotoğrafını iletterek abonelik işleminizi başlatabilir, bir yıl boyunca Bütün Dünya'nızı her ay kapınızdan alabilirsiniz.

Bütün Dünya

Bütün Dünya Abone Servisi

Tel: (0506) 888 26 44

E-posta: abone@butundunya.com.tr

NURULLAH BERK

1906 yılında İstanbul'da doğdu. Galatasaray Lisesi'ni bitirdikten sonra, Sanayi-i Nefise Mekteb-i Ali'sine girdi. Hikmet Onat ve İbrahim Çallı Atölyesi'nde öğrenim gördükten sonra 1924 yılında bu okulu bitirdi. Daha sonra Paris'e giderek, Paris Güzel Sanatlar Yüksekokulu'nda Ernest Laurant'ın öğrencisi oldu. Yurda dönüşünde arkadaşlarıyla birlikte Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliğini kurdu. 1939 yılında İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'ne öğretim üyesi oldu. 1962 yılında İstanbul Resim Heykel Müzesi müdürlüğüne getirildi. Birçok önemli sergiye katılan ve ödülleri alan Nurullah Berk, 1982 yılında yaşama veda etmiştir.

